

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

KADIN YOKSULLUĞUNU AZALTMADA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: BARTIN
İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
EMİNE ÇEKİ

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ RAMAZAN ARSLAN

BARTIN-2018

KABUL VE ONAY

Emine ÇEKİ tarafından hazırlanan “Kadın Yoksulluğunu Azaltmada Mikro Kredi Uygulamaları: Bartın İli Örneği” başlıklı bu çalışma, ...tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARSLAN .....
(Danışman)

Üye :.....

Üye :.....

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve ....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARSLAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Kadın Yoksulluğunu Azaltmada Mikro Kredi Uygulamaları: Bartın İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.././2018
Emine ÇEKİ

ÖNSÖZ

Çalışmamın başından sonuna kadar ilgisini ve desteğini esirgemeyen, bu zorlu süreçte gerekli ilgi ve tavsiyeleri ile yolumu aydınlatan çok sevgili ve saygılı danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARSLAN'a; çalışmamın uygulama kısmında yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Hande KÜÇÜKÖNDER hocama ve tezim için gerekli mikro kredi verilerine ulaşmamı sağlayan Bartın İl Özel İdaresi İnsan Kaynakları Bölümü çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca her türlü desteği sağlayan canım ev arkadaşım ve sevgili dostum Fitnet FİDAN CEBECİOĞLU'na, çalışmamın uygulama kısmında büyük katkısı olan manevi dostlarım Mustafa ŞEKER'e, Zafer BULUR'a, Canan TAŞ'a, Yasemin ÖZTÜRK'e, , Özlem Sema ÖZCAN'a, Esat KALAYCIOĞLU'na, Orhan KIRAN'a, Meral GEBEŞ'e ve sevgili nişanlım Gökhan DENİZ'e çok teşekkür ederim. Beni bu yaşa kadar büyüten ve destekleyen canım anneme ve her zaman kalbimde olan merhum babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emine ÇEKİ
Bartın, 2018

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KADIN YOKSULLUĞUNU AZALTMADA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: BARTIN İLİ ÖRNEĞİ

Emine ÇEKİ

Bartın Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ARSLAN

Bartın-2018, Sayfa: XVII +131

Yoksulluk, en genel anlamda insanların asgari yaşam düzeylerini devam ettirebilmeleri için gıda, giyim ve barınma gibi temel gereksinimlerini karşılayamaması durumudur. Kadın yoksulluğu ise, yoksul kadın sayısının yoksul erkek sayısından fazla olması ve erkeklere oranla kadınların yoksulluğu daha şiddetli yaşamaları ayrıca hane reisi kadın olan yoksul aile sayısının artması ile açıklanmaktadır. Toplumdaki cinsiyet eşitsizliği, kadının hane içindeki konumu, düşük eğitim düzeyi ve düşük ücretlerde çalışma gibi sebeplerin kadınların yoksulluk riskini, daha da arttırdığı bilinmektedir. Kadınların yoksulluk risklerini azaltmak ya da kadın yoksulluğunu gidermek için tüm dünyada birçok çözüm yolları üretilmiştir. Bu çözüm yollarından biri de mikro kredi sistemidir. Mikro kredi, toplumdaki en yoksul kesime (özellikle kadınlara), kendilerini yoksulluktan kurtarmaları ya da kendi işlerini kurmaları için verilen bir başlangıç sermayesidir.

Bu çalışmanın amacı, Bartın ilinde kadın yoksulluğunu azaltmada mikro kredinin etkinliğini belirlemektir. Bartın'da mikro kredi uygulaması, Bartın İl Özel İdaresi tarafından yürütülmektedir. Çalışma yöntemi olarak, mikro kredi kullanan kadınlar ile yüz yüze anket uygulaması yapılarak veriler elde edilmesi tercih edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programına aktarılarak, değişkenler ve değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel testlere tabi tutulmuş, sonuçlar aşağıda aktarılmıştır.

Çalışma sonucunda, Bartın'da mikro krediden yararlanan kadınların, bu uygulamadan genel olarak memnun oldukları, krediden elde ettikleri geliri temel ihtiyaçları yanında mevcut işlerini geliştirmekte ve aile geçimini kolaylaştırmakta kullandıkları görülmüştür. Elde edilen bulgularla mikro kredi uygulamasının Bartın ölçeğinde yoksullukla mücadelede etkin bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, kadın yoksulluğu, mikro kredi, Bartın.

ABSTRACT

M.Sc.Thesis

**Microloan Applications For Reduction Of Poverty Women: Instance Of Bartın
Province**

Emine ÇEKİ

**BartınUniversity
Institute of Social Sciences
Department of Economics**

Thesis Advisor: Dr. Lect. Ramazan ARSLAN

Bartın-2018, Page: XVII + 131

In the most general sense, poverty refers to the situation of being unable to meet the basic needs such as food, clothing and accommodation which are required to maintain the minimum standard of living. Poverty women can be explained as follows: the number of poor women is higher than the number of poor men; the women experience poverty more severely than men do and the number of poor families whose household head woman increases gradually. It is known that the reasons such as gender inequality in society, status of women in household, low educational level and working based on low wages raise the risk of poverty women further. Numerous solutions are found all over the world to decrease the risk of poverty women or to overcome the poverty women. One of these solutions is microloan system. Microloan is the initial capital granted to the poorest segment of society (especially to women) with the aim of helping them get rid of poverty or setting up their own business.

The purpose of this study is to determine the effectiveness of microloan in reduction of poverty among women in Bartın province. The microloan application in Bartın is performed by Bartın Special Provincial Administration. As a method of study, it was preferred to obtain data by using face-to-face questionnaire with women using micro-credits. The data obtained were transferred to SPSS program and the relationships between

variables and variables were subjected to statistical tests and the results were explained below.

In consequence of the study, it was seen that the women who were provided microloan in Bartın were generally satisfied with this application and that they used the income attained from the loan to develop their current works and facilitate the living of their households as well as meeting their basic needs. It was concluded based on the findings obtained that the microloan application is an effective practice in Bartın for fighting poverty.

Key Words: Poverty, poverty women, microloan, Bartın.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

KABUL VE ONAY.....	i
BEYANNAME	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xiii
EKLER DİZİNİ	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ.....	1
1. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1.Yoksulluk Kavramı.....	3
1.2.Yoksulluk Türleri	4
1.2.1.Mutlak-Nispi Yoksulluk	4
1.2.2.Objektif-Subjektif Yoksulluk.....	5
1.2.3.Gelir Yoksulluğu-İnsani Yoksulluk.....	5
1.2.4.Kırsal-Kentsel Yoksulluk	5
1.3.Yoksulluğun Ölçülmesi.....	6
1.3.1.Kafa Sayısı Endeksi (Head-Count Index)	6
1.3.2.Yoksulluk Açığı Endeksi.....	7
1.3.3.Sen Endeksi.....	7
1.3.4.İnsani Gelişim Endeksi (Human Development Index).....	8
1.3.5. Foster-Greer-Thorbecke (FGT) Endeksi	8
1.4.Yoksulluğun Nedenleri	10
1.4.1.Büyüme ve Gelir Dağılımı	10
1.4.2.Eğitim	10

1.4.3.İşsizlik.....	11
1.4.4.Demografik Nedenler	11
1.4.4.1.Nüfus.....	11
1.4.4.2.Göç.....	12
1.4.4.3.Hanehalkı Nitelikleri	12
1.5.Yoksulluğun Boyutları	12
1.5.1.Dünyada Yoksulluğun Boyutları	12
1.5.2.Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları.....	14
1.6.Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları.....	17
1.6.1.Yoksullukla Mücadelede Dolaylı ve Doğrudan Yaklaşım.....	17
1.6.2.Dünyada Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları.....	17
1.6.3.Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları	18
2.KADIN YOKSULLUĞU, DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE EDEN KURUMLAR.....	21
2.1.Kadın Yoksulluğu	21
2.2.Kadın Yoksulluğunun Önemi	22
2.3.Kadın Yoksulluğunun Nedenleri.....	23
2.3.1.Kadının Hane İçindeki Konumu.....	23
2.3.2.Eşitsiz Kaynak Dağılımı.....	24
2.3.3.Sosyal Dışlanma.....	24
2.3.4.Eğitim	25
2.4.Dünyada Kadın Yoksulluğu.....	25
2.5.Türkiye’de Kadın Yoksulluğu	35
2.6.Dünyada Kadın Yoksulluğu İle Mücadele Eden Kurumlar	39
2.7.Türkiye’de Kadın Yoksulluğu İle Mücadele Eden Kurumlar.....	40
2.7.1.Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).....	41
2.7.2.Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) – Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM).....	41

2.7.3. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	42
2.7.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM)	42
2.7.5.İşsizlik Sigortası.....	42
2.7.6.Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi (TGMP).....	43
3.KADIN YOKSULLUĞUNU AZALTMADA MİKRO KREDİNİN ÖNEMİ, DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI	44
3.1.Mikro Kredinin Tanımı.....	44
3.2.Mikro Kredinin Tarihsel Gelişimi.....	44
3.3.Mikro Kredinin Özellikleri	46
3.4.Mikro Kredinin Amacı.....	47
3.5.Mikro Kredinin Hedef Kitlesi.....	49
3.6.Mikro Kredi Ve Geleneksel Bankacılık Arasındaki Farklar.....	50
3.7.Mikro Kredi Hizmeti Veren Kuruluş Modelleri.....	51
3.7.1.Birlik Modeli.....	51
3.7.2.Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli	51
3.7.3.Topluluk Bankası Modeli	52
3.7.4.Kooperatif Modeli	52
3.7.5.Kredi Birlikleri	52
3.7.6.Grameen Tipi Model.....	52
3.7.7.Grup Modeli.....	53
3.7.8.Bireysel Model	53
3.7.9.Aracı Kuruluş Modeli	53
3.7.10.Sivil Toplum Örgütleri Modeli.....	53
3.7.11.Grup Baskısı Modeli	54
3.7.12.ROSCA Modeli.....	54
3.7.13.Küçük İşyeri Modeli	54
3.7.14.Köy Bankacılığı Modeli	55
3.8.Dünyada Mikro Kredi Uygulamaları	55

3.9.Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamaları.....	56
3.9.1.Kadın Emegi Değerlendirme Vakfı (KEDV-MAYA)	57
3.9.2.Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı (TGMP)	58
3.9.3.Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP).....	60
3.9.4.Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV).....	61
3.9.5.İl Özel İdareleri	61
3.10.Mikro Kredi Uygulamalarının Türkiye’deki Başarı Durumu	61
3.11.Mikro Krediyeye Yönelik Eleştiriler	63
4.BARTINDA MİKRO KREDİ KULLANAN KADINLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	64
4.1.Araştırmanın Amacı	64
4.2.Araştırmanın Önemi.....	64
4.3.Araştırmanın Yöntemi	65
4.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	65
4.5.Bulguların Yorumlanması	65
4.5.1.Frekans Dağılımları	65
4.5.2.Çapraz Tablo Analizleri	85
SONUÇ	107
KAYNAKLAR.....	110
ÖZGEÇMİŞ	131

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
<u>No</u>	<u>No</u>
Şekil 1: Mikro Kredinin Amaçları	48
Şekil 2: TGMP Şube Sayısı.....	59
Şekil 3: Toplam Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı.....	59
Şekil 4: Mikro Girişimci Sayısı.....	60

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1: Hanehalkı kullanılabilir gelire göre Gini katsayısı.....	14
Tablo 2: Cari Satın Alma Gücü Paritesi Cinsinden Yoksulluk Sınırlarına Göre Fert Yoksulluk Oranları, Türkiye, 2007-2015	15
Tablo 3: Dünyada Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016	26
Tablo 4: Doğu Asya ve Pasifik Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016.....	27
Tablo 5: Avrupa ve Orta Asya Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016.....	28
Tablo 6: Latin Amerika ve Karayip Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016	29
Tablo 7: Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016.....	31
Tablo 8: Güney Asya Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016.....	32
Tablo 9: Sahra-altı Afrika Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016	33
Tablo 10: Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre İşgücüne Katılım Oranları (%), 2016.....	35
Tablo 11: Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre İstihdam Oranları (%), 2016	37
Tablo 12: İşyeri Durumuna Göre İstihdam Edilenler (bin kişi)	38
Tablo 13: Katılımcıların yaş dağılımları.....	66
Tablo 14: Katılımcıların yaşadıkları yere göre dağılımları.....	66
Tablo 16: Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımları	67
Tablo 17: Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına göre dağılımları.....	67
Tablo 18: Katılımcıların mesleklere göre dağılımları.....	68
Tablo 19: Katılımcıların sosyal güvencelere göre dağılımları.....	68
Tablo 20: Katılımcıların oturdukları evin durumuna göre dağılımları.....	69
Tablo 21: Katılımcıların bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısına göre dağılımları	69
Tablo 22: Katılımcıların ailesinde çalışan kişi sayısına göre dağılımları.....	69
Tablo 23: Katılımcıların yoksulluk tanımlarına verdikleri cevaplara göre dağılımları.....	70
Tablo 24: Katılımcıların kendilerini yoksul olarak görme durumlarına göre dağılımları	70
Tablo 25: Katılımcıların kendi yoksulluklarının tanımlarına göre dağılımları	71
Tablo 26: Katılımcıların yoksulluk sınırına verdikleri cevaba göre dağılımları.....	71

Tablo 27: Katılımcıların kadın yoksulluğuyla mücadelede verdikleri cevaba göre dağılımları	72
Tablo 28: Katılımcıların mikro kredi kullanmadan önceki aile ortalama gelirine göre dağılımları.....	72
Tablo 29: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki aile ortalama gelirine göre dağılımları.....	73
Tablo 30: Katılımcıların evde karar verme (özellikle ekonomi ile ilgili kararlar) durumlarına göre dağılımları	73
Tablo 31: Katılımcıların mikro kredi uygulamasından nasıl haber olduklarına göre dağılımları.....	74
Tablo 32: Katılımcıların aldıkları mikro kredi tutarına göre dağılımları.....	74
Tablo 33: Katılımcıların mikro kredi kullanarak yaptıkları işe göre dağılımları	75
Tablo 34: Katılımcıların yaptıkları işi yapma sürelerine göre dağılımları.....	75
Tablo 35: Katılımcıların Bartın’da kadının iş hayatına girmesine nasıl bakıldığına verdikleri cevaplara göre dağılımları.....	76
Tablo 36: Katılımcıların mikro kredi ile kazandıkları kârı kullanılan alanlara göre dağılımları.....	76
Tablo 37: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki harcamalarında meydana gelen değişikliklere göre dağılımları.....	76
Tablo 38: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki tasarruflarında meydana gelen değişikliklere göre dağılımları.....	77
Tablo 39: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki yaşam kalitelerinde meydana gelen değişikliklere göre dağılımları.....	78
Tablo 41: Katılımcıların mikro kredi ile istihdam ettikleri kişilerin daha önce çalıştıkları yerlere göre dağılımları	79
Tablo 42: Katılımcıların mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliğine verdikleri cevaba göre dağılımları.....	79
Tablo 43: Katılımcıların mikro krediyi kullanım amaçlarına göre dağılımları.....	80
Tablo 44: Katılımcıların mikro krediyi diğer bankalara tercih etme sebeplerine göre dağılımları.....	81
Tablo 45: Katılımcıların mikro kredinin olumsuz yönlerine verdikleri cevaba göre dağılımları.....	82
Tablo 46: Katılımcıların mikro kredinin olumlu yönlerine verdikleri cevaba göre dağılımları	83
Tablo 47: Katılımcıların mikro kredinin katkılarına verdikleri cevaba göre dağılımları	84

Tablo 48: Katılımcıların Bartın’da mikro kredinin geleceğine yönelik verdikleri cevaba göre dağılımları.....	85
Tablo 49: Kadınların yaş aralıkları ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki.....	86
Tablo 50: Kadınların eğitim durumları ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki	87
Tablo 51: Kadınların meslek durumları ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki	87
Tablo 52: Kadınların sosyal güvenceleri ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki	88
Tablo 53: Kadınların yaş aralıkları ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki	89
Tablo 54: Kadınların eğitim durumları ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki	90
Tablo 55: Kadınların meslekleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki....	91
Tablo 56: Kadınların sosyal güvenceleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki	92
Tablo 57: Kadınların yaş aralıkları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki	93
Tablo 58: Kadınların eğitim durumları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki	94
Tablo 59: Kadınların meslekleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki	95
Tablo 60: Kadınların sosyal güvenceleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki	96
Tablo 61: Mikro kredi öncesi ve sonrası ailelerin ortalama gelirleri arasındaki ilişki.....	97
Tablo 62: Mikro kredi ile harcamalar arasındaki ilişki	98
Tablo 64: Mikro kredi ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişki	100
Tablo 67: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin yeni bir iş kurmayı sağlaması arasındaki ilişki	103
Tablo 68: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin mevcut işimi büyütmesi arasındaki ilişki.....	104
Tablo 69: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların kendilerine olan özgüveni sağlaması arasındaki ilişki	105
Tablo 70: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların yoksulluklarının azalması arasındaki ilişki	106

EKLER DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
EK A. Kadın Yoksulluğunu Azaltmada Mikro Kredi Uygulamaları: Bartın İli Örneği Anket Çalışması.....	116
EK B. Bartın İl Özel İdaresi Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliği.....	122

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- n: Toplam Hane Halkı Sayısı
p: istatistiksel anlamlılık değeri
q: Yoksul Hane Halkı Sayısı
y: Hane Halkı Geliri
z: Yoksulluk Sınırı
yi: Gelir Düzeyi
 α : Yoksulluk Parametresi
 μp : Yoksul Nüfusun Ortalama Geliri

KISALTMALAR

- AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ABİGEM: Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri
AB-TESK: Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi
BAAC: Tarım ve Tarım Kooperatifleri Bankası
ÇATOM: Çok Amaçlı Toplum Merkezi
FINCA: Uluslararası Topluluk Yardımı Vakfı
G: Gini Katsayısı
GAD: Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma
GAP: Güney Doğu Anadolu Projesi
GDRC: Küresel Kalkınma Araştırmaları Merkezi
GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
H: Kafa Sayısı Endeksi
HABİTAT: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı
HDI: İnsani Gelişim Endeksi
I: Gelir Açığı Oranı
ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü
KADAV: Kadın Dayanışma Vakfı
KAGİDER: Kadın Girişimciler Derneği
KAMER: Kadın Merkezi
KEDV: Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı
KOBİ: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KSGM: Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
MAYA: Mikro Ekonomik Destek İşletmesi

P: Sen Endeksi
PG: Yoksulluk Açığı Endeksi
ROSCA: Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri
SAGP: Satın Alma Gücü Paritesi
SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SRAP: Sosyal Riski Azaltma Projesi
STK: Sivil Toplum Kuruluşu
SYDTF: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu
SYDGM: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
ŞNT: Şartlı Nakit Transferi
TGMP: Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi
TGV: Toplum Gönüllüleri Vakfı
TİSVA: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
TKV: Türkiye Kalkıma Vakfı
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WID: Kadınların Kalkındırılması

GİRİŞ

Yoksulluk, çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip, tanımlanması güç bir olgudur. Bu olgu, geçmişten günümüze farklı bakış açıları ile farklı şekillerde tanımlanmıştır. En genel anlamda yoksulluk, insanların asgari yaşam düzeylerini devam ettirebilmeleri için gıda, giyim ve barınma gibi temel gereksinimlerini karşılayamamasıdır.

Yoksulluk kavramı ile gelir dağılımı, cinsiyet ve eğitim kavramları ilişkilendirildiğinde yoksulluğun büyük bir kısmını kadınların oluşturduğu bilinmektedir. Kadınlar pek çok nedenden dolayı yoksulluğu erkeklere oranla daha çok yaşamaktadırlar. Bu nedenler; gelir eşitsizliği, kadının hane içindeki konumu, eğitimde eşitsizlikler ve sosyal dışlanma olarak sıralanabilir.

Yoksulluk ve kadın yoksulluğu ile mücadelede pek çok çözüm yöntemleri bulunmaktadır. Yoksulluğa çözüm olarak pek çok ülkelerde başarı ile uygulanan mikro kredi uygulaması bunlardan biridir. Mikro kredi, yoksul kesim özellikle yoksul kadınlar için küçük miktarlarda ve kısa vadeli krediler ile sermaye sağlayarak, kendi işlerini kurmalarını sağlamaktadır. Bangladeş’li Profesör Muhammed Yunus tarafından geliştirilen mikro kredi uygulaması, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kadın yoksulluğu ile mücadelede önemli bir araçtır.

Çalışma, Bartın’da uygulanan mikro kredi uygulamasının kadın yoksulluğunu azaltmada bir fonksiyona sahip olup olmadığı sorusuna cevap aramaktadır. Bu amaçla mikro kredi kullanan kadınların kredi kullanım öncesi gelirleri, sosyo-ekonomik durumları, yaşam standartları gibi durumlarında kredi kullanımları sonrasında bir değişim meydana gelip gelmediğini incelenmiştir.

Çalışma önemini, genel anlamda mikro kredi alanında yapılan bilimsel çalışmalara bir katkı sağlaması beklenirken özel anlamda Bartın ölçeğinde bu konuda yapılmış ilk ve orijinal bir çalışma niteliğini taşımaktadır.

Çalışmadan beklenen sonuca ulaşmak amacıyla yüz yüze anket uygulaması tercih edilmiştir. Mikro kredi uygulamasından yararlanan kadınlara 75 adet çoktan seçmeli soru yöneltilmiş, anketlerden elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiş ve analiz sonucu iktisat mantığı ile yorumlanmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yoksulluğun kavramı ve çerçevesi çizilerek, yoksulluğun türleri, ölçümü, nedenleri, boyutları ve yaklaşımlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde dünyada ve Türkiye’de kadın yoksulluğu ele alınmıştır. Kadın yoksulluğu ile mücadele eden kurumlar incelenmiştir. Üçüncü bölümde kadın yoksulluğunu azaltmada mikro kredilerin önemine değinilmiştir. Dünyada ve Türkiye’de mikro kredi uygulamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise Bartın’da mikro kredi kullanan kadınlara yönelik uygulanan anket çalışması analizine yer verilmiştir.

Sonuç olarak, Bartın’da mikro kredi uygulamasından faydalanan kadınların uygulamadan memnun oldukları, mikro kredinin kadınlara ekonomik ve sosyal açıdan katkı sağladığı görülmüştür. Kadınların adlıkları kredi miktarlarını yetersiz bulmaları ve mikro kredi ile ürettikleri ürünlerin pazarlanmasında sorunlar yaşadıkları da çıkan sonuçlar arasındadır.

1. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsanlık tarihi kadar eski olan yoksulluk çok boyutlu bir olgudur. Bu çok boyutlu olgu literatürde pek çok tanıma sahiptir. En genel anlamda yoksulluk tanımı ise insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan temel ihtiyaçlarını (gıda, giyim ve barınma gibi) karşılayamaması durumudur. Bu bölümde; yoksulluğun tanımı, türleri, ölçüm yöntemleri, nedenleri, Türkiye’de ve Dünyada ki yoksulluğun boyutları, mücadele yöntemleri ve kurumları incelenmiştir.

1.1.Yoksulluk Kavramı

Yoksulluk nedir? Sorusunun birden çok yanıtı bulunmaktadır. Yoksulluk; aç kalmaktır, sığınabilecek bir evinin olmamasıdır, eğitimsizliktir, işsiz olmaktır, hastalandığında tedavi olamamaktır, kirli suyun sebep olduğu hastalıktan dolayı çocuğunun ölmesidir, gelecek korkusu ile yaşamaktır, bazı yönlerden özgür olamamaktır, sosyal ve siyasal hayata katılamamaktır gibi yanıtlar verilebilir. Yoksulluğun çok boyutlu ve tanımlanması güç bir olgu olduğu bilinmektedir. Tüm dünyanın yoksulluk olgusuna farklı yaklaşımları vardır. Kimilerine göre yoksulluk, sistemden kaynaklanan bir gelir dağılımı eşitsizliği iken, kimilerine göre yoksul olarak belirlenen bireylerin, eğitimsizliklerinden kaynaklanan ya da bireysel yeteneklerinden dolayı karşılarına çıkan fırsatları değerlendirememeleri olarak tanımlanmaktadır (Gündoğan, 2008: 42-43). Yoksulluk, tarihi koşullarla değişime uğrayıp farklı formatlar alsa da günümüzde halen daha gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun, tüm ülkelerin ortak ve en önemli sorunu olmaya devam ettiği görülmektedir (Kayaoğlu, 2016: 219).

Yoksulluk, en genel anlamda insanların asgari yaşam düzeylerini devam ettirebilmeleri için gıda, giyim ve barınma gibi temel gereksinimlerini karşılayamaması durumudur. Dünya Bankası yoksulluğu parasal yönden tanımlamaktadır. Yoksul kelimesi belirli bir gelir düzeyinin altında kalanlar için kullanılmaktadır. Kalkınma İktisatçısı Amartya Sen’e göre yoksulluk, belirli bir asgari kabiliyeti sürdürebilme durumu olarak tanımlanmaktadır (Uzun, 2003: 156).

Yoksulluğun öncelikle gıda, giyim ve barınma gibi en temel gereksinimleri kapsadığı bilinmektedir. Yoksulluk kavramının içeriği zaman ilerledikçe maddi (sağlık,

kültür, eğitim, ulaştırma, altyapı, güvenlik, ortak yaşam, temel hak ve özgürlükler)ve manevi (saygınlık, özgüven, ait olmak, kendini geliştirme imkanları ve insani değerlerle anlaşmak) yönden ağır basan ölçütleri de kapsayarak genişletilmiştir (Doğan ve Kaya, 2013: 147-148).

1.2.Yoksulluk Türleri

Yoksulluğu açıklayan iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar; mutlak ve nispi yoksulluktur. Bu temel yaklaşım ile birlikte yoksulluk olgusuna ilişkin toplumsal boyutlarını da açıklayan pek çok kavramlar bulunmaktadır. Genel olarak kullanılanlar ise mutlak-nispi yoksulluk, objektif-subjektif yoksulluk, gelir yoksulluğu-insani yoksulluk ve kırsal-kentsel yoksulluk olarak sınıflandırılmaktadır (Aksan, 2012: 11).

1.2.1.Mutlak-Nispi Yoksulluk

Mutlak Yoksulluk; bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için asgari refah seviyesini yakalayamaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin ihtiyaçlarını asgari seviyede karşılayıp karşılayamaması baz alınırken karşılayamaması durumunda ise bireyler yoksul olarak kabul edilmektedir. Mutlak yoksulluk ile yoksulluk sınırı, gıda ve temel gereksinimler yaklaşımlarına göre belirlenmektedir. Dünya Bankası çalışmalarında yer alan gıda yaklaşımına göre; bireyin hayatta kalabilmesi için gerekli olan günlük kalori ölçüsü 2400 kalori olarak belirlenmiştir. Bu kalori ölçüsünde besin alamayan bireyler ise yoksul kabul edilmektedir. Tüm nüfus için aynı kalori miktarının kabul edilmesi bu yöntemin sakıncası olarak görülmektedir. Temel gereksinimler yaklaşımına göre belirlenen mutlak yoksulluk sınırı, gıda yaklaşımına göre belirlenen yoksulluk sınırına kıyasla daha geniş bir yoksulluk tanımını içermektedir. Gıda yaklaşımına göre yoksulluk sınırı ‘açlık sınırı’ olarak kullanılmakta iken temel gereksinimler yaklaşımına göre yoksulluk sınırı ise ‘yoksulluk sınırı’ olarak kullanılmaktadır. Günümüzde az gelişmiş ülkeler, temel gereksinimler yaklaşımını esas alarak mutlak yoksulluk sınırını hesaplamaktadırlar (Gerşil ve Yeşilyurt, 2014: 2).

Nispi Yoksulluk (Görelı Yoksulluk); mutlak yoksulluktaki eksikliğe çözüm veya toplumsal farklılıkları dikkate alan bir yoksulluk türü olarak tanımlanmakta ve insanın toplumsal bir varlık olmasından yola çıkmaktadır. Görelı yoksullukta yalnızca asgari kalori gereksinimine bakılmamaktadır. Yoksullar arasında toplumsal ve kültürel açıdan tüketimi zorunlu olan malları da kapsadığı bilinmektedir. Dolayısıyla herhangi bir toplumda, belirli

bir tüketim düzeyinin altında kalanlar görece olarak yoksul kabul edilmektedir (Taşçı, 2009: 483-484).

1.2.2.Objektif-Subjektif Yoksulluk

Temel gereksinimlerini gideremeyen, mutlak yoksulluk çizgisi altında kalan bireyler objektif olarak yoksul kabul edilmektedir. Mutlak yoksulluk çizgisi ise gelir-tüketim harcamaları ya da mal ve hizmetler ile belirlenmektedir (Başaran ve Çetinkaya, 2013: 245).

Subjektif yoksulluk, mutlak ve görece yoksullukta olduğu gibi gelir, tüketim ve refah kavramlarına, nesnel değil öznel bir bakış açısı ile bakmaktadır. Araştırmacılar tarafından, katılımcıların yoksulluk çizgisini belirlemeleri için kamuoyu araştırmaları ve anket yolları ile subjektif yoksulluk, türetilmeye çalışılmıştır. Ancak ihtiyaçlardaki kültürel ve diğer farklılıkları, toplumlar arasındaki eşitsizlikleri yansıttığı için bununla birlikte anket verilerine güvensizlikten dolayı eleştirilmiştir (Wagle, 2002: 158).

1.2.3.Gelir Yoksulluğu-İnsani Yoksulluk

Gelir Yoksulluğu; bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için temel ihtiyaçların karşılanabilmesi açısından gerekli miktarda gelirin elde edilememesi durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı, minimum yaşam düzeyi için gerekli olan gelir miktarıdır. Bu sınırın altında gelir elde eden bireyler yoksul olarak kabul edilmektedir (Ören, Negiz, ve Akman, 2012: 317).

İnsani Yoksulluk; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1997 yılında ilk kez İnsani Gelişim Raporu'nda ortaya çıkmıştır. Mutlak gelir üzerinden hareket eden bu kavram, gelir yoksulluğu ile ilişkili olmasına rağmen gelir yoksulluğundan farklı olarak tanımlanmaktadır. İnsani yoksulluk; uzun yaşam süresi, yeterli ve dengeli beslenme, okur-yazarlık oranı, anne-çocuk sağlığı gibi temel insani gereksinimlerden yoksul kalma durumu olarak ifade edilmektedir (Memiş, 2014: 148).

1.2.4.Kırsal-Kentsel Yoksulluk

1996 yılında yayımlanan Birleşmiş Milletler HABİTAT raporuna göre kentsel yoksulluk; kentsel alanlarda yaşayan nüfusun belirli bir kesiminin, yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan asgari ihtiyaçları ve barınmayı karşılayamaması aynı zamanda toplumdaki davranışlarından dolayı sorunlara yol açması olarak

tanımlanmaktadır. Kentsel yoksulluk, üretim ve tüketime gerektiği kadar dahil olamayan nüfus olarak kentte oldukça yüksek düzeydedir (Tunç, 2014: 236).

Kırsal ve kentsel yoksulluk, hem kırdan hem kentte farklı boyutlarla görülmektedir. Kırsal kesimde, tarım alanlarında yeni teknolojilerin kullanımının artmasıyla beraber işsizlik meydana gelirken işsiz ve mağdur olan kırsal halk, kentlere göç etmek zorunda kalmaktadır. Göç sonucunda, kentlerdeki sanayi ve hizmet alanlarındaki eğitimsiz ve kalifiyesiz işgücü sebebi ile yoksulluk kentlerde yaygınlaşmaktadır (Aydın ve Güloğlu, 2011: 91-92).

1.3.Yoksulluğun Ölçülmesi

Yoksulluk, kavramsal olarak genişledikçe ölçümü giderek zorlaşmakta ve yoksulluk ölçümü için kullanılan göstergeler de değişmektedir. Yoksullukla mücadele için oluşturulan politikalarda yoksulluk, tanımlarına göre belirlenmektedir. Yoksulluğun kavramsal olarak yukarıda açıklandığı gibi anlaşılması, yoksulluğun ölçümü ve yoksullukla mücadele politikaları için oldukça önemlidir (Kabaş, 2006: 78). Yoksulluk ölçüm yöntemlerinden, sadece birinin kullanımı bazen yetersiz kalabilmektedir. Yoksulluk gibi çok boyutlu bir olgu, ölçüm yöntemlerinin tamamıyla da ölçülememektedir. Bu durum, aşağıdaki gibi tanımlanan karma yoksulluk ölçüm yöntemlerinin kullanımını zorunlu kılmaktadır (Doğan ve Kaya, 2013: 148-149).

1.3.1.Kafa Sayısı Endeksi (Head-Count Index)

Kafa Sayısı Endeksi (H); belirlenen yoksulluk sınırı altında kalan nüfusun, toplam nüfus içindeki yüzdesi olarak ifade edilmekte ve yoksulluk ölçütleri arasında en yaygın kullanılan yöntem olarak bilinmektedir. Kafa Sayısı Endeksi, yoksulluğun derecesi veya dağılımı hakkında bilgi vermemektedir. Yalnızca yoksulluk sınırının altında kalan birey oranında oluşabilecek değişikliklerin takibi için faydalanılabilmektedir. Ayrıca bu yöntem, yoksulluğu azaltmak için kullanılan politikaların ne derece başarılı olduklarını ölçmek için de kullanılmaktadır. Yoksulların, yoksulluk sınırının üstüne çıkmaları için gerekli olan ortalama gelir seviyesini ifade eden, bir derinlik ölçütü bulunmaktadır. Bu ölçüte, Gelir Açığı Oranı (Income-GapRatio) denilmektedir (Aktan ve Vural, 2002: 28-29). Kafa Sayısı Endeksi ve Gelir Açığı Oranı aşağıda gösterildiği gibi formüle edilmektedir:

Kafa Sayısı Endeksi (H)	Gelir Açığı Oranı (I)
Q; yoksulluk sınırı altında kalan toplam nüfus	μp ; yoksul nüfusun ortalama geliri
N; toplam nüfus	z; yoksulluk sınırı
$H = Q / N$ e eşittir	$I = (z - \mu p) / z'$ ye eşittir

1.3.2.Yoksulluk Açığı Endeksi

Yoksulluk Açığı Endeksi, yoksul kişilerin yoksulluk sınırının üstüne çıkabilmeleri için önemli olan ortalama gelir seviyesini gösteren bir derinlik ölçütü olarak tanımlanmaktadır. Bu endekse göre, yoksulluk açığının artması ile kişinin yoksulluğu daha da derinleşmektedir. Kafa Sayısı Endeksi (H) ve Gelir Açığı Oranının (I) çarpımı sonucu oluşan endeks, Yoksulluk Açığı Endeksi (PG) olarak tanımlanmaktadır (Yurdakul, 2010: 298).

$$\text{Yoksulluk Açığı Endeksi (PG)} = I.H$$

Yoksulluk Açığı Endeksi, yoksul kişi sayısı ve yoksul kesim arasında gelirin nasıl dağıtıldığı hakkında bilgi vermemektedir. Bu yüzden yoksullar arasındaki gelir eşitsizliğini gidermek için bir ölçüte ihtiyaç duyulmuştur. Gini katsayısı, eşitsizliği gidermek için kabul edilen bir ölçüttür (Dağdemir, 2002: 4-5).

1.3.3.Sen Endeksi

Kafa Sayısı ve Yoksulluk Açığı Endekslerinin, yoksulluğun ölçümünde bazı rolleri bulunmaktadır. Yoksullar arasındaki gelir dağılımı hakkında yeterli bilgi vermediklerinden, H ve I Endeksleri yeterince bilgilendirici değildir. Ayrıca iki ölçüm de Transfer Aksiyomuna¹ veya yoksul kişinin gelir açığına daha fazla ağırlık verilmesine önem vermemektedir. Sen Endeksi, Amartya Sen tarafından ortaya atılan, H ve I Endekslerini de kapsayan türetilmiş bir Yoksulluk Endeksidir (Sen, 1976: 223).

P; Sen Endeksi

¹ Transfer Aksiyomu: Başka şeyler göz önüne alındığında, gelirin yoksulluk sınırının altındaki bir kişiden zengin olan kişilere salt aktarımı yoksulluk ölçütünü arttırmalıdır.

H; Kafa Sayısı Endeksi

I; Gelir Açığı Oranı

G; Gini Katsayısı ($0 < G < 1$)

Sen Endeksi (P) = $H [I + (1 - I) G]$

Burada G yoksulların gelir dağılımının Gini Katsayısıdır.

1.3.4.İnsani Gelişim Endeksi (Human Development Index)

Dünya Bankası, çalışmalarında günlük 1 dolardan ya da 2 dolardan daha düşük bir gelire sahip olanları belirlerken mutlak yoksulluğu dikkate alarak hesaplama yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından geliştirilen İnsani Gelişim Endeksi (HDI) ise görece yoksulluk kavramını dikkate alarak hesaplanmaktadır. Bu endeks, insan gelişiminin bir özetidir ve insani gelişim için en temel üç unsur ile bir ülkenin ortalama değerlerini yansıtmaktadır. Bu üç temel unsur şunlardır (Yanar ve Şahbaz, 2013: 60-61):

1. Doğumda yaşam beklentisi ile ölçülen uzun ve sağlıklı bir yaşam.
2. Yetişkin okur-yazarlık oranı ve okullaşma oranı ile ölçülen bilgi düzeyi.
3. Satın Alma Gücü Paritesi'ne (SAGP) göre hesaplanan kişi başına düşen GSYİH ile ölçülen iyi yaşam standardı.

Öncelikle üç temel unsur için bir endeks değeri bulunmalıdır. Yaşam beklentisi, eğitim ve GSYİH endeks değeri için maksimum ve minimum değerler seçilmelidir. Bulunan her bir endeks değeri yardımı ile İGE'si, üç temel unsurun toplamı alınarak hesaplanmaktadır (Kabaş, 2006: 86-87).

$$\text{İGE} = 1/3(\text{Yaşam Beklentisi Endeksi}) + 1/3(\text{Eğitim Endeksi}) + 1/3(\text{GSYİH Endeksi})$$

1.3.5. Foster-Greer-Thorbecke (FGT) Endeksi

Bu yoksulluk ölçümünün parametresi, yoksulluktan kaçınmanın göstergesi olarak genellenmektedir. Aşağıda, (i) nüfus-paylaşım ağırlıkları ile ayrışabilen, (ii) Sen tarafından önerilen temel özellikleri yerine getirebilen, (iii) yoksulluğu göreceli yoksulluk kavramıyla doğrulamak için basit ve yeni bir yoksulluk ölçümü bulunmaktadır. Yoksulluk ölçümü ile birleşmiş eşitsizlik ölçütü, karekök değişim katsayısı olarak gösterilmektedir. Aslında bu

yoksulluk ölçümü, Sen Endeksi'ne benzer bir şekilde eşitsizlik ölçümünün Kafa Sayısı ve Gelir Açığı Endekslerinin bir kombinasyonu olarak ifade edilebilmektedir. Aşağıdaki tanımlamalar ve denklem FGT Endeksini oluşturmaktadır (Foster, Greer and Thorbecke, 1984: 761-763);

n = Toplam Hane Halkı Sayısı

q = Yoksul Hane Halkı Sayısı

z = Hane Halkları için Yoksulluk Sınırı

y = Hane Halkı Geliri

α = Yoksulluk Parametresi

$$P_{\alpha}(y; z) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^q \left(\frac{z - y_i}{z} \right)^{\alpha}$$

1.3.6. Watts Endeksi

İlk dağıtıma duyarlı yoksulluk ölçütü 1918'de Watts tarafından önerilmiştir ve şu formu almıştır:

$$\text{Watts Endeksi (W)} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^q [\ln(z) - \ln(y_i)] = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^q \ln \left\{ \frac{z}{y_i} \right\}$$

N = Toplam Nüfus

y_i = Gelir Düzeyi

z = Yoksulluk Sınırı

q = Birey Sayısı

Nüfustaki (N) bireyler, (y_i) gelir (veya harcama) sırasına göre endekslenmekte ve bu (y_i) gelir (veya harcama), (z) yoksulluk sınırı altına düşen, (q) bireyler üzerinden alınmaktadır (Haughton and Khander, 2009: 77).

1.4.Yoksulluğun Nedenleri

Yoksulluğun tanımlanması, ölçülmesi, nedenleri gibi konularda birden çok yaklaşımlar bulunmaktadır. Ortaya atılan bu yaklaşımların, hangisinin yoksulluğu anlayabilmemiz için doğru bir yaklaşım olduğunu belirlemek kolay değildir. Dünya örgütleri, yoksulluğu konu alan uluslararası toplantılar düzenlemişlerdir. Bu toplantılarda (2002 yılında Johannesburg ve 2012 yılında Rio Zirvesi), tüm dünyanın ortak sorunu olan yoksulluk, küresel boyutta ele alınan temel konulardandır. Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nin Ulusal Hazırlık Raporu'nda Türkiye'nin ele aldığı altı ana konulardan biri de yine yoksulluk olmuştur. Yapılan zirveler ve araştırmalarda yoksulluğun pek çok nedeni olduğu ortaya çıkmıştır (Kılıç, 2013: 12).

Genel olarak yoksulluğa neden olan sebepler; ekonomik krizler, gelir dağılımı adaletsizlikleri, işsizlik, sosyal güvence olmaması, yolsuzluk, kayıt dışı ekonomi gibi nedenlerin yanında bireylerin özellikleri (bireyin yaşı, cinsiyeti, öğrenim ve çalışma durumu gibi) ve dış etmenlerde (doğal afetler, zorunlu göç gibi) yoksulluğa neden olabilmektedir (Gerşil ve Yeşilyurt, 2014: 5).

1.4.1.Büyüme ve Gelir Dağılımı

Ekonomik büyüme ile yoksulluk arasında pozitif bir ilişki olduğu bilinir. Örneğin; sanayi sektöründeki üretimin artması ile sanayi sektöründe çalışanların, önce ücretleri yükselecek daha sonra çalışanların yoksullaşma riski azaltılmış olacaktır. Yoksulluğu derin yaşayan ülkelerin ortak sorunu, ekonomik olarak büyümekte başarısız olmalarıdır. Ekonomik olarak büyüme sağlayan ülkeler, yoksulluğu önlemek için gerekli olan kaynakları temin edebilirler. Ekonomik büyümeyi gerçekleştiremeyen ülkelerin ise yoksulluk boyutlarında artışlar yaşanabilir. Ekonomik büyüme ile yoksulluk sorununa çözüm bulunabilmesi için ülkedeki gelirin, adaletli bir biçimde dağıtılması gerekmektedir. Aksi halde yoksulluk daha da artabilir (Aydın, Bilen ve Şan, 2005: 19-20).

1.4.2.Eğitim

Eğitim ve ekonomik gelişim arasında doğru yönlü bir ilişki vardır. Yüksek ekonomik gelişim, yüksek eğitim düzeyine bağlıdır. Eğitim sistemi, ülkelerdeki yoksullukla uzun dönemde mücadele edebilecek olan donanımlı mezunlar verecek şekilde uygulanmalıdır. Dünyada gelişmekte olan ülkelerin arasında en fakir 25 ülkeden 18'i Afrika ülkeleridir. Bu ülkeler, bağımsızlıklarına 1960'lardan sonra kavuşmuşlardır.

Gelişmekte olan ülkelerin özgürlükleri, kendi ekonomik ve politik sorunlarıyla başa çıkmaları için çok önemlidir. Kendi ekonomik ve politik sorunlarıyla ilgilenmeleri için gelişmiş ülkelerdeki gibi yerel ve iyileştirilmiş bir eğitim sistemine sahip olmaları gerekmektedir (Yakışık, 2010: 33).

Yoksul bireylerin, eğitim düzeylerinin düşük olması yoksulluktan dolayı erken yaşta çalışma hayatına atılmalarına sebep olmaktadır. Eğitimlerini tamamlayamayanlar ise vasıfsız işgücü ile yaşamlarına devam etmek zorunda kalmaktadır. Bu şekilde yoksullukları sürekli hale gelip bu durumdan kurtulamamaktadırlar (Şenol ve Mazman, 2014: 245).

1.4.3.İşsizlik

İşsizlik, yoksulluğu etkileyen başka bir etkidir. Çalışan sayısı az olan hanelerde yoksulluk riski daha fazladır. Yarı-zamanlı çalışan, düzensiz bir işte çalışan ya da kayıt dışı istihdam edilen bireyler görece olarak daha düşük bir gelir elde etmekte ve yoksulluktan daha fazla etkilenmektedirler. Kayıt dışılık, gelişmekte olan ülkelerde hızla yayılmaktadır. Kayıt dışı istihdam edilenler ise çoğunlukla kadınlar ve çocuklardır. Özellikle bu kesimlerin yoksullukla karşılaşma riskleri daha fazladır (Ökten ve Kale, 2009: 63).

1.4.4.Demografik Nedenler

Yoksulluğun nedenleri arasında yer alan demografik özellikler; nüfus, göç ve hanehalkı nitelikleri olarak üç konuda incelenmektedir.

1.4.4.1.Nüfus

Hızlı nüfus artışı da yoksulluğun nedenleri arasında yer alan en önemli sebeplerden biridir. Örneğin; Türkiye’de doğurganlık hızı en yüksek olan illerde aynı zamanda kişi başına düşen gelirin de en düşük olduğu bilinmektedir. Tam tersi durum ise doğurganlık hızının düşük olduğu illerde kişi başına düşen gelirin yüksek olduğu da bilinmektedir. Doğu ve Güney Doğu bölgeleri, yüksek doğurganlık nedeni ile ekonomik ve sosyal göstergelerde alt sıralarda yer almaktadır. Bu bölgelerdeki doğurganlık oranlarının azaltılması, demografik geçişin hızlı sağlanması, kişi başına gelirin artırılması ve yoksullukların giderilmesi için eğitim, sağlık, istihdam ve yatırım politikalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir (Kandır ve Kabaş, 2013: 420).

1.4.4.2.Göç

Göç ve yoksulluk arasındaki ilişki, hem göçün hem de yoksulluğun çok boyutlu ve karmaşık bir yapıda olmasından dolayı incelenmesinin de kolay olmadığı bilinmektedir. Çoğunlukla kırsal kesimdeki yoksullar, düşük gelir seviyelerinden ve kentlerdeki iyi yaşam standartlarından etkilenerek göç etmektedirler. Kentlerdeki yetersiz istihdam karşısında göçler arttıkça, göç edilen yerlerde de yoksulluklar artmaktadır (Metin, 2013: 121).

1.4.4.3.Hanehalkı Nitelikleri

Yapılan pek çok araştırmalar da kalabalık hane halkı yapısına sahip kesimin daha çok yoksulluk riski taşıdığı ortaya çıkmıştır. TÜİK 2009 yılı araştırmalarına göre; hane sayısı 1-2 kişi olan hanelerdeki yoksulluk oranı %11,52 düzeyinde iken 7'den fazla hane sayısına sahip hanelerde ise yoksulluk oranı %38,50 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Kalabalık hanelerde yaşayan yoksul kesim zengin kesime göre, sağlık ve gelişim olanaklarının daha az olduğu mekânlarda yaşamaktadırlar (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012: 97).

Yoksulluğun nedenleri arasında sayılan ve yukarıda açıklanan etkenlerin hiçbiri tek başlarına bir toplumun yoksulluğuna neden olacak etkenler değildir. Farklı toplumlarda, farklı durumlarda, farklı etkenlerden en az iki tanesi birlikte yoksulluğa neden olabilmektedir (Ökten ve Kale, 2009: 63).

1.5.Yoksulluğun Boyutları

Tüm Dünya ülkelerini yakından ilgilendiren yoksulluk olgusu dünyadaki ve Türkiye'deki boyutlarıyla ele alınabilir.

1.5.1.Dünyada Yoksulluğun Boyutları

Yoksulluk, insanlık tarihiyle birlikte var olan sosyo-ekonomik bir sorundur. Yoksulluk sorununun sebepleri ve sonuçları ise ülkelerde ve dönemlerde farklılıklar göstermektedir. Yoksulluk sadece gelişmekte olan ülkelerin sorunu olarak algılanır iken 1970 yılından sonra gelişmiş ülkelerinde başa çıkmaları gereken bir sorun haline gelmiştir. 1980 ve 1990 yıllarında hakim olan “daha az devlet, daha çok piyasa” anlayışının temelini John Williamson, “Washington Uzlaşması” ile ortaya atmıştır. 1980 yılı sonrasında Amerika ve İngiltere tarafından tüm ülkelere özellikle de gelişmekte olan ülkelere, bu neo-

liberal politikalar kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Bu anlayış sonrasında ülkelerdeki yoksulluk sorunu daha da derinleşmiştir. Bireysel ve toplumsal olarak gelir dağılımındaki bu eşitsizlikler, daha önce hiçbir ülkede görülmemiş düzeylerde idi. Neo-liberal politikalar, ülkeler arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının uzun dönem için ortadan kalkacağını iddia etmelerine karşın uygulanan politikalar sonucunda, ülkeler arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının ve gelişmişlik düzeylerinin artışıyla sonuçlanmıştır. Neo-liberal politikalar, gelişmekte olan ülkeler için özel girişimin ve yatırımların artması ile istihdam artışının olacağını, birey ya da hanelerin yoksulluklarının giderilebileceğini ileri sürmekte idi. Ancak politikaların varsayımları, uygulamadaki başarısızlıklarından dolayı öngörüldüğü gibi gerçekleşmemiştir (Yakışır ve Zülfikâr, 2013: 30). Günümüzde ise birçok gelişmiş ülkelerde yoksulluk oranları artmıştır. Refah bölgesi olan Avrupa Birliği'nde yaklaşık her 7 kişiden birisi yoksulluk riski taşımakta ve yoksulluk oranlarının yüksek düzeylerde olduğu bilinmektedir. Dezavantajlı grup olan yaşlılar, çocuklar ve engellilerin de yoksulluk oranları oldukça yüksektir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, yoksulluk sınırı altında yaşayan 37 milyon insan bulunmakta ve bu oran nüfusun %12,6'lık bir kısmını kapsamaktadır. Yoksul 37 milyon insanın %30'u ise çocuk yoksullardan oluşmaktadır (Gündoğan, 2008: 45).

Dünyadaki adaletsiz gelir dağılımı ve yoksulluğun boyutları aşağıdaki gibi özetlenebilir (Memiş, 2014: 157).

- Dünya nüfusunun yarısına yakını neredeyse yoksulluk içinde yaşamaktadır.
- Dünyanın 41 yoksul ülkesinin GSYİH'sı, dünyadaki en zengin 7 insanın tüm servetinden daha azdır.
- Dünyadaki tüketim mallarının %86'lık kısmını gelişmiş ülke nüfusunun sadece %20'lik kısmı tüketmektedir.
- Dünyadaki 1 milyar çocuk yoksul olarak yaşamaktadır, diğer yandan her gün 29 milyon çocuk ise ölmektedir.
- Gelişmekte olan ülkelerdeki 1,1 milyar insan yeterli suya ve 2,6 milyar insan da temel sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır.
- En gelişmiş üç ülkenin nüfusu, yani dünya nüfusunun yalnızca %12'lik kısmı suyun %85'lik kısmını kullanmaktadır.
- 21. Yüzyıla yaklaşık 1 milyar insan bir kitap dahi okumadan ya da isimlerini bile yazmadan girmiştir.

- Temel eğitim hakkından yoksun olan dünyadaki çocuk sayısı ise 121 milyondur.
- Silahlara harcanan paranın sadece %1'lik kısmı dünyadaki tüm çocukların okula gitmeleri için yeterlidir.
- Dünya nüfusunun tamamına temel eğitim verilebilmesi için yalnızca 6 milyar dolar, temel sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için ise 13 milyar dolar gereklidir. Gelişmiş ülkelerde ise harcanan miktarlar (yılda) şöyledir; ABD'de, kozmetik ürünlerine 8 milyar dolar, AB ve ABD'de ev hayvanlarına 17 milyar dolar, Avrupa'da ise sigaraya 50 milyar dolar ve alkollü içeceklere 105 milyar dolar harcanmaktadır.

1.5.2.Türkiye'de Yoksulluğun Boyutları

Yoksulluğun temel nedenleri arasında, Türkiye'de uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların başarılı olamaması yer almaktadır. Bu başarısızlıklar, yoksulluğu giderek artırırken, gecekondularda yaşayan aileler ve toplumun tamamı başarısızlıklardan olumsuz etkilenmektedirler. Bu olumsuzlukların başında aile ilişkilerinin bozulması, yeterli beslenemeyen bireylerin hastalanma riskleri, alkol ve sigara gibi bağımlılıkların artması, suç işleme oranlarının çoğalması, yeterli eğitimlerin alınmaması ve en temel ihtiyaçların bile karşılanamaması durumları gelmektedir (Gerşil ve Yeşilyurt, 2014: 4).

UNDP tarafından hazırlanan, 2015 yılı İnsani Gelişim Raporu'na göre; Türkiye, 188 ülke arasından 72. sırada yer almaktadır. Bu rapora göre; doğumda beklenen ortalama yaşam süresi 75,3 yıl, okula devam etme süresinde beklenen rakam 14,5 yıl ve ortalama okula gitme süresi 7,6 yıl olarak belirlenmiştir. Türkiye bu değerler ile Yüksek İnsani Gelişim kategorisinde yer almaktadır (UNDP, 2015).

Tablo 1: Hanehalkı kullanılabilir gelire göre Gini katsayısı

Yıllar	Gini katsayısı
2006	0,403
2007	0,387
2008	0,386
2009	0,394
2010	0,380
2011	0,383
2012	0,382
2013	0,382
2014	0,379
2015	0,386

Tablo 1: (devam ediyor)

2016	0,396
------	-------

Kaynak: (TÜİK: 2018)

Gelir dağılımını ölçen Gini katsayısının 0 değerini alması ülke için gelirin adaletli dağıldığını gösterirken, değer 1'e yaklaşması ise gelir dağılımının adil olmaktan uzak olduğunu ifade etmektedir (Yurdakul, 2010: 296). Tablo.1'de gösterildiği gibi Türkiye'de 2006-2016 yılları arasında Gini katsayısı değeri 0,38 seviyesindedir ancak değer son yılda 0,10'luk bir artışla 0,396 değerini almıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2002 yılından itibaren Hanehalkı Bütçe Anketleri sonuçlarına dayanarak, düzenli bir şekilde açlık ve yoksulluk sınırları ile ilgili analizler yapmakta ve bu analizleri kamuoyuna duyurmaktadır (Ensari, 2010: 9-10). Aşağıdaki Tablo.2'de TÜİK tarafından 2015 yılında yapılan yoksulluk çalışması olan fert yoksulluk oranları görülmektedir.

Tablo 2: Cari Satın Alma Gücü Paritesi Cinsinden Yoksulluk Sınırlarına Göre Fert Yoksulluk Oranları, Türkiye, 2007-2015

Yoksulluk Sınırları	Fert Yoksulluk Oranları (%)								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kişi Başı Günlük 2,15 \$'ın Altı*	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06
Kişi Başı Günlük 4,3 \$'ın Altı*	8,41	6,83	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06	1,62	1,58

*1\$'ın satın alma gücü paritesine (SGP) göre karşılığı olarak 2007 yılı için 0,926 TL; 2008 yılı için 0,983 TL; 2009 yılı için 0,917 TL; 2010 yılı için 0,990 TL; 2011 ve 2012 yılı için 1,004 TL; 2013 yılı için 1,10 TL; 2014 yılı için 1,20 TL; 2015 yılı için 1,24 TL kullanılmıştır.

Kaynak: (TÜİK: 2016)

Cari satın alma gücü paritesi cinsinden hesaplanan yoksulluk sınırlarına göre fert yoksulluk oranları, Türkiye'de 2007-2015 yılları arasında yukarıdaki tabloda görüldüğü gibidir. Kişi başı günlük harcaması cari satın alma gücü paritesine göre 2,15 doların altında kalan fert oranı, 2015 yılında %0,06 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2007 yılından itibaren hep azalma görülen fert yoksulluk oranı, 2015 yılında ise 2014 yılına göre %0,03'lük artış yaşanmıştır. Yoksulluk sınırı cari satın alma gücü paritesine göre 4,3 dolar olarak alındığında 2014 yılında %1,62 olan yoksulluk oranı, 2015 yılında %1,58 olarak tahmin edilmiştir.

TÜİK tarafından 2011 yılında yayımlanan “2009 Yılı Yoksulluk Çalışmaları” konulu haber bülteninde yer alan Türkiye geneli için özet bilgiler şu şekildedir (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği , 2011);

- Hanehalkı büyüklüğü 4 kişilik olan aile için 2009 yılı gıda yoksulluğu (açlık) 287 TL iken 2010 yılı değeri 318 TL’ye yükselmiştir. 1 kişilik aile için 2009 yılı gıda yoksulluğu 127 TL iken 2010 yılı değeri 141 TL olmuştur.
- Hanehalkı büyüklüğü 4 kişilik olan aile için 2009 yılı gıda+gıda dışı (yoksulluk) değeri 825 TL iken 2010 yılı değeri 896 TL’ye yükselmiştir. 1 kişilik aile için 2009 yılı yoksulluk değeri 365 TL iken 2010 yılı 396 TL olmuştur.
- Gıda yoksulluk yöntemine göre yoksul fert sayısı 339.000 kişi iken yoksulluk yöntemine göre yoksul fert sayısı 12.751.000 kişidir. Kent bölgelerinde ise gıda yoksulluk yöntemine göre yoksul sayısı 29.000 kişi iken yoksulluk yöntemine göre 4.318.000 kişi yoksuldur. Kırsal bölgelerde ise gıda yoksulluğuna göre yoksul fert sayısı 310.000 kişi yoksul iken yoksulluk yöntemine göre fert yoksul sayısı 8.432.000 kişidir.
- 2009 yılı kent bölgelerinde yevmiyeli çalışan fertlerden %17,10’luk kısmı yoksuldur. Kırsal bölgelerde ise; yevmiyeli çalışan iki fertten bir tanesi yoksuldur.
- Yine 2009 yılı kent bölgesinde tarım ve sanayi sektörlerinde çalışan fertlerden on tanesinden biri yoksuldur. Kır bölgesinde ise aynı sektörde çalışan fertlerden üç tanesinden biri yoksuldur.
- 2009 yılı Türkiye genelinde okur-yazar olmayan erkek fertlerde yoksulluk oranı %30,34 iken yüksekokul, fakülte ve dengi okullarda eğitim düzeyine sahip erkek fertlerde yoksulluk oranı %0,92 düzeyine gerilemiştir.
- 2009 yılı Türkiye genelinde okur-yazar olmayan kadın fertlerde yoksulluk oranı %29,52 iken yüksekokul, fakülte ve dengi okullarda eğitim düzeyine sahip kadın fertlerde yoksulluk oranı %0,42 düzeyine gerilemiştir.
- Türkiye’de 2009 yılı verilerine göre okur-yazar olmayan her üç erkekten ve her üç kadından bir tanesi yoksuldur.

Elde edilen bilgiler doğrultusunda ulaşılabacak sonuçlar ise şöyledir;

- Hanehalkı büyüklüğü arttıkça, yoksulluk oranı da artmaktadır.

- Kırsal bölgelerdeki yoksulluk riski, kentsel bölgelerdeki yoksulluk riskinden fazladır.
- Fertlerin çalışma şekillerine göre yoksulluk riski değişkenlik göstermektedir.
- Eğitim durumu yükselen fertlerde ise yoksulluk riski düşmektedir (TÜİK, 2008).

1.6.Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları

Yoksulluk, yalnızca bir düşük gelir durumu değildir. Toplumda kaybedilen saygınlık, itibar kaybı hatta Gandi'nin de ifade ettiği gibi bireyin kendi ruh kaybı olarak tanımlanabilir. Sonuç olarak, yoksullukla mücadele için sadece yüksek gelir seviyeleri hedef alınmamalıdır. Ayrıca fakirlikle ve yoksullukla uğraşan bireylerin, kaybettikleri saygınlıkları ve itibarları gibi pek çok konunun geri kazanımı da sağlanmalıdır (Singla, 2010: 397). Burada yoksullukla mücadele yaklaşımlarından, dolaylı ve doğrudan yaklaşımlar ile dünyadaki ve Türkiye'deki yaklaşımlar üzerinde durulmuştur.

1.6.1.Yoksullukla Mücadelede Dolaylı ve Doğrudan Yaklaşım

Yoksulluğun kısa sürede ortadan kaldırılması zordur fakat yoksullukla mücadele edilmesi gerekmektedir. Yoksulluğun etkisinin azaltılması ise istikrarlı, ekonomik ve sosyal politikalarla mümkündür. Bu politikalar; sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikalarıdır. Yoksullukla mücadelede, iki temel politikadan başka iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. İlki dolaylı yaklaşım, ülkenin genel olarak büyümesi gerektiği savunulmaktadır. Büyüyen ekonomi ile yoksulluğun dolaylı yollardan azaltılabileceği düşüncesi vardır. Ekonomik büyümenin, ülkedeki sağlık ve eğitim alanlarında iyileştirmelere yol açacağına, gelir dağılımında adaletin sağlanacağına ve istihdam artışı ile de işsizlikleri azaltacağına inanılmaktadır (Üzümcü ve Korkat, 2014: 152). İkincisi doğrudan yaklaşım, yoksulların temel gereksinimleri olan beslenme, barınma, sağlık ve eğitimlerinde hayatlarını ilgilendiren konularda programlar ve politikalar uygulayarak yoksulluğun azaltılması sağlanmaktadır. Toplumsal refah ve en başta düşük gelir düzeyindeki hanelere yapılan transferler yoksullukla mücadelede önemli bir araçtır (Gündoğan, 2008: 51).

1.6.2.Dünyada Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları

Yaygın yoksulluk ekonomik, sosyal, politik ve ahlaki bir sorundur. Yaklaşık 70 yıl boyunca çeşitli kurumlar bu sorunu ele almaya çalışmıştır. Bu kurumlar; yerel yönetimler,

gelişmiş ülke hükümetleri, uluslararası örgütler (Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler vb.), vakıflar ve sivil toplum örgütleridir (Karnani, 2017: 1). Dünya Bankası kuruluşundan günümüze yoksullukla mücadelede farklı politikalar uygulamıştır. 1960'larda gelişmekte olan ülkelerin kalkındırılması ve yoksulluklarının azaltılması için sanayileşmeleri gerektiğini savunan birçok kalkınma iktisatçısı vardı. 1970'lerde ise gelişmekte olan ülkeler için kalkındırma politikaları uygulanmış ve 1980'lerde neo-liberal politikalardan etkilenmeler olmuştur. Bankanın da desteğiyle neo-liberal politikaların sonucunda gelişmekte olan ülkelerin borçları artmış, gelirleri azalmış ve yoksulluk durumlarında artışlar yaşanmıştır. Dünya Bankası, yoksulluktan önce ekonomileri bozulan ülkelerin ekonomilerini düzeltmeye önem vermiştir. 1990'larda Banka tekrardan yoksulluğa önem verdiğini göstermek için yeni bir Dünya Kalkınma Raporu hazırlamıştır. Rapordaki ana konular; yoksullukla mücadele konusunda büyüme, denge, insana yatırım, borçlar ve çevredir (Uzun, 2003: 159-160).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 1990 yılından itibaren yayımladığı İnsani Gelişim Raporlarında yoksullukla ilgili çok fazla çalışma yapmıştır. UNDP tarafından insani gelişim ve insani yoksulluk gibi kavramlar geliştirilmiştir. Yoksullukla ilgili kavramsal çerçeveye katkı sağladığı gibi dikkatlerin yoksulluk ile insan hakları arasındaki ilişkiye kaymasını sağlamıştır (Metin, 2014: 6320).

2000 yılının Eylül ayında gerçekleştirilen Binyıl Zirvesi, 191 ülkenin katılımı ile dünyadaki yoksulluğu önlemek için atılan çok önemli bir adımdır. Zirvede 2015 yılına kadar tüm dünyanın açlık ve yoksulluğunun önlenmesi birincil hedef olarak belirlenmiştir. Yoksulluğun nedenlerinden biri olarak kabul edilen eğitim, bireylerin toplumla kaynaşabilmesi konusunda önemlidir. Tüm bireylerin temel eğitim alabilmeleri hedefler arasında yer almaktadır. Cinsiyet ayrımcılığını gidermek başka bir hedef olarak belirlenmiştir. Zirvede alınan diğer önemli hedefler ise şöyledir; bulaşıcı hastalıklardan korunmak, anne sağlığına yönelik çalışmalar, doğal kaynakların korunması ve küresel ortaklıklar kurmaktır (Kılıç, 2013: 17).

1.6.3. Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları

Türkiye'de yoksullukla mücadele eden birçok kamu kurumu bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi kamu kurumları kendi çalışma alanlarına göre yoksullukla mücadele etmektedirler. Ayrıca bu kurumlar yoksulluğun

giderilmesi için yoksul kesimlere yönelik projeler yürütmekte ve programlar uygulamaktadırlar. Kurumların uyguladıkları proje ve programlara karşın ülkemizde pek çok aile, kadın, çocuk, yaşlı, mülteci, göçmen, evsiz ve madde bağımlısı yoksul kişiler bulunmaktadır. Türkiye’de 1986 yılında yasa ile yürürlüğe giren “Sosyal Devlet” anlayışının temel ilkesi olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fon’u (SYDTF), merkezi devlet politikasının en önemli aracıdır. SYDTF, sosyal güvenlikten yoksun olanlara, muhtaçlara ve düşkünlere yönelik devletin sosyal sorumluluğunu yerine getirmektedir. Günümüzde 1.002 adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (T.C. Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı: 2018) faaliyetlerini sürdürmektedir (Altay, 2005: 18-20).

SYDTF, bütün il ve ilçelerde ekonomik ve sosyal yönden yoksul olan kesimlere yönelik her ay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına kaynak sağlamaktadır. Sağlanan kaynaklar ile dar gelirlili üniversite öğrencilerine burs yardımları, yoksul olan hastaların ilaç ve tedavi masraflarına yardımlar, doğal afetler sonucu zarar görenlerin zararlarının karşılanması, engelliler için yardım programları uygulanmakta ve gerekli araç gereçler temin edilmektedir. Aynı zamanda yoksullara iş kurmaları için mesleki eğitimler ve istihdama yönelik seracılık, arıcılık gibi projelere de kaynak sağlanmaktadır (Gündüz, 2006: 50).

2001 krizinde Türkiye’deki yoksul kesimin daha düzenli bir yardıma ihtiyaç duyduğu gerçeğiyle, Dünya Bankası finansal ve teknik desteği ile Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) başlatmıştır. Türkiye’deki düzenli nakit sosyal yardım sistemini yerleştirmek açısından ilk örnek proje olan 500 milyon \$ değerindeki Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) uygulamasına geçilmiştir. Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığının ortak çalışmaları ile temel eğitim ve sağlık hizmetleri alabilmesi için nüfusun en yoksul %6’lık kesimini hedef almıştır (Gürses,2007: 67).

Diğer sosyal yardım projeleri olarak; ayni ve nakdi aile yardımları, aşevi ve afet gibi özel amaçlı yardımlar, İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun yürüttüğü istihdam projeleri, TOKİ tarafından piyasa fiyatına ödeme gücü olmayan yoksul kesime yönelik yürüttüğü konut projeleri, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından uygulanan yoksul kadınlara yönelik kendi işlerini kurmaları için küçük sermaye sağlayan mikro kredi

uygulamasý, belediyelerin engelli yařlý ve çocuklara yönelik yürüttüėü sosyal yardım faaliyetleri sayýlabilir (Türk ve nl, 2016: 99-100).

2.KADIN YOKSULLUĞU, DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE EDEN KURUMLAR

Yoksulluk olgusu ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye hatta toplumun farklı kesimlerinde bile değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Kadınlar ise bu olgudan en çok etkilenen kesim olarak görülmektedir. Bu bölümde; dünyada ve Türkiye’de kadın yoksulluğunun boyutları incelenirken kadın yoksulluğu ile mücadele eden kurumlar ve yöntemleri üzerinde durulmuştur.

2.1.Kadın Yoksulluğu

En yalın haliyle yoksulluk, insanların en temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan gelire sahip olamamasıdır. Yoksulluk çok boyutlu bir kavramdır. Bu çok boyutlu kavram farklı nedenlerle ortaya çıkmaktadır ve farklı görünümlere sahiptir. Yoksulluk, mutlak-görelî, subjektif-objektif, gelir yoksulluğu-insani yoksulluk ve kırsal-kentsel yoksulluk gibi kavramlar ile literatürde çokça yer almaktadır. Bu yoksulluk kavramlarının yanı sıra son yıllarda kadın yoksulluğu da akademik araştırmalarda öne çıkmaktadır. Toplumdaki cinsiyet ilişkilerinden dolayı kadınlar, yoksulluğu erkeklerden farklı şekilde yaşamaktadırlar (Yıldırım ve Özdemir, 2013: 50). Kadın yoksulluğu kavramı, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra güncel bir konu haline gelmiş olsa da yeni bir gerçek değildir. 20. yüzyılda gelişmiş ülkelerde yürütülen bazı araştırmalar, yoksulluk yardımı alan insanların çoğunluğunun kadın olduğunu göstermektedir. Yoksulluğun artmasıyla birlikte kadınların erkeklerden daha fazla yoksullaştığını ve kadınların yoksullaşma riskinin daha fazla olduğu görülmektedir (Yücel, 2017: 13-14).

Kadınların yoksullaşmasına toplumdaki cinsiyete dayalı iş bölüşümü ve eşit olmayan haklar yol açmaktadır. Sınıflı bir toplum yapısı ile toplumdaki cinsiyet eşitsizliği, kadın yoksulluğunu daha da derinleştirmektedir. Kadınlar erkeklere nazaran birçok konuda eksik kalmaktadır. Bunlar; ekonomik kaynaklara eşit şekilde erişememe, düşük ücretlerle çalışma ya da iş gücüne hiç katılamama, eğitimden eşit şekilde yararlanamama ve gerekli mercilere başvurarak haklarını arayamayan kadınlar, kız çocuklarına yoksulluklarını miras bırakmaktadırlar (Ulutaş, 2009: 38).

Kadın yoksulluğunun anlaşılmasında bugüne kadar yapılmış olan araştırmaların içinde, hanelerdeki gelir-tüketim yoksullukları ölçülmüştür. Ayrıca hane reisinin kadınlar

olduğu haneler ile diğer haneler arasındaki farklar incelenerek yoksulluk ve kadınlar arasında ilişki kurulmuştur. Kadın yoksulluğunda temel olarak, hane yoksulluğu ele alınmaktadır. Yani kadın yoksulluğu ile hane reisi kadın olan haneler aynı anlama gelmektedir. Bu araştırmalar sayesinde yoksul olan kadınlara, mikro kredi ve gelir sağlayabilecekleri politikalarla yoksullukları ile mücadele etmeleri için imkânlar sağlanmıştır (Uçar, 2011: 39).

Toplumda kadın ve çocukların yoksullaşma riskleri daha fazladır. Kadınların yoksulluk risklerini arttıran pek çok sebep bulunmaktadır. Bunlar; toplumdaki cinsiyet eşitsizliği, hane içindeki işler, çocuk veya yaşlı bakımlarını üstlenmeleri, eğitimlerinin olmaması ya da düşük eğitim düzeyi, çalışma hayatlarındaki deneyimsizlikler ve talihsizlikler kadının diğer kesimlere oranla daha çok yoksulluk riski taşımasına sebep olmaktadır. Bu nedenler ile en çok kadınlar yoksulluğa maruz kalmaktadırlar. Dünyamızda 2.8 milyar yoksul insan bulunmaktadır. Bu rakamın 1.3 milyarı mutlak yoksul (günde 1 dolardan daha az parayla geçinenler) olarak bilinmektedir. Kadınlar ise mutlak yoksulların üçte ikisini oluşturmaktadır. Dünyadaki bütün yoksullar arasında kadınların yoksulluk oranı %70'dir. Bu nedenle kadın yoksulluğunun araştırılması, kadın yoksulluğunun önemi ve kadın yoksulluğuna yol açan etkenlerin incelenmesi çok önemlidir (Şengül ve Fisunoğlu, 2014: 1).

2.2.Kadın Yoksulluğunun Önemi

Yoksulluk çalışmalarına 1970'li yıllara kadar cinsiyet temelli bir yaklaşımla bakılmamıştır. Yoksulluk incelenirken hane bazlı yoksulluk olarak ele alınmış ve bütün yoksullar aynı kabul edilmiştir. Yoksulluğun kadınlar açısından ele alınmasına ise 1970 sonrasında başlanmıştır. Ayrıca ilk defa 1995 yılında Pekin'de toplanan 4.Dünya Kadın Konferansı'nda uluslararası platformda yoksulluğun gerçekten kadınlar için bir problem olduğu kabul edilmiş ve 'yoksulluğun kadınlaşması' kavramı yoğun olarak kullanılmıştır. Erkeklerle göre kadınların yoksulluk riskleri daha fazla ve daha ciddi boyutlardadır. Konferansta kadın yoksulluğunun erkek yoksulluğuyla yadsınamayacak şekilde hızla arttığı hükümetler tarafından kabul edilmiş ve geleceğe yönelik stratejiler belirlenmiştir. Belirlenen stratejiler ile dünyanın her yerinde kadın yoksulluğunu azaltmaya, kadının statüsünü güçlendirmeye yönelik politika ve programlar geliştirilmiştir. Programlardan

biride gelişmekte olan pek çok ülkeler tarafından kabul edilen kadına yönelik mikro kredi sistemidir (Sarvan ve Tömen, 2015: 345).

Yoksulluk söylemindeki kadınlar, yoksulluğa karşı oldukça savunmasız bir grup olarak düşünölmüştür. Dünyada yoksulluktan bahsederken kadınlar her zaman onun içinde var olmuş ve yoksulluk kadınlarla özdeşleşmiştir. Todaro (2001), dünyadaki yoksul insanların çoğunluğunun kadın olduğunu öne sürmektedir. Kadınların finansal kaynaklara erişimde erkeklere kıyasla daha küçük ve istikrarsız olduğu bilinmektedir. Dilli ve diğ. (2013), dünyada özellikle gelişmekte olan ülkelerde cinsiyet eşitsizliğine sık rastlanıldığı ve birçok kadınında özgürlüğüne sınırlama getirildiğini belirtmektedirler. Kadınlar temel sorumluluklarının yanı sıra çocuklara bakmak ve sahip oldukları kaynaklar ile nesilden nesile aktarılan yoksulluk zincirini kırmak için sorumluluk üstlenirler. Bu nedenle bir topluluk, kadınlarda önemli bir gelişim bekliyor ise öncelikle kaynaklarını güçlendirmesi ve yatırım yapması gerekmektedir (Widiyanti, Pudjihardjo and Saputra, 2018: 44-45).

2.3.Kadın Yoksulluğunun Nedenleri

Kadın yoksulluğunun farklı boyutları bulunmaktadır. Kadınların yaşadıkları yoksulluğun boyutları ve yoksulluk tecrübeleri dikkate alınmaz ise kadının konumunun anlaşılması güçtür. Mevcut yoksulluk ölçümleri maalesef kadınların yoksulluk tecrübelerini ölçmeye yönelik değillerdir. Kadın yoksulluğunun önemi ve anlaşılması için öncelikle kadın yoksulluğunun sebeplerini bilmek gerekir (Dinçoflaz, 2009: 51-54). Türkiye’de kadın yoksulluğunun nedenleri aşağıdaki gibidir.

2.3.1.Kadının Hane İçindeki Konumu

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplumsal rollerini, öğrenilmiş davranış ve beklentilerini ifade etmektedir. Kadın ve erkek arasında doğuştan gelen biyolojik farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar her toplumda kültürel olarak yorumlanmaktadır. Böylece kadın ve erkeğin hangi haklara ve güce sahip olması ya da olmaması gerektiği, toplumdan topluma değişiklik gösterse de özünde toplumsal cinsiyet temelli farklılıklar ve eşitsizlikler bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeğin toplumsal kurumlarda mevcut kaynaklara erişimlerinde eşitliği ifade ederken toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise bir cinsin diğer cinse göre eşitsiz konumunu anlatmaktadır (Ecevit, 2003: 83).

Cinsiyet eşitsizliği, kadınların toplumsal ve hane içindeki hayatında her zaman geri planda kalmalarına neden olmuş ve olmaktadır. Kültürel, ekonomik, sosyal ve politik alanlarda ikinci konumda kalan kadınlar her türlü ayrımcılığı yaşamaktadırlar. Yoksulluğun en çok etkilediği kurum hanedir ve hane bireylerinin kaderini bir nevi yoksulluk belirlemektedir. Tüketim ihtiyaçları her geçen yıl artmakta fakat haneler bu ihtiyaçlarını karşılamaları için kaynaklara ulaşmada sıkıntılar çekmektedirler. Yoksul hanedeki yoksul kadın her durumda çocuklarını ve hanesini düşünmekte ancak kendi ihtiyaçlarını göz ardı ederek bu sıkıntılarla baş etmektedir (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012: 109-111).

Hane çocuklarının cinsiyetleri açısından konu ele alındığında ise erkek çocukların kız çocuklarına göre daha gözde oldukları görülmektedir. Sebebi ise erkek çocukları hanenin kalıcı üyeleri olarak hane gelirine katkıları kız çocuklarına göre yüksektir ve bu durum erkek çocuklarını kız çocuklarına göre değerli kılmaktadır. Kız çocukları hanenin geçici üyeleri olarak görülmekte ve işgücüne katılımları erkek çocuklarına göre daha düşük olduğundan ayrımcılığa daha fazla maruz kalmaktadırlar (Açıkgöz, 2010: 54).

2.3.2.Eşitsiz Kaynak Dağılımı

Gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkelerde kadın ve erkeklerin, yerine getirmek zorunda oldukları görev ve sorumluluklar vardır. Bu görev ve sorumlulukların yanında kadın ve erkeğin kaynaklara erişimlerinde de eşitsizlikler söz konusudur (Tepekule, Kayalıdere ve Özcan, 2016: 1). Birleşmiş Milletler 1970'lerin sonunda ekonomik eşitlik yaklaşımını ortaya atmış ve kadın-erkek arasındaki boşanmalar, mülk paylaşımları, kredi ve oy kullanımları gibi her türlü haklarda kadınları erkeklere eşit kılmayı temel amaç olarak benimsemiştir. Eşit fırsatların olmaması kadınların ekonominin kalkınmasında rol almalarını ve kendi potansiyellerini etkin şekilde kullanmalarını zorlaştırmaktadır. Ekonomideki kaynakların eşitsizlikleri sadece kadınlara yönelik değil, hanenin tüm üyelerinin kalıcı yoksulluklarında önemli bir faktördür. Gelirlerin dağılımı, üretken girdilere erişim, mülkiyet ve gelirlerin kontrolü ve iş hayatındaki cinsiyet önyargısı kadınların kronik yoksullukları üzerinde etkilidir (Dinçoflaz N. , 2009: 59-65).

2.3.3.Sosyal Dışlanma

Yoksulluk içindeki kadın genellikle toplumsal ve siyasi faaliyetlere katılmayı göze alamaz ve yoksulluk ile kendine olan güvenini giderek yitirebilir. Sonuç olarak; kadın

yoksulluk içinde iken sosyal dışlanma eğilimini daha da güçlendirmekte ve yoksulluktan çıkış yollarını bulma ihtimalini de azaltmaktadır (Prepared by the Research and Library Services Division, 2006: 3).

2.3.4.Eğitim

Eğitimle birlikte kazanılan bilgi ve beceriler ülkenin gelişmesinde çok önemlidir. Bir ülkedeki insanların nitelikli ve sürekli eğitim almaları o ülkenin refahını arttırmaktadır. Eğitimsizlik kadınların sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik haklarını kullanamamalarına sebep olmakla birlikte kadınların yoksulluk döngüsünden çıkamamalarının da önünde büyük bir engeldir. Kadınların gerekli eğitimleri alması halinde tüm haklardan yararlanabilmelerinin yanı sıra ülke ekonomisinde de artışlar yaşanacaktır. Toplumlarda erkeğe verilen rol haneyi geçindirmek iken kadına verilen rol ise eldeki gelire hane geçimini sağlamaktır. Bu geleneksel roller ile kadın gerekli eğitim alamadığı gibi mesleki becerilerden de yoksun kalmaktadır. Kadının eğitim seviyesinin yükselmesi ise kendisine olan saygı ve güvenin artmasını sağlamaktadır. Yoksullukla ilgili çalışmalar incelendiğinde eğitim seviyesi arttıkça yoksulluk oranları da azalmaktadır. Düşük eğitim seviyesi işsizliği ve yoksulluğu arttırmakta aynı zamanda yoksulluğun kuşaklar arasında aktarılmasına yol açmaktadır (Eştürk ve Kılıç, 2016: 147-148).

2.4.Dünyada Kadın Yoksulluğu

1992'de yayınlanan BM raporuna göre; gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk içinde yaşayan kırsal kesimdeki kadınların sayısı,1992 yılından itibaren 20 yılda neredeyse% 50 artarak 565 milyona ulaşmıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın diğer bir yayınında: “Dünya yoksullarının% 70'i kadındır” sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların yoksulluk statüsü hanehalkı, sektörel, mesleki ve yerel düzeylerde ortaya çıktığı için konunun kapsamı genişlemektedir. Kadın yoksulluğu, savaşlar ve iç çatışmalar da dâhil olmak üzere pek çok neden ve ilişki içerebilmektedir. Yapılan araştırmalarda kadınlar için özel olarak tasarlanmış yoksullukla mücadele politikaları, istihdam yaratma programları ya da kadın hanelere yönelik sosyal programlar için politika önerileri getirilmiştir (Moghadam, 2005: 1-8). Dünya Bankası'nın 2016 yılında yayımlanan Cinsiyet Üzerine Küçük Veri Kitabı'ndan (The Little Data Book on Gender) alınan dünyaya ait cinsiyete dayalı eğitim ve istihdam oranları aşağıda Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Dünyada Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Dünya				
Nüfus (milyon)	7,261			
Kişi başına düşen GSMH, Atlas (\$)	10.779			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	13			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	81	88	86	90
Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	50	55	65	67
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	19	19	35	31
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	84	91	89	93
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	52	79	50	77
Ücret ve maaşlı çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	7	6	6	6

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Dünyada cinsiyete göre eğitim ve istihdam oranlarının 2000 ve 2013 yıllarına ait rakamları Tablo.3'te yer almaktadır. Tablo'ya göre; 2000 yılında net ilköğretim kayıt oranı erkeklerde %88, kadınlarda ise %81'dir. 2013 yılında ise bu oran erkeklerde %90'a çıkarken, kadınlarda %86'ya yükselmiştir. Net ortaöğretim kayıt oranına göre ise 2000 yılında erkeklerin %55'i, kadınların %50'si, 2013 yılında ise erkeklerin %67'si, kadınların %65'inin ortaöğretim kayıt oranına dâhil olduğu görülmektedir. Yükseköğretime kayıt oranına göre 2000 yılında erkekler ve kadınlarda durum eşittir (%19). 2013 yılına gelindiğinde ise diğer eğitim düzeylerinin aksine yükseköğretime kayıt oranında, kadınlardaki artış (%35), erkeklerdeki artıştan (%31) yüksektir. Ülkeler için genç ve dinamik nüfus büyük önem arz etmektedir. Gençler arasında okuryazar oranına bakıldığında, 2000 yılında kadınların %84'ü, erkeklerin %91'i, 2013 yılında ise kadınların %89'u, erkeklerin %93'ünün okuryazar olduğu görülmektedir. Söz konusu iki yılda, her iki cinsiyete göre yükselişler yaşandığı gözükse de erkeklerin kadınlara göre eğitime katılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. İstihdam rakamlarına göre, 2000 yılında kadınların işgücüne katılım oranı %52, erkeklerin işgücüne katılım oranı ise %79'dur. 2013 yılında ise kadın ve erkeklerde işgücüne katılım oranında %2'lik azalma olmuştur.

2000 yılında kadınların %7'si, erkeklerin % 6'sı işsizdir. 2013 yılında erkeklerde bir değişme yaşanmazken, kadınlardaki işsizlik oranı %6'ya düşmüş ve bu durum eşitlenmiştir.

Tablo 4: Doğu Asya ve Pasifik Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Doğu Asya ve Pasifik				
Nüfus (milyon)	2,02			
Kişi başına düşen GSMH, Atlas (\$)	6,12			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	7			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	94	94	94	94
Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	53	55	78	76
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	11	12	32	28
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	98	98	99	99
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	67	83	63	79
Ücret ve maaşlı çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	4	5	4	5

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Dünya bankasının "Kentsel Yoksullar için Fırsatların Artırılması" başlıklı raporuna göre; Doğu Asya ve Pasifik'teki şehirler, hızlı bir kentsel gelişme için altyapı, iş ve hizmet sunmuyor aynı zamanda ekonomik büyümeyi engelleyen ve sosyal bölünmelere yol açabilecek eşitsizliklerin artmasına yol açıyor. Doğu Asya ve Pasifik, dünyanın en hızlı kentleşen bölgesi olup, yıllık ortalama kentleşme oranı yüzde 3'tür. Ancak bölge aynı zamanda dünyanın en büyük gecekondü nüfusa sahiptir. Düşük kaliteli konutlara sahip 250 milyon insan, temel hizmetlere sınırlı erişim ve taşkın gibi tehlikelere karşı risk altındadır. Çin, Endonezya ve Filipinler bölgenin kentsel yoksullarının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu bölgelerde 75 milyon insanın günde 3,10 dolardan daha az harcayarak yaşamlarını devam ettirmektedirler (The World Bank: 2018).

Doğu Asya ve Pasifik Bölgesinin cinsiyete göre eğitim ve istihdam oranları Tablo.4'deki gibidir. Dünya genelinde erkeklerdeki eğitim oranları kadınlara göre daha yüksek iken, Doğu Asya ve Pasifik Bölgesinde bilinenin aksine bir durum söz konusudur. 2000 ve 2013 yıllarında erkekler ve kadınlardaki net ilköğretim kayıt oranı eşittir (%94). Net ortaöğretim kayıt oranı 2000 yılında kadınlarda %53, erkeklerde %55'tir. 2013 yılında ise kadınlardaki net ortaöğretim kayıt oranı (%78), erkeklerdeki (%76) orandan yüksek hale gelmiştir. Yükseköğretim kayıt oranı 2000 yılında kadınlarda %11 iken 2013 yılında %32'ye yükselmiştir. Yine bu oranın, 2000 yılında erkeklerde %12 iken 2013 yılında %28'e yükseldiği görülmektedir. İstihdam oranına bakıldığında eğitimin aksine erkeklerin işgücüne katılım oranı kadınların işgücüne katılım oranından yüksek olduğu göze çarpmaktadır. İşsizlik oranı 2000 yılında erkeklerde %5 iken, kadınlarda %4 tür. 2013 yılına gelindiğinde de durum değişmemekte ve kadınların işsizlik oranının erkeklerden düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Avrupa ve Orta Asya Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Avrupa ve Orta Asya				
Nüfus (milyon)	26			
Kişi başına düşen GSMH, Atlas (\$)	6.865			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	2			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	90	94	92	93
Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	77	79	88	89
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	29	30	56	54
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	98	99	99	100
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	47	69	46	69
Ücret ve maaşlı çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	64	65	68	70
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	36	35	32	30
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	19.4	7.0	13.3	4.6
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	10	10	10	10

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Avrupa ve Orta Asya'daki ortalama hane halkı, gelirinin yüzde 7'sinden fazlasını enerji ve yiyecek için harcamaktadır. Bu maliyetler toplanmakta ve bölgede yaşayan aileler, diğer yaşam harcamalarını bir kenara bırakarak ısınma ve gıda sağlamak için sıklıkla mücadele etmektedir. Bu tür haneler aşırı derecede yoksul olarak kabul edilmektedir. Bölgede yaklaşık 80 milyon insan yoksulluk içinde yaşamaktadır (The World Bank: 2015).

Avrupa ve Orta Asya Bölgesine ait eğitim ve istihdam oranları tablo.5'deki gibidir. 2000 yılında net ilköğretim kayıt oranı kadınlarda %90, erkeklerde %94'tür. 2013 yılında kadınların net ilköğretim kayıt oranında % 4'lük bir artış yaşanırken, erkeklerin net ilköğretim kayıt oranlarında %1'lik azalma yaşanmıştır. 2000 yılındaki Net ortaöğretim kayıt oranına göre kadınların %77'si erkeklerin %79'u bu orana dâhildir. 2013 yılında ortaöğretime kayıt oranı ise kadınlarda %88, erkeklerde %89'dur. Yükseköğretime kayıt oranı ise, ilköğretim ve ortaöğretime kayıt oranına göre daha düşüktür. 2000 yılında yükseköğretime kayıt oranı kadınlarda %29, erkeklerde %30'dur. 2013 yılında bu oran kadınlarda %56'ya, erkeklerde % 54'e yükselmiştir. 2000 yılında genç kadınların %98'i, genç erkeklerin %99'u okuryazar iken, 2013 yılında genç kadınlarda okuma yazma oranı %99'a erkeklerde ise %100'e yükselmiştir. İstihdama göre kadınların işgücüne katılım oranı 2000 yılında %47, erkeklerin işgücüne katılım oranı %69'dur. 2013 yılına gelindiğinde işgücüne katılım oranı kadınlarda %46'ya düşerken erkeklerde değişim yaşanmamıştır. Bölge bazında 2000 yılında kadınlarda ve erkeklerde işsizlik oranı eşitken (%10), 2013 yılına gelindiğinde de durum eşitliğini devam ettirmektedir.

Tablo 6: Latin Amerika ve Karayip Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Latin Amerika ve Karayipler				
Nüfus (milyon)	525			
Kişi başına düşen GSMH, Atlas (\$)	8.995			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	6			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	91	94	92	92
Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	61	58	77	72
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	20	18	41	34
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	96	96	98	97
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	49	82	55	80

Tablo 6: (devam ediyor)

Ücret ve maaşlı çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	64	60	-	-
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	33	38	-	-
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	8.7	4.8	-	-
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	12	25	10	22
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	14	26	13	27
Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	74	49	76	50
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	10	6	8	5

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Latin Amerika ve Karayipler, eğitim ve istihdamdaki cinsiyet farkını azaltmıştır ancak kadına yönelik şiddet, ücret eşitsizliği ve yüksek oranda ergenlik dönemi hamileliği ilerleme kaydetmiştir. Latin Amerika ve Karayipler'de bir kadın olmak, en çok okula devam eden bireyler arasında olmak, işgücü piyasasında bir duruş elde etmek ve öncelikle sağlık sigortasına sahip olmak anlamına gelmektedir. Ama birçok kadın için aynı zamanda çok genç anne olmak, erkeklerden daha az kazanç elde etmek ve daha da kötüsü her zaman korkmak anlamına gelmektedir. Çünkü dünyanın en yüksek kadın öldürme oranına sahip 25 ülkeden 14'üncü bölgede yer almaktadır. Bölgenin kadınları keskin bir zıtlıklar içinde yaşamaktadırlar. Okullarda daha çok kadın bulunmakta ancak eğitim kalitesi zayıftır. Yüksek eğitim düzeyinde, çalışma alanlarında belirgin farklılıklar bulunmaktadır; bilim, mühendislik ve tarım alanlarında öğrencilerin büyük çoğunluğu erkeklerdir (The World Bank: 2018).

Latin Amerika ve Karayipler Bölgesine ait eğitim ve istihdam oranları tablo.6'daki gibidir. 2000 yılında net ilköğretim kayıt oranı kadınlarda %91, erkeklerde %94'tür. 2013 yılında kadınların net ilköğretim kayıt oranında %1'lik bir artış yaşanırken, erkeklerin net ilköğretim kayıt oranlarında %2'lik azalma yaşanmıştır. 2000 yılındaki Net ortaöğretim kayıt oranına göre kadınların %61'i erkeklerin %58'i bu orana dâhildir. 2013 yılında ortaöğretime kayıt oranı ise kadınlarda %77, erkeklerde %72'dir. Yükseköğretime kayıt oranı ise, ilköğretim ve ortaöğretime kayıt oranına göre daha düşüktür. 2000 yılında yükseköğretime kayıt oranı kadınlarda %20, erkeklerde %18'dir. 2013 yılında bu oran kadınlarda %41'e, erkeklerde %34'e yükselmiştir. 2000 yılında genç kadın ve erkeklerin %96'sı okuryazar iken, 2013 yılında genç kadınlarda okuma yazma oranı %98'e erkeklerde ise %97'e yükselmiştir. İstihdama göre kadınların işgücüne katılım oranı 2000 yılında %49, erkeklerin işgücüne katılım oranı %82'dir. 2013 yılına gelindiğinde işgücüne

katılım oranı kadınlarda %55'e yükselirken, erkeklerde %80'e düşmüştür. Bölge bazında 2000 yılında kadınlarda işsizlik oranı %10 iken erkeklerde %6'dır. 2013 yılına gelindiğinde kadınların işsizlik oranı %8'e, erkeklerin işsizlik oranı %5'e düşmüştür.

Tablo 7: Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Orta Doğu ve Kuzey Afrika				
Nüfus (milyon)	357			
Kişi başına GSMH, Atlas (\$)	-			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	-			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	82	90	92	96
Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	57	65	67	72
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	18	22	35	35
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	81	91	89	94
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	18	74	20	73
Ücret ve maaşlı çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	24	12	23	10

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Dünya Bankası Grubu'nun Kadınlar, İş ve Hukuk 2016 raporuna göre; Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki kadınların ekonomik faaliyetlere en geniş kapsamlı yasal kısıtlamalarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Evli kadınların hane reisi olmalarını yasaklayan, pasaport başvurusunda bulunma veya kocasından izin almadan iş bulma yasaları, ekonomik fırsatlara erişimini etkilemektedir. Kadınların istihdamıyla ilgili kısıtlamalar, erkeklere göre daha yüksek bir toplumsal cinsiyet farkı açığa çıkarmaktadır. Bölge; Suudi Arabistan, Ürdün, İran, Yemen, Irak, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Suriye, Katar ve Kuveyt gibi dünyanın en kısıtlı 15 ekonomisine ev sahipliği yapmaktadır. Afganistan, Sudan, Moritanya ve Brunei ile birlikte raporda belirtilmek üzere kadınların çalışma ya da iş kurma yeteneği açısından en kısıtlayıcı 15 ekonomidir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin düşük olması, ortaokullara giden daha az kız çocuğunun bulunması daha yüksek bir toplumsal cinsiyet farkı ile ilişkilendirilebilir. Kanunlarla aile

içi şiddet engellenmedikçe kadınların daha kısa yaşam süreleri olması muhtemeldir (The World Bank: 2015).

Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesine ait eğitim ve istihdam oranları tablo.7’de ki gibidir. 2000 yılında net ilköğretim kayıt oranı kadınlarda %82, erkeklerde %90’tür. 2013 yılında kadınların net ilköğretim kayıt oranında % 10’luk bir artış yaşanırken, erkeklerin net ilköğretim kayıt oranlarında %6’lık artış yaşanmıştır. 2000 yılındaki Net ortaöğretim kayıt oranına göre kadınların %57’si erkeklerin %65’i bu orana dâhildir. 2013 yılında ortaöğretime kayıt oranı ise kadınlarda %77, erkeklerde %72’dir. 2000 yılında yükseköğretime kayıt oranı kadınlarda %18, erkeklerde %22’dir. 2013 yılında bu oran kadınlarda ve erkeklerde % 35’e yükselmiş ve durum eşitlenmiştir. 2000 yılında genç kadınların %81’i, genç erkeklerin %91’i okuryazar iken, 2013 yılında genç kadınlarda okuma yazma oranı %89’a erkeklerde ise %94’e yükselmiştir. İstihdama göre kadınların işgücüne katılım oranı 2000 yılında %18, erkeklerin işgücüne katılım oranı %74’tür. 2013 yılına gelindiğinde işgücüne katılım oranı kadınlarda %20’ye yükselirken, erkeklerde %73’e düşmüştür. Bölge bazında 2000 yılında kadınlarda işsizlik oranı %24 iken erkeklerde %12’dir. 2013 yılına gelindiğinde kadınların işsizlik oranı %23’e, erkeklerin işsizlik oranı %10’a düşmüştür.

Tablo 8: Güney Asya Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Güney Asya				
Nüfus (milyon)	1,721			
Kişi başına GNI, Atlas (\$)	1,502			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	19			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	69	83	90	89
Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	34	45	-	-
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	6	10	20	22
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	64	80	79	87
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	35	83	31	81
Ücret ve maaşlı çalışanlar(15 yaş ve üstü çalışanların%)	40	9	15	20
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	88	77	85	80
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	43.5	12.8	33.7	10.9
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	75	53	59	43
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	11	17	21	26

Tablo 8: (devam ediyor)

Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	14	29	20	31
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	5	4	5	4

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Dünya Bankası 2015 yılı tahminlerine göre; Güney Asya Bölgesi'nde aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanların sayısı Güney Asya'nın çeyrek asırdır süren küresel yoksulluğun azaltılmasında önemli bir katkı sağlamıştır. Dünya Bankası Güney Asya Bölgesi Başkan Yardımcısı Annette Dixon'a göre; "Güney Asya ülkelerindeki güçlü büyüme ve dayanıklılık nedeniyle yoksulluğun azaltılması yönünde etkileyici bir ilerleme kaydedilmiş olsa da bölge hala çok sayıda fakirlere ev sahipliği yapıyor" dedi (The World Bank: 2015).

Güney Asya Bölgesine ait eğitim ve istihdam oranları tablo.8'de ki gibidir. 2000 yılında net ilköğretim kayıt oranı kadınlarda %69, erkeklerde %83'tür. 2013 yılında kadınlarda net ilköğretim kayıt oranı %90'a, erkeklerde ise %89'a yükselmiştir. 2000 yılındaki Net ortaöğretim kayıt oranı kadınlarda %34, erkeklerde %45'dir. 2000 yılında yükseköğretime kayıt oranı kadınlarda %6, erkeklerde %10'dur. 2013 yılında bu oran kadınlarda %20'ye, erkeklerde %22'ye yükselmiştir. 2000 yılında genç kadınların %64'ü, genç erkeklerin %80'i okuryazar iken, 2013 yılında genç kadınlarda okuma yazma oranı %79'a erkeklerde ise %87'ye yükselmiştir. İstihdama göre kadınların işgücüne katılım oranı 2000 yılında %35, erkeklerin işgücüne katılım oranı %83'dir. 2013 yılına gelindiğinde işgücüne katılım oranı kadınlarda %31'e düşerken, erkeklerde %81'e düşmüştür. Bölgede 2000 yılında kadınlarda işsizlik oranı %5 iken erkeklerde %64'tür. 2013 yılına gelindiğinde kadınların ve erkeklerin işsizlik oranlarında değişme yaşanmamıştır.

Tablo 9: Sahra-altı Afrika Bölgesinde Cinsiyete Göre Eğitim ve İstihdam Oranları (%), 2016

Sahra-altı Afrika				
Nüfus (milyon)	973			
Kişi başına GNI, Atlas (\$)	1.699			
Günde 1.90 doların altında yaşayan nüfus (%)	43			
	2000		2013	
Eğitim	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Net İlköğretim kayıt oranı (%)	57	64	75	80

Tablo 9: (devam ediyor)

Net ortaöğretim kayıt oranı (%)	19	23	32	36
Yüksek öğretim kayıt oranı (%)	4	5	7	10
Gençlerin okur yazar oranı (15-24 yaş arası nüfusun %)	62	75	66	76
İstihdam				
İşgücüne katılma oranı (15 yaşın üzerindeki nüfusun %)	62	77	64	77
Ücret ve maaşlı çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Bağımsız çalışanlar (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Ücretsiz aile işçileri (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Tarımda istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Endüstride istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
Hizmetlerde istihdam (15 yaş ve üstü çalışanların %)	-	-	-	-
İşsizlik oranı (15 yaşın üzerindeki işgücünün %)	10	8	9	7

Kaynak: (The World Bank, 2016)

Dünya Bankası Grubu'nun Kadın, İş ve Hukuk 2016 raporuna göre; Sahra-altı Afrika, kadının gelişiminin engellerini kaldırmaya devam etmektedir. Bölge, dünyanın 30 en kısıtlayıcı ekonomisinin neredeyse üçte birini ve kadın girişimciliği ve istihdamı için yasal engellerin bulunmadığı 18 ekonomiden ikisine ev sahipliği yapmaktadır. En büyük engelleri olan ekonomiler ise; dünyanın en kısıtlayıcı ekonomisinden biri olan Sudan, Kongo Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Kamerun, Gine, Benin, Svaziland ve Senegal'dir. Sudan'da kadınlar gece işi de dahil olmak üzere belli işlerden yasaklanmış durumda ve erkekler ve kadınlar için eşit değerde işe eşit ücret ödenmesi veya işe alımlarda ayrımcılık yapılmaması için yasal bir hüküm bulunmuyor. Sudan yasaları ayrıca, evli kadınlara, kocalarına itaat etmeleri gereken, nerede yaşayacaklarını ya da hane reisi olamayacakları konusunda bir dizi ek kısıtlama getirmektedir. Rapor da yer alan 41 Sahra-altı Afrika ekonomisinin 28'inde, kadınların erkeklerle aynı işlerde çalışmasına izin vermeyen kısıtlamaların devam ettiği görülmektedir. Bölgedeki sadece 8 ekonominin kadın ve erkek için eşit değerde çalışma için eşit ücret ve iş bulmada ayrımcılık yapmama yasaları vardır. Ayrıca, ekonomilerin yarısından azının kadınları aile içi şiddete karşı koruyacak mevzuatı vardır. Geçtiğimiz iki yıl içinde, Mozambik, failin mağdurla evlendiğinde tecavüze uğramasına artık izin verilmeyen yeni bir ceza yasası çıkartarak kadınları şiddetten korumak için büyük adımlar attı. Bölgede de diğer cephelerde ilerleme kaydedilmektedir. Geçtiğimiz iki yıl içinde Kenya, Malavi ve Zimbabve, erkek ve kız çocukları için 18 yaşını oluşturan yasal evlilik yaşını oluştururken, Sierra Leone, yüzde 60 oranında anayasa

mahkemesinde kadın haklarının dünyasında en yüksek yüzdeye sahiptir (The World Bank: 2015).

Sahra-altı Afrika bölgesinin eğitim ve istihdam oranları tablo.9’da ki gibidir. 2000 yılındaki cinsiyete göre eğitim durumları, kadınlarda erkeklere göre daha düşük oranlardadır. 2013 yılında ise net ilköğretim kayıt oranı kadınlarda %75’ çıkmıştır. Net ortaöğretim kayıt oranı kadınlarda %32’ye çıkmıştır. Aynı eğitim düzeyindeki erkeklere göre kadınların eğitim durumları yine düşüktür. Yükseköğretim kayıt oranı kadınlarda 2000 yılında %4 iken 2013 yılında %7’ye çıkmıştır. Erkeklerde ise yükseköğretim kayıt oranı 2000’de %5, 2013 yılında ise iki katına çıkmıştır. Günümüze göre yükseköğretimde eğitim alan kadın-erkek oranları çok düşük kalmaktadır. Gençlerin okur-yazar oranlarında ise yine kadınlarda 2000 yılında %62 olan oran 2013 yılında %66’ya çıkmıştır. 2000 yılında kadınların işgücüne katılımı %62 oranında iken erkeklerde ise %77 oranındadır. 2013 yılında ise kadınlar %64 oranında işgücüne katılmışlardır. Aradaki 13 yılda %2’lik bir artış çok düşüktür. Kadınlarda işsizlik oranı 2000 yılında %10 iken 2013 yılına kadar %9’a düşmüştür. Tabloda da görüldüğü gibi Sahra-altı Afrika bölgesinde kadınlar erkeklere göre eğitimde olsun işgücünde olsun geri kalmaktadırlar.

2.5. Türkiye’de Kadın Yoksulluğu

Kadın yoksulluğu tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemini korumaktadır. Kadın yoksulluğuna yol açan sebeplerin en önemlisi toplumumuzun kadına bakış açısıdır. Türkiye’deki ataerkil yapıdan dolayı kadınlar, erkeklerden daha fazla evde durmaktadırlar. Ev işleri, çocuk-yaşlı bakımı, eğitimden yoksun kalmak, çalışmayan kadınların çalışan kadınlara göre daha yoksul olmaları, meslek ve beceri eksikliği gibi nedenlerle kadının işgücündeki arzı düşüktür (Güzel, 2011: 87).

Tablo 10: Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre İşgücüne Katılım Oranları (%), 2016

Kadın	2014	2015	2016
Okur-Yazar Olmayanlar	16,0	16,1	15,2
Lise Altı Eğitimli	25,8	26,6	27,2
Lise	31,9	32,7	33,7
Mesleki veya Teknik lise	39,8	40,8	41,4
Yükseköğretim	71,3	71,6	71,3
Erkek	2014	2015	2016
Okur-Yazar Olmayanlar	33,6	30,9	30,4

Tablo 10: (devam ediyor)

Lise Altı Eğitimliler	68,9	68,8	68,9
Lise	71,0	69,0	71,2
Mesleki veya Teknik lise	80,4	81,5	81,6
Yükseköğretim	85,0	86,0	86,4

Kaynak: (TÜİK: 2016)

Tablo 10’da,15 yaş ve üstü nüfusu kapsayan yıllarda kadınların işgücüne katılımı erkeklere göre daha düşüktür. Okur-yazar olmayan kadınların 2015 yılında %16,1 değerinde olan oran 2016 yılında %15,2 değerine düşmüştür. Okur-yazar olmayan erkeklerde ise bu durum kadınların işgücüne katılım oranlarının iki katıdır. Lise altı eğitimden mezun olan, lise mezunu olan ve mesleki eğitim mezunu olan kadınlardaki işgücüne katılım oranlarında her yıl artış yaşanmasına rağmen aynı eğitim düzeylerindeki erkeklerin işgücüne katılım oranlarının daha fazla olduğu tabloda görülmektedir. Yükseköğretim eğitimi alan kadınlarda ise 2015 yılındaki değer %71,6 iken 2016 yılında bu oran düşerek %71,3 olmuştur. Aynı eğitim düzeyindeki erkeklerde ise bu oran her yıl giderek artmıştır. Sonuç olarak kadınların eğitim seviyeleri yükseldikçe işgücüne katılım oranları artmaktadır.

Söz konusu kadın yoksulluğu olduğunda, kadınların istihdam durumlarına veya kadın yoksulluğu ile ilgili yapılan araştırmaların ortaya koyduğu tecrübelerle bakılmaktadır. Yapılan araştırmalar kadınların yoksulluğu nasıl yaşadıklarını ya da yaşadıkları yoksulluğun farklılıklarını yansıtmaktadır. Türkiye’de kadın yoksulluğunun ortak özellikleri araştırmalara göre şu şekilde özetlenebilir; kadının hane içindeki konumu, çocuk ya da yaşlılara bakmak zorunda kalmaları, gelir elde etmek için düşük ücretlerde çok çalışmak zorunda kalmaları ve bazen de dışarı ile bağlantılarının kesilmesi şeklindedir (Şener, 2009). Yapılan pek çok çalışmada kadın reisli hanelerin yoksulluğu incelenmektedir, kadın yoksulluğu hane yoksulluğu olarak da ele alınmaktadır. Bunun bazı nedenleri vardır; kadınlar işgücünde ve kredi gibi diğer piyasa işlemlerinde ayrımcılığa uğramaktadırlar, kadınlar erkeklere oranla daha az mülke sahiptirler ayrıca küçük çocuğu olan kadın reisli haneler çalışma saatlerini kısıtlamaktadırlar. Aslında kadın reisli haneler erkek reisli hanelere oranla daha fazla çalışmak zorundadırlar. Kadınların hepsi kazançlarının çoğunu hanenin ortak kazançlarına koymaktadırlar. Bu tür hanelerin sayısı dünyanın her yerinde artmaktadır (Dinçoflaz, 2009: 60). Türkiye’deki kadınların

yoksulluğunu anlamak için 15 yaş ve üstü nüfusun cinsiyet ve eğitim durumlarına göre istihdam oranları verilmiştir.

Tablo 11: Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre İstihdam Oranları (%), 2016

Kadın	2014	2015	2016
Okur-Yazar Olmayanlar	14,7	15,6	15,5
Lise Altı Eğitimliler	24,2	23,9	23,4
Lise	26,6	26,0	25,8
Mesleki veya Teknik lise	32,9	33,4	32,1
Yükseköğretim	59,3	59,9	60,3
Erkek	2014	2015	2016
Okur-Yazar Olmayanlar	29,0	27,4	26,8
Lise Altı Eğitimliler	62,4	61,9	62,1
Lise	64,4	64,5	63,7
Mesleki veya Teknik lise	74,0	74,9	74,5
Yükseköğretim	78,5	79,6	78,8

Kaynak: (TÜİK: 2016)

Tabloya göre okur-yazar olmayan kadınların 2014 yılında %14,7 olan istihdam oranı 2015 yılında %15,6 ya yükselmiştir ancak 2016 yılında çok az bir düşüşle %15,5 oranla kadınlar istihdam edilmiştir. Okur-yazar olmayan erkeklerde ise yıllara göre düşüş yaşansa da kadınların istihdam oranlarının yaklaşık 2 katı istihdam edilmektedirler. Lise altı eğitim mezunu ve lise mezunu olan kadınların istihdam oranları her yıl azalmıştır. Aynı eğitim düzeyindeki erkeklerin istihdam oranlarında artış ya da azalışlar olsa da erkeklerin istihdam oranları yine kadınların istihdam oranlarından 2 kat daha fazladır. Yükseköğretim mezunu olan kadınların istihdam oranları ise 2014 yılında %59,3, 2015 yılında %59,9 ve 2016 yılında %60,3 olmuştur. Yukarıda görüldüğü gibi yükseköğretim mezunu kadınların, diğer eğitim düzeylerinden farklı olarak, yükseköğretim mezunu erkeklerin istihdam oranlarına yaklaşıldığı görülmektedir.

Türkiye’de kadının ekonomik, sosyal ve siyasal durumunun beklenen düzeyde gerçekleşmediği 2008-2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Raporu’nda dile getirilmiştir. En önemli konular ise kız çocuklarının okullaşması, sağlık hizmetlerine erişememe, istihdam ve karar alma süreçlerine katılamama gibi konulardır. Okur-yazar oranları incelendiğinde kadınların eğitim oranlarının erkeklerin eğitim oranlarından daha düşük olduğu görülmektedir (Kocabacak, 2014: 144). Okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranı erkeklerden 5 kat daha fazladır. 2014 yılı verilerine göre Türkiye’de 25 yaş ve üstü

nüfusun okuma yazma bilmeyen toplam nüfusa oranı %5,6'dır ve erkeklerde bu oran %1,8 iken kadınlarda %9,2'dir. Lise ve dengi okullardan mezun olan 25 yaş ve üstü nüfusun, toplam nüfus içindeki oranı %19,1, erkeklerde bu oran %23,2 ve kadınlarda ise %15'dir. Yüksekokul ve fakülte mezunu olanlarda ise toplam nüfus oranı %13,9 iken erkeklerde bu oran %16,2 ve kadınlarda ise %11,7'dir (TÜİK: 2016).

İstihdam edilen kadınların faaliyet kollarına bakıldığında kadınlar genellikle hizmet sektöründe çalışmaktadırlar. 2014 yılında hizmet sektöründe çalışan kadın sayısı 3 bin 918 kişi iken 2015 yılında 4 bin 231 kişi ve 2016 yılında 4 bin 606 kişiye yükselmiştir. Tarım sektöründe ise 2014 yılı 2 bin 533 kişi istihdam ederken 2016 yılında kişi sayısı 2 bin 384 kişiye düşmüştür. Sanayi dalında ise azalış ve artışlar yaşanmıştır (TÜİK: 2016).

Tablo 12: İşyeri Durumuna Göre İstihdam Edilenler (bin kişi)

Kadın	2013	2014	2015
Tarla	2 800	2 507	2 486
Düzenli İşyeri	4 271	4 608	5 002
Sabit Olmayan İşyeri	53	65	74
Evde	517	509	497
Toplam İstihdam	7 641	7 689	8 059
Erkek	2013	2014	2015
Tarla	3 089	2 860	2 844
Düzenli İşyeri	13 200	13 656	14 033
Sabit Olmayan İşyeri	1 563	1 673	1 629
Evde	32	55	57
Toplam İstihdam	17 884	18 244	18 563

Kaynak: (The World Bank: 2017)

Tablo 12'de, kadınların toplam istihdam kişi sayısı, erkeklerin toplam istihdam kişi sayısının yarısından biraz fazladır. Kadınlar çoğunlukla tarlada ve düzenli işyerlerinde çalışmaktadırlar. Erkekler ise, çoğunlukla düzenli iş yerlerinde istihdam edilmektedirler.

Toplumda bazı kesimler sağlık ve eğitim hizmetlerinden, istihdam imkânlarından, kültürel ve sosyal faaliyetlerden ve karar alma süreçlerinden dışlanmaktadırlar. Bu riski en fazla taşıyan kesim ise yaşlılar, kadınlar, gençler, çocuklar ve engellilerdir. Özellikle genç, yaşlı ve engelli kadınlar yani işgücü piyasasındaki tüm kadın kesimi bu dezavantajlı durumdan daha da dezavantajlı duruma düşmektedirler. Kadınların işgücü piyasasındaki

varlıkları, birçok engelle karşılaşmasına rağmen bu çabaları bireysel, toplumsal ve ekonomik açıdan büyük önem taşımaktadır (Durmaz, 2016: 38).

Türkiye’de ki pek çok çalışma kadın reisli hanelerdeki kadınların kolay iş bulamadıklarını ya da çalışmadıklarını ortaya koymuştur. Bu tür yoksul kadınların düşük eğitim düzeylerine ek olarak kentlerdeki nitelsiz ve düşük ücret veren, çoğunlukla hizmet sektörlerinde çalışmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Ayrıca kentteki yoksulluk programlarından da yararlanmak zorunda kalmaktadırlar. Bu açıdan kadın yoksulluğunu yenmek için kadınlara istihdam ve gelir getirici iş imkânları yaratmak gerekir (Dinçoflaz, 2009: 61-62).

2.6.Dünyada Kadın Yoksulluğu İle Mücadele Eden Kurumlar

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve pek çok ülkede kadın hak ve yeteneklerinin başarısızlığa uğraması, kadınları erkekler karşısında farklı bir dezavantaja ve çeşitli yoksul koşullara maruz bırakmaktadır. Kadınların insan haklarının gerçekleştirilmesi ve güçlendirilmesi, yoksulluğa ve insan haklarına yönelik daha büyük mücadelenin kilit bir bileşenidir. Bu nedenle yoksul kadınların maruz kaldığı yoksunluğu azaltmanın yollarını ve kadınların kendilerini ve çocuklarını yoksulluktan kurtarmada karşılaştıkları zorlukları dikkate almak önemlidir. Dünyanın dört bir yanında, bunlar arasında arazi dağıtımı, eğitim programları, iş yaratma, istihdam hizmetleri, konut erişimi, çocuk bakım tesisleri ve ayrımcı yasaların reformu gibi iyi tasarlanmış sosyal programlar yer alıyordu. Toplumsal refah mekanizmaları herkes için güçlendirilmelidir; ancak etkili ve uzun vadeli yoksul-karşıtı bir strateji, kadınların hak ve yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik olmalıdır (Moghadam, 2005: 30-32).

UNDP tarafından geliştirilen İnsani Kalkınma Endeksi, bir ülkenin ortalama başarısını ve İnsani Yoksulluk Endeksi de yine bir ülkenin en yoksun olduğu alanlara yoğunlaşmaktadır. Bu iki endeks toplumsal cinsiyeti dikkate almazken Cinsiyet Temelli Kalkınma Endeksi ve Toplumsal Cinsiyetin Güçlendirilmesi Endeksi yoksulluğun toplumsal olarak uluslararası düzeyde görüldüğünü varsaymaktadır. Endeks ölçümleri kadınların işgücüne katılımında gelişmeler olduğunu ortaya koymaktadır ancak kadınların karşılaştıkları güçlüklerin ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Ayrıca bu endeksler kadın-erkek arasındaki kazançların eşitsizlikleri hakkında yeterli bilgi vermemektedir (Dinçoflaz, 2009: 56-57).

Dünyada var olan toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri önlenmeden hiç bir toplumda ekonomik ve toplumsal olarak iyileşmelerin mümkün olmadığı bilinmektedir. Birleşmiş Milletler toplumsal cinsiyet eşitliğini, kadın ve erkeklerin eşit haklara ve fırsatlara ulaşması olarak açıklamaktadır. BM tarafından toplumsal cinsiyet eşitliği 2015 yılına kadar gerçekleşmesi beklenen Binyıl Kalkınma Hedefleri arasında ana konulardan biriydi. 2010 yılındaki zirvede toplumsal cinsiyet eşitliği için eylem çağrısı yapma kararı alınmıştır. Yine Binyıl Kalkınma Hedeflerinin üçüncüsü olan ve 2000 yılında 189 ülkenin katılımı ile gerçekleştirilen zirvede de toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlendirilmesi ana konulardır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadının güçlendirilmesi konuları kalkınma hedeflerinin arasında yer aldığı ayrıca bu konuların gelir eşitsizliğini ve yoksulluğu azaltmada da kritik rol oynadığı vurgulanmıştır. Dünya Bankası da 2012 yılında sunduğu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma Raporu'nda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının temel hedeflerinden olduğunu vurgulamıştır. Kadınlarla erkeklerin aynı düzeyde eğitime, ekonomik kaynaklara ve üretken girdilere erişiminin sağlanması, kadının statüsünün iyileştirilmesi, kadınların toplumsal ve siyasi açıdan daha etkin hale gelmelerini sağlamak, karar alma, söz hakkı ve politikalarla ilgili yine erkeklerle eşit haklara sahip olmasını sağlamak hedefler arasındadır. Ayrıca kadınların hane kaynakları üzerinde daha çok kontrollerinin olması çocukları için daha fazla yatırım yapmalarını sağlamaktadır ve böylece ekonomik büyümeye pozitif etki yaratmaktadır (Global Compact Türkiye, 2014).

İlk kez 1976 yılında Bangladeşli Muhammed Yunus tarafından tasarlanan ve Bangladeş'te uygulanan mikro kredi uygulaması, Dünya Bankası tarafından yoksulluğu azaltmada bir araç olarak 1990 yılında kullanılmaya başlanmıştır. Dünya Bankası, yoksulların mikro kredilere ulaşmasını sağlamak amacıyla Yoksullara Yardım İçin Danışma Grubu oluşturmuş ve grup faaliyetlerine 1995 yılında başlamıştır. Banka ilk kez 1997 yılındaki raporunda mikro kredi kavramından bahsetmiştir (Güzel, 2011: 85).

2.7. Türkiye'de Kadın Yoksulluğu İle Mücadele Eden Kurumlar

Türkiye'de kadınlara mikro kredi sağlayan ve kadın girişimciliklerini de destekleyen il ve bölge bazında devlet destekli çeşitli örgütler ve projeler bulunmaktadır. Kadınların kendi işlerini kurmaları ve geliştirmelerine yönelik her türlü eğitim faaliyetlerini bu örgütler ve projeler yürütmektedirler. Bunlar:

2.7.1.Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

20 Nisan 1990 günü Resmi Gazeteyle yayımlanan 422 sayılı karar ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü; ‘Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Başkanlığı’ ismiyle Başbakan’a bağlı olarak kurulmuştur. Daha sonra 27 Kasım 2002 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 24949 sayılı karar ile Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlanmıştır. 29 Mart 2003 tarihinde ise 25063 sayılı karar ile Resmi Gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığının da onayıyla Kadının Statüsü ve Genel Müdürlüğü olarak yeniden başbakanlığa bağlanmıştır. Haziran 2011 tarihinde 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) adı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında teşkilatlanmıştır. KSGM, kadınlara eşit şekilde sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi konularda hak ettikleri statüyü kazandırmayı amaçlamaktadır. Genel Müdürlük, kadınların sosyal hayatlarında güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştirmek ve uygulamaktan sorumludur. Bu açıdan Türkiye’de kadınların toplumdaki cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönüyle ulusal ve kurumsal bir konumdadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü , 2014).

2.7.2.Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) – Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM)

GAP İdaresi tarafından 1992-94 yılları arasında yapılmış olan beş temel araştırmanın bulgularına dayalı olarak hazırlanan Sosyal Eylem Planı ile "GAP Bölgesinde Kadının Statüsü ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Araştırması" sonuçlarına göre hazırlanan Eylem Planı’ndan hareketle ÇATOM’lar ortaya çıkmıştır. Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) ilk defa 1995 yılında faaliyete başlamıştır (Sarvan ve Tömen, 2015: 349). ÇATOM’un amacı; kadınların sorunlarını tanımlarını ve çözümler üretebilmelerini sağlamak, kadın istihdam ve girişimciliğini arttırmak, kadınların kamusal alanlara daha fazla katılımlarını, kamusal hizmetlerden daha fazla yararlanabilmelerini ve kadını güçlendirerek cinsiyette fırsat eşitlikleri sağlamaktır. ÇATOM; okuma-yazma alanlarında pek çok eğitim programları, sağlık programları, el becerilerinin geliştirici ve kadın girişimciliğini destekleyici programlar, sosyal ve kültürel programlar ile sosyal destek programları düzenlemektedir (Genç, 2010: 492).

2.7.3. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV), 1986 yılında kurulmuş olan ve kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütüdür. Amacı, kadınların yaşam kalitelerini güçlendirmek, buldukları sosyal ortamlardaki rollerini güçlendirmek ve liderlik yeteneklerini kazanmalarını sağlamaktır. KEDV, ilk olarak 1995-1997 yıllarında İstanbul'da düşük gelirli 100 kadına iş yapmaları için küçük miktarlarda kredi vermiştir. Krediyi kullanan kadınların %98'i ekonomide aktif rol almıştır. 1999 depremi ile çalışmalarına ara veren KEDV, 2002 yılında mikro kredi için gerekli olan fonu sağlamıştır ve (Maya) Mikro Ekonomik Destek İşletmesini kurarak mikro kredi uygulamasına başlamıştır (Günsoy ve Kabakçı, 2012: 16).

2.7.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM)

1986 yılında 3294 sayılı kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu oluşturulmuş ve 2004 yılında 5263 sayılı kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurularak, fon yönetimi kurumsallaştırılmıştır. SYDGM'nin amacı; ülkemizde hiçbir sosyal güvencesi olmayan ve sosyo-ekonomik yoksunluk içinde olanların; temel ihtiyaçlarını karşılamak, engellilerin eğitim ve rehabilitasyon harcamalarına katkı sağlamak, kırsal yoksullarının gelirlerini arttırmak ve daimi bir iş sahibi olmalarını sağlamaktır (Okumuş, 2010: 363). Kuruluş yılından itibaren günümüze kadar yoksullara pek çok yardımda bulunan SYDGM, her geçen gün yardım çeşitlerini arttırmaktadır. Özellikle son yıllarda yerel girişim ve projeler konusunda adımlar atılmıştır (Tunç, 2015: 195).

2.7.5. İşsizlik Sigortası

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da yer alan İşsizlik Sigortası, 25 Ağustos 1999 tarihli 4447 sayılı yasa ile hayata geçirilmiştir. İşsizlik Sigortası'na dair hükümlerin yürürlük tarihi ise yasada 1 Haziran 2000 olarak belirlenmiştir (Güvercin , 2004: 93). İstihdam edilmek bir kişinin kendisini güvende hissetmesini ve geçinebilmesini sağlamaktadır. Çalışan kadın ya da erkek ise çalışma hayatları boyunca birçok şeye maruz kalarak istihdamdan geçici veya kalıcı olarak ayrılırlar. İşsizlik sigortası, işini kaybeden kadın ya da erkeğin gelir kayıplarını bir süre ve belli bir ölçüde karşılamaktadır. Bu sigorta, kişinin kendisini ve hane fertlerini zor duruma düşmesini önleyen bir sigorta koludur. İşsizlik sigortasının diğer bir amacı ise işsizlik riskinin ortaya çıkması ile kadın

ya da erkeği işsizlik sonrasında yoksulluğa karşı korumaktır (Sosyal Güvenlik Kurumu, 2011).

2.7.6. Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi (TGMP)

Türkiye’de yoksulluğun yoğun yaşandığı illerden biri olan Diyarbakır’da 2001 krizinden sonra halkın ekonomik durumu daha da kötüye gitmiştir. Böyle bir ortamda Türkiye’de mikro kredi projesi fikri ortaya çıkmıştır. TGMP, Bangladeş’teki Grameen Bank mikro kredi projesinin Türkiye şubesi olarak ilk Diyarbakır’da uygulanmaya başlanmıştır. 2003 yılında projenin hazırlık çalışmaları tamamlanmış ve Haziran ayında Muhammed Yunus’un da katıldığı bir törenle mikro krediler verilmeye başlanmıştır. Mikro kredi projesi başarı ile uygulanmaya devam etmektedir ve Türkiye’nin geneline yayılmıştır. TGMP’nin amacı, bir işte çalışmak isteyen ya da yeni bir iş kurmak isteyen ancak sermayesi olmayan, özellikle yoksul kadınların sermaye sorununa çözüm olarak katkı sağlamaktır. Krediler sadece kadınlara verilmektedir sebebi ise kadınların verilen kredileri amaçlarına uygun şekilde kullanmaları ve hane içine harcadıkları için yoksulluktan kurtulmaları daha hızlı olmaktadır (Günsoy ve Kabakçı, 2012: 16-17). Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA), mikro kredi ile Türkiye’de 175 bin kişiye 725 milyon lira kredi sağladığı, 60 ilde 90 şube ile bu desteğini devam ettirdiği bilinmektedir (TGMP: 2018).

3.KADIN YOKSULLUĞUNU AZALTMADA MİKRO KREDİNİN ÖNEMİ, DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

Bu bölümde; yoksulluğa çözüm olarak pek çok ülkelerde başarı ile uygulanan mikro kredi uygulamasının tanımı, tarihsel gelişimi, özellikleri, amacı, hedef kitlesi ve geleneksel bankacılık kurumlarından farkları anlatılmaktadır. Mikro kredi veren kuruluş modelleri incelenirken, Türkiye ve Dünyadaki uygulamalarına da yer verilmiştir.

3.1.Mikro Kredinin Tanımı

Mikro Kredi Zirvesi 1997 yılı Şubat ayında 137 ülke temsilcisinin katılımı ile Washington’da yapılmıştır. Zirvenin amacı; 2005 yılına kadar dünyadaki en yoksul olan 100 milyon aileye öncelikle bu ailelerdeki kadınlara kendi işlerini kurmaları için gerekli sermayeyi sağlamaktır. Bu kampanya ile dünyada yoksullukla mücadelede kadına yönelik en kapsamlı küresel bir platform oluşturulmuştur. Mikro kredi zirvede bu amaç doğrultusunda şöyle tanımlanmıştır; çok yoksul insanlara özellikle çok yoksul kadınlara, ailelerinin ve kendilerinin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gereken geliri kazanmalarında ve kendi işlerini kurmalarında gereken sermaye kaynağını sağlamak için verilen küçük kredilerdir (Soyak, 2010: 134).

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı’na göre: “Mikro kredi, dar gelirli kadınların kendi kendilerine gelir getirici faaliyetlerde bulunmasına imkân sağlayan, teminat ve kefalet gerektirmeden verilen küçük bir sermayedir” olarak tanımlanmıştır (TGMP: 2018).

3.2.Mikro Kredinin Tarihsel Gelişimi

Mikro kredinin fikir babası olan Profesör Muhammed Yunus Bangladeş’li bir iktisatçıdır. Muhammed Yunus, doktorasını tamamladıktan sonra Chittagong Üniversitesi’ne ekonomi öğretmek için 1972’de Bangladeş’e dönmüştür. 1974 yılında gerçekleşen korkunç kıtlık sonrasında, Yunus aç insanlar arasındaki gerçek yaşam mücadelesi ile ekonomi teorilerinin soyut dünyası arasında büyük bir mesafe olduğunu düşünmeye başlamıştır. Jobra’daki yoksulların az miktardaki sermayeyi bulamadıklarından dolayı nasıl bir sıkıntı çektiklerini görmüş ve bu duruma çok üzülmüştür. Yunus,

köylülerin kişi başına bir dolardan daha düşük bir miktara ihtiyaç duyduklarını ancak bu parayı son derece haksız şartlarda alabildiklerini görmüştür. Köylüler tefecilerden aldıkları paralar ile yaptıkları malları tekrar tefecilere satmaları gerekiyordu ve kazanç elde edemiyorlardı. Bu günlük trajedi Yunus'u harekete geçirmiştir. Yüksek lisans öğrencilerinin de yardımıyla az miktarda paraya ihtiyaç duyanların listesini yapmış ve 42 kişi bulmuştur. Köylülerin ihtiyaç duydukları toplam tutar yalnızca 27 dolardı ancak sınıfta bahsedilen milyonlarca dolar karşısında bu miktar önemliydi. Bu 42 yetenekli insanın ihtiyaç duydukları az miktardaki sermaye görmezden geliniyordu ve Yunus kendi cebinden listede olanlara 27 dolar vermişti. Yine de krediye erişemeyen birçok yoksul kişi bulunmakta idi. Üniversitenin bankasına giden Yunus, bankayı yerel yoksullara borç vermek için ikna etmeye çalışmıştır. Ancak şube yöneticisi, köylülerin kredibilitesinin olmadığını ve bankanın yardıma muhtaç kişilere kredi vermediğini söylemiştir. Bankacılık hiyerarşisinde üst düzey yetkililerle de görüşen Yunus aynı sonuçları elde etmiştir. Sonunda kredileri almak için kendisini kefil olarak teklif etmiş ve 1976'da yerel bir bankadan kredi almıştır. Krediyi yoksulluk çeken Jobra'daki kişilere dağıtmış ve bu kişiler kredilerini istisnasız geri ödemişlerdir. Bu kanıtla karşı karşıya kalan banka, yine de yoksul kişilere doğrudan kredi vermeyi reddetmiştir. Çalışmalarını 2'den 5 köye, 20'den 50 köye ve 100 köye kadar genişleten Yunus her seferinde de bankacıları yoksullara borç vermeleri gerektiğine ikna etmeye çalışmıştır. Ancak bankacılar hala teminatları bulunmayanlara kredi vermeyeceklerini dile getirmişlerdir. Bankaları değiştiremeyeceği için yoksullara ayrı bir banka kurmaya karar veren Yunus, Grameen Bank'ı (köy bankası) 1983 yılında kurmuştur (Yunus, 1999: 116). Yunus Grameen Bank örneğini kullanarak, mikro kredinin fakirlerin yoksunluktan çok hızlı bir şekilde kaçmalarını sağlayacağına söz vermiştir. Ayrıca "Yoksulluğun kuşaklarda yok edileceğini" ve çocuklarımızın "yoksulluk müzesine" gitmesi gerektiğini iddia etmiştir. Yunus'un mikro kredi fikrini, uluslararası bağış topluluğu ve ABD vakıfları (özellikle Ford Vakfı) mali açıdan desteklemeye başlamışlardır. Yunus ve özellikle Yunus'u destekleyen ABD hükümeti ile diğer uluslararası kalkınma ajansları tarafından teşvik edilen birçok gelişmekte olan ülke, Grameen Bank sayesinde kendi mikro kredi kurumlarını kurmaya başlamışlardır. Çağdaş mikro kredi hareketi bu şekilde doğmuştur (Bateman, 2014: 5).

Muhammed Yunus, yoksulluğu ortadan kaldırmak için hayatını adanmış, deneysel bir projeyi yoksullar için gelişen bir bankaya dönüştürmüş ve 1983'ten beri Banka'yı başarıyla yönetmiştir. Yoksullara yönelik mikro kredi modeli o kadar başarılı olmuştur ki,

insanlar dünyanın dört bir yanından Yunus'un bu başarısını ondan öğrenmek istemişlerdir (Esty, 2011: 24). Birleşmiş Milletlere göre, 2002 yılında dünya nüfusunun neredeyse beşte biri günde bir dolardan daha az kazançla aşırı yoksulluk içinde yaşıyorlardı. Bu yıllarda yapılan kamusal tartışmalarda, mikro kredinin yoksullukla mücadele için önemli bir araç olduğundan bahsedilmiştir. Bu görüşü desteklemek için BM 2005 yılını Uluslararası Mikro Kredi Yılı olarak ilan etmiştir. BM'ye göre mikro kredi, 2000 yılında yapılan Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi'nde dünya liderleri tarafından üzerinde anlaşmaya varılan ve 2015 yılına kadar aşırı yoksulluğun yarı yarıya azaltılmasını amaçlayan, Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne önemli ölçüde katkıda bulunabilecektir. 2006 yılında mikro krediye olan ilgi, yoksulluğun azaltılmasında oynadığı rol ile Muhammed Yunus'un Nobel Barış Ödülü'nü aldığı daha da artmıştır. Nobel Komitesine göre mikro kredi yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir iken uzun süren barışın sağlanması için de önemli bir ön koşuldur (Hermes and Lensink, 2007: 1).

Mikro kredi, yoksulluk odaklı olan ve çok fakir insanlara serbest meslek ve gelir elde edilmesi için finansal ve ticari hizmetler sunan programları ifade etmektedir. Kredinin yoksullukla mücadele için güçlü bir araç olduğu bilinmektedir. Yoksulluğun azaltılmasında mikro kredinin rolü artık tüm dünyada kabul edilmiş ve uygulayıcılarının konusu olmakla birlikte hükümetler, bağışçılar, kalkınma ajansları, bankalar, üniversiteler, danışmanlar, hayırseverler ve diğerleri, mikro kredi ile ilgilenmeye başlamışlardır. Grameen Bank'ın ve benzeri diğer programların ortaya çıkması ile mikro kredi daha çok gelişmiştir. Literatürde yeni bir kimlik, yeni bir anlam kazanan mikro kredi sadece bir kavram değil, dünya çapında bir hareket olmuştur. Kredi, istihdam yaratılmasını beklemek yerine serbest meslek fırsatları sunmaktadır. Yoksulları ve kadınları yoksulluk kısılacından kurtarmakta ve gelir akışına sokmaktadır. Uygun bir kurumsal yapı ve düzenleme ile krediye erişim göz önüne alındığında, her kim en iyi olanı yapabilir ise para kazanabilmekte ve yoksulluğun üstesinden gelebilmektedir. Bir kişi mikro kredi ile yalnızca kaderinin mimarı değil, aynı zamanda toplum için değişim ajanı olabilmektedir (Latifee, 2003: 3).

3.3.Mikro Kredinin Özellikleri

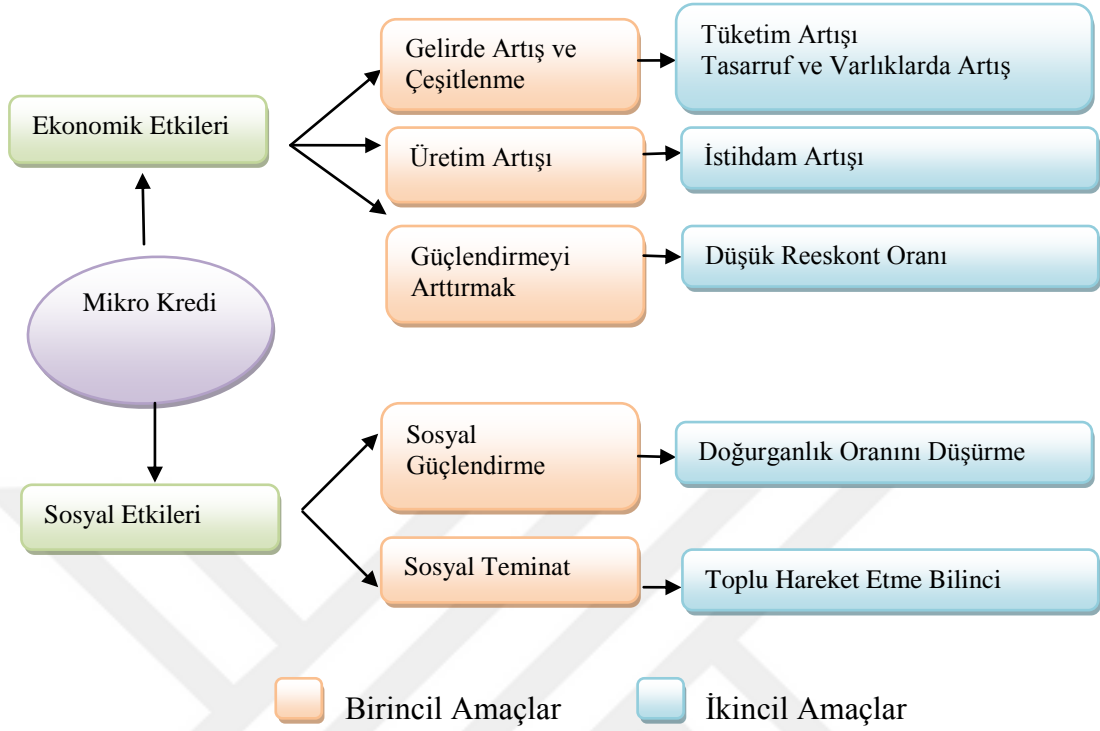
Pek çok özelliği bulunan mikro kredinin genel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Krediyi bir insan hakkı olarak teşvik etmektedir.

- Misyonu; fakir ailelere yoksulluğun üstesinden gelmelerine yardım etmektir. Yoksul, özellikle fakir kadınları hedef almaktadır.
- Mikro kredinin en ayırt edici özelliği, herhangi bir teminata veya yasal olarak uygulanabilir sözleşmeye dayalı olmamasıdır. Tamamen borçlulara güvenmeye dayanmaktadır.
- Mikro kredi, yoksulları "kredibil değil" olarak sınıflandırarak reddeden geleneksel bankacılığa karşı bir meydan okuma olarak başlatılmıştır. Sonuç olarak, geleneksel bankacılığın temel metodolojisini red etmiş ve kendi metodolojisini kurmuştur.
- Halkın bankaya gitmemesi, bankanın halka gelmesi yani yoksulların kapılarına kadar hizmet vermektedir.
- Kredi almak için bir borçlu bir grup borçluya katılmalıdır.
- Krediler, sürekli bir sıra ile alınabilmektedir. Yeni kredi, önceki kredilerin ödenmesi durumunda bir borçlu tarafından kullanılabilir hale gelmektedir.
- Tüm krediler taksitle (haftalık veya iki haftalık) geri ödenmelidir.
- Aynı anda birden fazla kredi bir borçlu tarafından alınabilir.
- Krediler genellikle kâr amacı gütmeyen kuruluşlar vasıtasıyla verilmektedir.
- Kredi sürdürülebilirliğe mümkün olduğunca çabuk ulaşmalı, böylece fon kısıtlamaları olmadan sosyal yardımları genişletebilmektedir.
- Sosyal sermayenin oluşturulmasına öncelik vermektedir.
- Yoksulların, kullanılmayan veya az kullanılan becerilere sahip olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Mikro kredi, yoksulluğun yoksullar tarafından yaratılmadığına, onları çevreleyen kurumlar ve politikalar tarafından oluşturulduğuna inanmaktadır. Yoksulluğun ortadan kaldırılması için tek yapılması gereken ise kurum ve politikalarda gerekli değişiklikleri yapmak veya yenilerini oluşturmaktır (Yunus, 2006: 3-4).

3.4.Mikro Kredinin Amacı

Mikro kredi programlarının öncelikli amacı, kredi alanların kazançlarını arttırarak yoksulluğu hafifletmektir. Bunun yanı sıra okullaşma ve aile planlaması kararları gibi başka etkileri de olabilmektedir. Kredilerin her an kullanılabilirliği nedeni ile kesin etkisini belirlemek zor olmaktadır. Şekil.1’de mikro kredinin doğrudan ve dolaylı olarak borçluları etkilediği yolları özetlenmektedir.

Şekil 1: Mikro Kredinin Amaçları, Kaynak: (UN, 2000: 55-56)

Ekonomik Etkileri: Mikro kredinin, borçluların gelirlerini arttırdığı bilinmektedir. Gelir arttıkça, tüketim, tasarruf ve varlıkların miktar, kompozisyon ve zamanlamasındaki ikincil değişiklikler meydana gelmektedir. Borçlular bazen tüketim ihtiyaçları için mikro krediyi hemen kullanabilmektedir. Kredi, tüketimi arttırmak için de doğrudan kullanılabilir. Tüketim davranışları mikro kredi ile derhal değişebilir iken kredi borçlanmasının diğer etkileri yalnızca uzun vadede ortaya çıkabilmektedir. Mikro kredi borçlularının, düşük gelir seviyeleri göz önüne alındığında kredi sonrası gelir artışı ile genellikle gıda, barınma ve diğer temel ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Tasarruf etkileri, zorla tasarruf sağlanması veya artan gelir ile mikro kredi borçluları tasarruflarını arttırabilmektedir. Üretim etkileri, tarımsal işletme, gıda dağıtım, küçük ölçekli imalat, onarım ve kiralama, turizm, madencilik ve hizmet sektörü faaliyetleri gibi yeni faaliyetleri başlatma veya genişletme fırsatı sağlamaktadır. Üretimdeki bu değişiklikler, borçlu ve diğer insanlar için yeni ve farklı istihdam olanaklarına yol açmaktadır. Bir bireyin geliri ne kadar yüksek olursa, mevcut tüketim ihtiyaçlarını tatmin etmekle meşgul olacağı bilinmektedir.

Sosyal etkileri: Kadınların güçlendirilmesi, mikro kredi ile kadınların kredi almaya ve geliştirilmesine odaklanmaktadır. Mikro kredinin hedef olarak kadınları tercih etmesinin sebepleri farklı olabilmektedir. Örneğin; kadınların geri ödeme oranlarının daha yüksek, kredi riski olarak daha iyi ve disipline girmelerinin daha kolay olması, çocukların beslenme ve eğitim düzeylerini iyileştirmek için gelirleri kontrol etmeye daha yatkın olmaları ve daha fazla gerçekleşmemiş girişimci kapasiteye sahip oldukları gibi sebeplerden dolayı kadınlar tercih edilmektedir. Kadın borçluların, ekonomik olarak güçlendirilmesi doğurganlık oranlarının düşmesine neden olabilmektedir. Bazı kanıtlar mikro kredi programlarının doğurganlık oranlarını azaltabileceğini göstermektedir. Ekonomik güç, yeni bilgi veya yeni bir destek sistemi, kadınların çocuk doğurma kararlarını daha fazla kontrol altına almalarına neden olabilmektedir. Toplu hareket ederek geleneksel teminatlardan vazgeçip, bunun yerine katılımcıların sosyal teminatlarına güvenmektedirler. Katılımcıların gruplar halinde borçlanmaya, karşılıklı kefil olarak hareket etmeye veya kredilerini geri ödeyen gruptaki diğer borçlulara bağlı olarak kredilerini almaları gerekmektedir. Bu grup teşvikleri ve dinamikleri, düzenli, genellikle haftalık grup toplantıları ile takviye edilmektedir. Bu sosyal etkileşimin, kamu mallarının sağlanmasını, ortak mülkiyet kaynaklarının kullanılmasını ve diğer pek çok konuda kararları etkileyen ortak eylem maliyetlerini düşürme etkisine sahip olduğu bilinmektedir. Katılımcılar arasındaki iletişim, başarılı bir toplu eylem şansını büyük ölçüde arttırmaktadır.

3.5.Mikro Kredinin Hedef Kitlesi

Kadının ekonomik hayata katılımının düşük olduğu Türkiye’de ve Türkiye benzeri ülkelerde mikro kredi gibi kadına yönelik programlar büyük önem taşımaktadır. Özellikle ülkemizin doğusundaki yoksul kadınların eğitimden uzak kalmaları, eşlerine olan bağımlılıkları ve geleneksel yapıdan dolayı istihdama katılamamaları gibi nedenlerle gelecekte pek bir beklentileri olmamaktadır. En önemlisi de bu tür kadınlar bölgesel gelişmişlik farklılıklarının artmasına sebep olmaktadır. Muhammed Yunus’unda dediği gibi: ‘Eğer ekonomik kalkınma hedefleri, gelişmiş yaşam standartlarını, yoksulluğun kaldırılmasını, onurlu bir iş bulmayı ve eşitsizliğin azaltılmasını içeriyor ise o halde bu işe kadınlarla başlamak çok doğaldır.’ Muhammed Yunus’un 2006 yılında Nobel Barış Ödülü alan mikro kredi uygulamasının hedef kitleleri öncelikli olarak yoksul kadınlardır (Soyak, 2010: 129-130).

3.6.Mikro Kredi Ve Geleneksel Bankacılık Arasındaki Farklar

Yoksulluğun, daha çok dünya için tasarladığımız sosyo-ekonomik sistemin bir sonucu olduğu doğrudur. Yoksulluk, yoksulların yetenek, arzu veya çaba eksikliklerinden kaynaklanmamaktadır. Yoksulluğun ekonomik açıdan akıllıca yeniden yapılandırılması ve yoksullara daha iyi hizmet edilmesi için belirlenen ilkeler doğrultusunda kurumların yeniden tasarlanması gerekmektedir. Muhammed Yunus, yoksulluğa karşı bir politikacı ya da bir araştırmacı olarak değil, etrafındaki yoksullukla ilgilenen bir birey olarak bu çabaya girmiştir. Mikro kredinin etkinliği, yoksulların güvenilirliği ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik dünyadaki birçok bankaya ilham kaynağı olmuştur. En önemlisi, Yunus'un bu bankayı yoksulları düşünerek tasarlamış olmasıdır. Geleneksel bankalar yoksulları imkansız kredi koşullarıyla, ulaşılmazlıkla ve bürokrasiyle uğraştırır iken Grameen bu zorlukların çoğunu ortadan kaldırmıştır. Banka yetkililerini köylere göndermek, fakirlere kredi erişimini kolaylaştırır iken teminatsız krediler yoksulların, yoksulluktan kurtulmalarını mümkün kılmaktadır. Banka, kredi kullanıcılarının okur-yazar olmadıklarını düşünerek evrak ve formları basitleştirmiştir. Yunus, hukuki açıdan bağlayıcı nitelikteki kredileri, kredi elde etmekle ilgili olası şüphe ve korkuları ayrıca borç alanların maruz kaldığı kanuni misilleme baskısının da ortadan kaldırılmasını öngörmüştür. Mikro kredi kurumları, geleneksel bankacılık sisteminden farklı olarak, yoksullar tarafından kolay erişilebilir olan sistemler tasarlamalıdır. Bu kurumlar, yoksulların karşılaştıkları sınırlamaları anlamalı ve o şekilde çalışmalarını sürdürmelidirler (Yunus, 2007: 20).

Özetle ticari bankalar ve mikro kredi arasındaki farkları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz;

- Ticari bankalar teminatsız kredi vermemektedirler. Mikro kredi uygulamasında ise teminatsız kredi alabilmek mümkündür.
- Ticari bankalarda müşteriler bankaya gelerek işlem yapmaktadırlar. Mikro kredi uygulamasında ise mahallelere ya da köylere kredi tahsilatları için kredi çalışanları gitmektedirler.
- Ticari bankaların amacı kârı arttırmak iken mikro kredi de amaç, yoksul kesime özellikle kadınlara finansal destek sağlayarak yoksulluklarını azaltmaktır.
- Ticari bankalar genellikle erkeklere yönelik kredi hizmeti verir iken mikro kredi uygulaması kadınlara öncelik vermektedir.

- Ticari bankalarda ödenmeyen kredi taksitleri için icra ve mahkemelere başvurulur iken mikro kredi de icra veya mahkeme süreci bulunmamaktadır.
- Mikro kredi uygulamasında kredileri ödemede güçlük çekenlere yönelik kredilere yeniden yapılandırma yapılarak üretkenlikleri teşvik edilmektedir.
- Ticari bankalarda borçlular kredileri ödemelerde güçlükler çektiklerinde kredilere faiz uygulanmaktadır. Mikro kredi uygulamasında ise ödenecek faiz miktarı önceden belirlenmektedir (Çiftçi ve Akkul , 2013: 127).

3.7.Mikro Kredi Hizmeti Veren Kuruluş Modelleri

Mikro kredi hizmeti veren bir kuruluş modeli olarak Küresel Kalkınma Araştırmaları Merkezi (GDRC), eğitim, araştırma ve uygulama, çevre, şehir, toplum ve bilgi alanlarında ve etkili ölçeklerde inisiyatifleri yürüten bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. Vizyonu: Bilginin yaratılmasını ve kullanılmasını kolaylaştırarak geniş tabanlı küresel gelişime katkıda bulunmaktır (The Global Development Research Center: 2018). Küresel Kalkınma Araştırma Merkezi, Mikro Kredi üzerine Sanal Kütüphane (Global Development Research Center, Virtual Library on Micro Credit) koordinatörlerinden olan Hari Sirinivas, 14 adet mikro kredi kuruluş modellerini özetlemiştir (The Global Development Research Center: 2015). Bu modeller aşağıdaki gibidir;

3.7.1.Birlik Modeli

Birlik modeli, hedef topluluk tarafından çeşitli mikro kredi ve diğer faaliyetlerin başlatıldığı yerdir. Bu faaliyetler tasarrufları içerebilmektedir. Gruplar, gençler veya kadınlardan oluşabilir aynı zamanda siyasi, dini ve kültürel meseleler etrafında şekillendirilmektedir. Bu modelde, mikro işletmeler ve diğer iş temelli konular için destek yapıları oluşturulmaktadır. Ayrıca ücret, sigorta, vergi indirimleri ve diğer koruyucu önlemler gibi avantajlara sahip, yasal bir organ olabilmektedir. Birlik modeli, grup modeli ve benzeri modellerle yakından ilişkilidir.

3.7.2.Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli

Garanti sağlayan kuruluş modeli, herhangi bir banka garantisi ile herhangi bir ticari bankadan kredi almak için kullanılmaktadır. Bu teminat, devlet kurumu tarafından ya da üye tasarrufları kullanılarak oluşturulmaktadır. Elde edilen krediler doğrudan bir şahsa

veya kendiliğinden oluşan bir gruba verilmekte ve banka garantisi bir tür sermaye garantisini oluşturmaktadır. Ayrıca garantili fonlar, kredi kurtarma ve sigorta talepleri de dahil olmak üzere çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Çeşitli uluslararası ve BM kuruluşları, bankaların ve sivil toplum kuruluşlarının mikro kredi programlarını başlatmak için uluslararası garanti fonları oluşturmaktadır.

3.7.3.Topluluk Bankası Modeli

Topluluk Bankacılığı modeli, temel olarak bütün toplumu tek bir birim olarak ele almakta ve mikro kredinin verildiği yarı resmi veya resmi kurumları belirlemektedir. Bu tür kurumlar genellikle topluluk bankasının çeşitli finansal faaliyetlerinde, topluluk üyelerini eğiten STK ve diğer kuruluşların kapsamlı yardımıyla oluşmaktadır. Ayrıca yapısında yer alan tasarruf bileşenleri ve diğer gelir getirici projelere sahip olan Topluluk Bankası Modeli, Köy bankacılık modeli ile yakından ilgilidir.

3.7.4.Kooperatif Modeli

Bir kooperatif, müşterek sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen bir işletme aracılığıyla ortak, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları yerine getirmek için gönüllü olarak birleşmiş kişiler tarafından oluşturulmaktadır. Bazı kooperatifler, görev süreleri içinde üye finansman ve tasarruf faaliyetleri içermektedirler.

3.7.5.Kredi Birlikleri

Kredi birlikleri, üyelere yardım sağlayan demokratik ve kâr amacı gütmeyen finansal bir kooperatiftir. Para biriktirmeyi ve makul faiz oranlarında birbirlerine borç vermeyi kabul eden belirli bir grup veya kuruluşun üyeleri tarafından organize edilmekte ve bu üyelere oluşmaktadır. Birlik üyelerinin ırk, din, renk veya inancına bakılmaksızın, krediler gruba ait olan herkese açık olmaktadır.

3.7.6.Grameen Tipi Model

Grameen modeli, Bangladeş'li Muhammed Yunus tarafından başlatılan yoksul odaklı kuruluş modeli olarak ortaya çıkmıştır. Bu model, yaklaşık 15 ila 22 köylük bir alanı kapsayacak şekilde bir alan yöneticisi ve birkaç banka çalışanı ile kurulmaktadır. Yönetici ile çalışanlar köyleri ziyaret ederek faaliyet gösterecekleri yerel çevreyi tanımak ve muhtemel müşterileri belirlemekle birlikte, yerel nüfusa bankanın amacını, işlevlerini ve çalışma biçimini açıklamakla başlamaktadırlar. Beş kişilik borçlu grup oluşturulduktan

sonra ilk aşamada sadece iki kişi kredi almaktadır. Grup üyelerinin bankanın kurallarına uyup uymadığını görmek için bir ay boyunca üyeler gözlemlenmektedir. Ancak ilk iki borçlu üye geri ödeme yapar ise gruptaki diğer üyeler kredi alabilmektedir. Gruptaki bütün üyelerin sorumluluğu kredide teminat olarak alınmaktadır.

3.7.7.Grup Modeli

Grup modelinin temel felsefesi; bireysel düzeyde eksikliklerin ve zayıflıkların, bir grup kişinin oluşturulmasıyla sağlanan toplu sorumluluk ve güvenlik ile aşılması gerçeğine dayanmaktadır. Bireysel üyelerin bir araya geldiği model, kolektif amaçlar için kullanılmaktadır. Grup modeli diğer borç verme modelleriyle yakından ilişkili olmakla birlikte onlara ilham kaynağı da olmuştur. Grup Modeli ‘Ortak Yükümlülük’ anlamına da gelmektedir. Gruptan bir kişi kredi alırken grup üyelerinden birinin geri ödemeleri gecikmeye düşmesi durumunda diğer üyeler ortak bir şekilde borcu ödemekle yükümlüdürler.

3.7.8.Bireysel Model

Bu model mikro kredilerin doğrudan borçluya verildiği düz bir kredi modelidir. Grupların oluşturulması veya geri ödemenin sağlanmasına yönelik baskılar içermez. Bireysel model, çoğu durumda beceri geliştirme, eğitim ve diğer sosyal yardım hizmetleri gibi sosyo-ekonomik hizmetlerin sağlandığı daha büyük bir programın parçasıdır.

3.7.9.Aracı Kuruluş Modeli

Aracı kuruluş modeli, borç verenler ve borç alanlar arasında bir 'geçiş' organizasyonudur. Aracı, borçlular arasında kredi bilinci oluşturma konusunda kritik bir rol oynamaktadır. Bu model, borçluların kredi değerlerini yükseltmek için yeterlidir. Aracı kuruluş; bireysel kredi kuruluşları, STK'lar, mikro-organizasyonlar, mikro kredilendirme programları ve ticari bankalardan oluşabilir iken kredi verenler ise devlet daireleri, ticaret bankaları ve uluslararası bağışçılardan oluşabilmektedir. Burada bahsedilen modellerin her biri mikro kredi veya finansal olmayan hizmetler ile doğrudan bağlantı kuran, örgütsel veya operasyonel aracılıklara sahiptir. Ayrıca bu modellere “ortaklık modeli” de denir.

3.7.10.Sivil Toplum Örgütleri Modeli

Sivil Toplum Kuruluşları mikro kredi alanında anahtar oyuncu olarak ortaya çıkmışlardır. STK'lar mikro kredi programlarına başlama ve bunlara katılma konusunda

her zaman aktif olmuşlardır. Bu topluluk çeşitli ulusal ve uluslararası kredi veren ajansları da içermektedir. Bu model, toplulukların ve mikro kredi kuruluşlarının gelişimlerini izlemek ayrıca iyi uygulamaları belirlemek için kaynak ve araçlar geliştirmişlerdir. Mikro kredinin ilkeleri ve uygulamaları hakkında bilgi edinmek için de çeşitli fırsatlar yaratmıştır.

3.7.11.Grup Baskısı Modeli

Grup baskısı modeli, mikro kredi programına katılımları ve geri ödemeleri sağlamak için borçlu kişiler arasında ahlaki ve diğer bağları kullanmaktadır. Burada, ilk gruptaki borçlular geri ödeme yapmazlar ise diğer üyeler borç alamazlar. İlk üyelere geri ödeme yapmak için baskı uygulanmaktadır. Grameen modeli, borçlu gruplar arasında geri ödeme sağlamak için grup baskısını kullanmaktadır.

3.7.12.ROSCA Modeli

Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri (ROSCA), esasen bir araya gelen ve ortak bir fona düzenli olarak döngüsel katkıda bulunan ve her döngüde bir üyesine toplu para olarak verilen bir grup modelidir. Örneğin; 12 kişilik bir grupta, 12 ay boyunca her ay 100\$ toplam 1.200\$ olarak başka bir üyeye verilir. Bu nedenle, bir üye düzenli olarak aylık katkı sağlayarak diğer üyelere parayı ödünç vermektedir. Gruptan toplam tutarı borç aldıktan sonra düzenli şekilde aylık olarak geri ödenmektedir. ROSCA'ya katılan üyeler, etnik çizgiler veya coğrafi sınırlamalara dayalı olarak organizatör tarafından seçilmekte ve aynı etnik kökenden aynı dili konuşan kişiler arasında düzenlenmektedir. Her bir döngüde katkıda bulunulacak miktar, katılan üyelerin sayısına, her üyenin kazanabileceği toplam kazanç miktarına ve diğer sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak kararlaştırılmaktadır. ROSCA'lar dünyadaki hemen hemen her toplumda görülebilirler. Esnek bir yapıya sahip olan ROSCA'lar kendilerini kırsal ve kentsel kesimlere göre organize ederek, mevcut topluluk modellerine kolayca adapte olabilirler (The Global Development Research Center: 2017).

3.7.13.Küçük İşyeri Modeli

Kayıt dışı sektörlerde hayatta kalmak zor olmakla birlikte düşük üretkenlik ve çok az katma değer bulunmaktadır. Ancak küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) de istihdam yaratmak, gelir arttırmak ve eksik hizmet sunmamak için KOBİ'lere daha fazla önem verilirse bu durum değişebilmektedir. Politikalar genellikle eğitim, teknik danışmanlık, yönetim ilkeleri gibi destekleyici sistemler şeklinde doğrudan müdahalelere odaklanmıştır.

Mikro kredi ise KOBİ'lerde doğrudan ya da daha geniş bir girişim geliştirme programının bir parçası olarak kullanılmaktadır.

3.7.14.Köy Bankacılığı Modeli

Köy bankaları, topluma dayalı kredi ve tasarruf kuruluşlarıdır. Genellikle serbest meslek faaliyetleri yoluyla hayatlarını iyileştirmek isteyen 25 ila 50 düşük gelirli bireyden oluşmaktadır. Köy bankası için başlangıç kredisi başka bir kaynaktan gelebilir ancak üyeler kendilerini yönetmek zorundadırlar. Banka kendi üyelerini seçebilir, kendi yönetmeliklerini oluşturabilir, bireylere kredi dağıtabilir, ödemeler yapabilir ve tasarruflar sağlayabilirler. Bankanın kredileri, mallar veya mülkler tarafından değil, ahlaki teminatlarla desteklenmektedir. Köy Bankacılığı modeli, Topluluk Bankacılığı ve Grup modelleriyle yakından ilişkilidir. Bu model yaygın olarak benimsenmekte ve FINCA tarafından uygulanmaktadır.

3.8.Dünyada Mikro Kredi Uygulamaları

Mikro kredi uygulaması yoksullukla mücadelede kullanılan bir uygulamadır. Mikro kredi, yoksul olan insanları emek piyasasına dahil etmek ve üretken hale getirmek amacıyla bu insanların ekonomik-sosyal yönden gelişimlerini sağlayan bir araç olarak görülmektedir (Altay, 2007: 60). 1973 yılında Bangladeş'li Profesör Muhammed Yunus tarafından ilk olarak uygulanmaya başlanan mikro kredi uygulaması 1983 yılında Grameen Bank adı ile yoksul kesime kredi vermeye başlamıştır. 1990 yılından itibaren mikro kredinin, yoksullukla mücadelede önemi ulusal ve uluslararası düzeyde artmış ve 1997 yılında ilk kez bir 'Mikro Kredi Zirvesi' toplanmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından 2005 yılı 'Mikro Kredi Yılı' olarak ilan edilmiştir (Ören, Negiz, ve Akman, 2012: 319-320).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1980 yılında uygulanmaya başlanan mikro kredi uygulamaları, 1991 yılındaki yasal düzenlemeler ile birlikte günümüze kadar gelmiş ve 200'den fazla kuruluşla uygulanmaya devam etmektedir. ABD'de uygulanan mikro kredi uygulaması federal devlet yönetiminden dolayı diğer ülkelere oranla daha az başarılı olmuştur (Aslan, 2016: 529). Güneydoğu Asya ve Pasifik Bölgesi: Endonezya, Vietnam, Kamboçya, Filipinler, Çin, Doğu Timor, Tayland, Singapur, Malezya ve Samoa'dan oluşmaktadır. Bu ülkeler arasında mikro kredi uygulamasında en başarılı olan ülke Endonezya olmuştur (Okumuş, 2010: 199).

1970'li yıllarda Endonezya hükümeti ihtiyacı olanlara düşük miktarlarda krediler vermiş ve hükümet bu şekilde kredi sağlayan yarı resmi kuruluşları da desteklemiştir. Tayland ülkesinin ekonomisi tarım ekonomisidir ve tarım sektörüne sağlanan krediler dikkat çekmektedir. Çiftçilere hükümetten daha düşük miktarlarda kredi veren kooperatiflerin açılması teşvik edilmiştir. Bu kurumlardan en önemlisi Tarım ve Tarım Kooperatiflerine Yönelik Banka (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives-BAAC)'dır. Latin America ve Karayip Bölgesi: Kolombiya, Peru, Meksika, Bolivya, Şili, Ekvator, Nikaragua, Paraguay, Brezilya, El Salvador, Dominik Cumhuriyeti, Honduras, Guatemala, Venezüella, Kosta Rika, Haiti, Panama, Arjantin, Trinidad ve Tobago ülkelerinden oluşmaktadır. Fakir İnsanlar için Fon (The Fund for the Poor) ve Chiapas Projesi (The Chiapas Project) ile birlikte Grameen Vakfı bu bölgede Grameen Vakfı Latin Amerika Girişim (Grameen Foundation Latin America Initiative) programı adıyla 2005 yılında mikro kredi uygulamasına başlamıştır (Aslan, 2016: 529-530).

Mikro kredi uygulaması en çok Meksika ülkesinde ilgi görmektedir. Afrika ülkesinde mikro kredi uygulaması ile İnsan Haklarının İyileştirilmesi, gıda yardımlarının sağlanması ve özel sektörün güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde ise mikro kredi ile eğitim, emlak, tarım gibi alanlarda uygulamalar yapılmaktadır. Bu uygulamalardaki amaç özel sektörü güçlendirerek uluslararası yatırımları ülkeye çekmektir (Şiriner, 2015: 59).

Başlangıç olarak güney ülkelerinde başlayan, faiz karşılığında ödünç para veren ayrıca tasarruf yapmaya teşvik eden mikro kredi uygulamaları, günümüzde dünya çapında yaygınlık kazanmıştır (Balkız Ö. , 2015: 535).

3.9. Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları

Yoksullukla mücadelede birçok yöntem geliştirilmiş ve araştırmalara göre son 30 yılda yoksullukla mücadelede geliştirilen yöntemlerden biri ön plandadır. Ayrıca 2008 yılında Time Dergisi bu yöntemi 'Dünyayı Değiştiren 10 Fikirden Biri' olarak adlandırmıştır. Bangladeşli iktisatçı Prof. Dr. Muhammed Yunus, 1976 yılında ilk kez uyguladığı bu yöntemi 'Mikro Kredi' adı ile literatüre kazandırmıştır (Doğan ve Kaya, 2013: 146). Mikro kredi uygulaması Türkiye'de Maya ve TGMP tarafından uygulanmaktadır. Bu iki kurum dışında uygulanan mikro kredi projeleri ile verilen kredilerin sistemli ve düzenli bir şekilde dağılımı olmadığı için Mikro finans Bilgi

Değişimi (Microfinance Information Exchange) tarafından değerlendirilmeye alınmamaktadır. Sosyal Riski Azaltma Projesi ve Toplum Gönüllüleri Vakfı tarafından verilen krediler de Türkiye uygulamalarına birer örnektir (Özmen, 2012: 120). Türkiye’de mikro kredi yöntemini uygulayan kurumlar aşağıda açıklanmaktadır.

3.9.1.Kadın Emeği Değerlendirme Vakfı (KEDV-MAYA)

Türkiye’deki ilk mikro kredi deneyimi bir Sivil Toplum Örgütü olan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Kadınların yaşam standartlarını yükseltmek ve ekonomik koşullarını iyileştirmek amacıyla 1986 yılında bir grup kadın tarafından kurulan KEDV, 1995-1997 yıllarında pilot bir çalışma ile mikro kredi uygulamasını hayata geçirmiştir. Uygulama sonucunda, kadınların ekonomik hayata katılımında artışlar yaşanmış ve kredilerin geri ödenmelerinde %98 oranında dönüşler olmuştur. Yoksulluğu Azaltma Projesi amacıyla KEDV tarafından kadınlara mikro kredi vermek için 2002 yılı Haziran ayında Mikro Ekonomik Destek İşletmesi (MAYA) kurulmuştur (Öz ve Çolakoğlu, 2014: 184).

Maya'nın amacı; bir iş kurmak veya mevcut işlerini geliştirmek isteyen düşük gelirli kadınlara küçük krediler sağlamaktır. Daha önce yoksullara kredi sunan bir dernek duyulmadığından Maya'nın kredileri gerçek hayata uygulaması zor olmuş ve 2002 yılında sadece 37 kişi kredi kullanmıştı. Aralık 2003 yılı itibariyle 356 kadına ulaşılmış ve 2005 yılı sonunda ise Maya 1350 aktif üyesi ile 3,5 yılda 3000 civarında kredi vermiştir. Maya, yoksulların farklı kesimlerini hedef alan farklı kredi portföylerine sahiptir. Maya'nın üyeleri veya müşterileri genellikle boşanmış ya da dul olan kadınlardır. İzmit'teki kadınlar iş ortamlarına daha fazla aşina oldukları için uygulamaya İzmit'te başlanmıştır. Maya'dan borç alan bir kadın, hayatta kalmak ve borcunun ödenmesi için evde yapılan işin yeniden üretimini yapmakla yükümlüdür. Kadınlar el işi, dantel, perdelik üretimi ve satışı, güzellik ve temizlik ürünleri gibi kadınların çalışması olarak algılanan işler üzerine uzmanlaşmışlardır. Maya erkeklerin çalışması ile kadınların çalışması arasındaki sınırları da güçlendirerek toplumsal cinsiyet eşitliğini bir şekilde zayıflatmaktadır (Günel and Aytulun, 2006: 158-160).

Özetle; Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı Maya Projesi aracılığıyla iş kurmak isteyen ya da işlerini daha da geliştirmek isteyen kadınlara, mikro kredi hizmeti sunmaktadır. Kocaeli, Sakarya, Düzce ve İstanbul’da uygulanan programın diğer illere

yayılması da hedeflenmektedir. Maya programı ile 2015 Eylül ayı itibariyle 12.200 adet kredi verilmiş ve dağıtılan kredi miktarı 12 milyon TL'ye ulaşmıştır (KEDV: 2017).

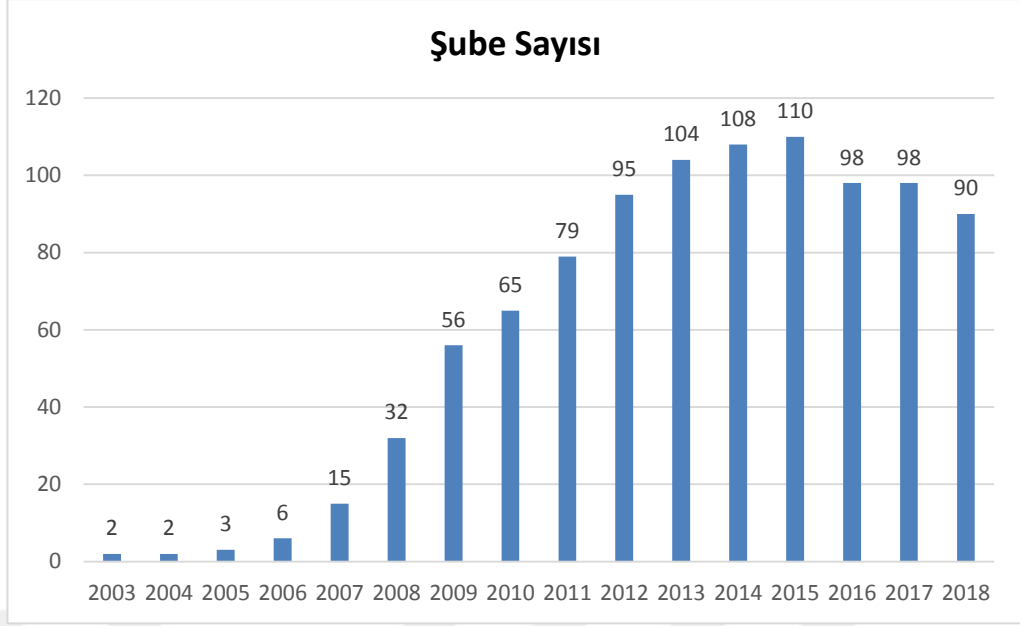
3.9.2.Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı (TGMP)

Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi (TGMP), yoksul kesimin finansal hizmetlere ulaşabildiği ve yoksullukların olmadığı bir Türkiye inşa etmek için kurulmuştur. TGMP faaliyetlerine Diyarbakır ilinde başlamış ve bölgedeki yoksulluk, işsizlik sorunlarına bir çözüm olmuştur (Balkız ve Öztürk, 2013: 11).

TGMP'nin uyguladığı projede mikro krediler 4 çeşittir. Bunlar (Güzel, 2011: 90-91);

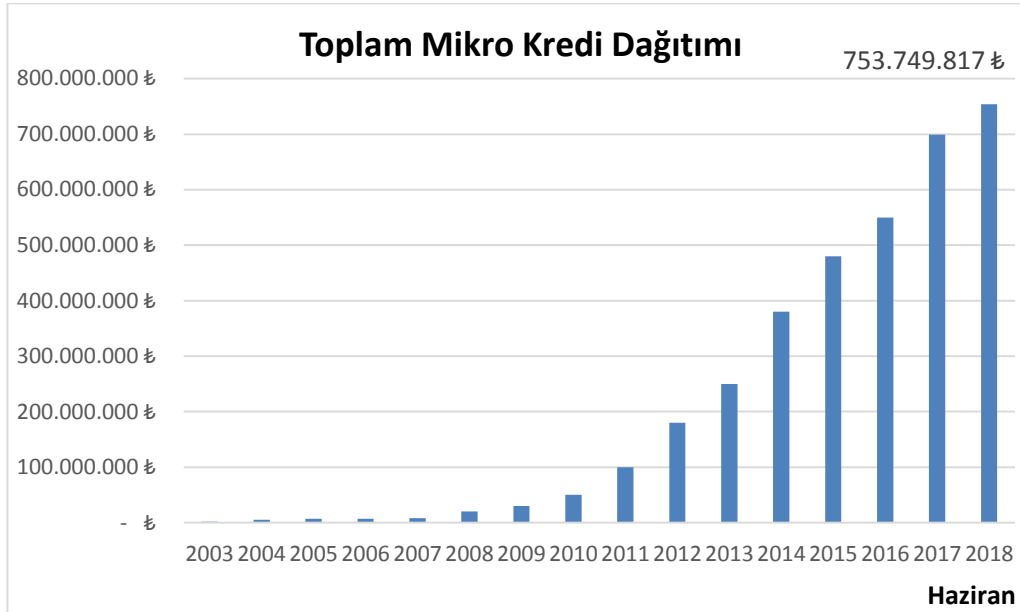
- Temel kredi; bir yıllık süre ile tüm üyelerin kullanımına izin verilen ana kredi olarak tanımlanmaktadır.
- Sözleşmeli kredi; alınan kredilerin geri ödemelerinde garanti sağlamak için oluşturulan kredi türüdür. Kredi ödenemezse kredinin süresi uzatılmaktadır.
- Girişimci kredi; üyeler arasında en yetenekli, başarılı ve çalışkan olanlara verilen bir kredi türüdür. Genelde işlerini büyütmek isteyen üyelere verilmektedir.
- Mücadeleci vatandaş kredisi; dilencilik yapan ve sokakta yaşayan insanlara yönelik oluşturulmuş bir kredi çeşididir. Bu kredi türü, vatandaşların düzenli gelir elde edebilmeleri ve daha iyi bir yaşam sürmeleri için bir iş kurmalarını sağlamaktadır.

Türkiye'de 2003 yılından itibaren Diyarbakır ilinde Türkiye İsrافی Önleme Vakfı tarafından mikro kredi projesi TGMP aracılığıyla uygulanmaya başlanmıştır. Dünya bankası tarafından sağlanan 500 milyon dolar kredi ve Başbakanlık tarafından ayrılan 130 milyon dolarlık bütçe ile Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi 2003 yılı ile hayata geçirilmiştir (Helvacıoğlu ve Yaprak, 2014: 25-26). Diyarbakır'da 5 kadına verilen ilk kredi ile başlayan proje 2015 Temmuz ayı itibari ile 67 ilde ve 111 şubesi ile mikro kredi uygulamasına devam etmektedir (Er, Şahin, ve Mutlu, 2015: 47).

Şekil 2: TGMP Şube Sayısı, Kaynak: (TGMP: 2018)

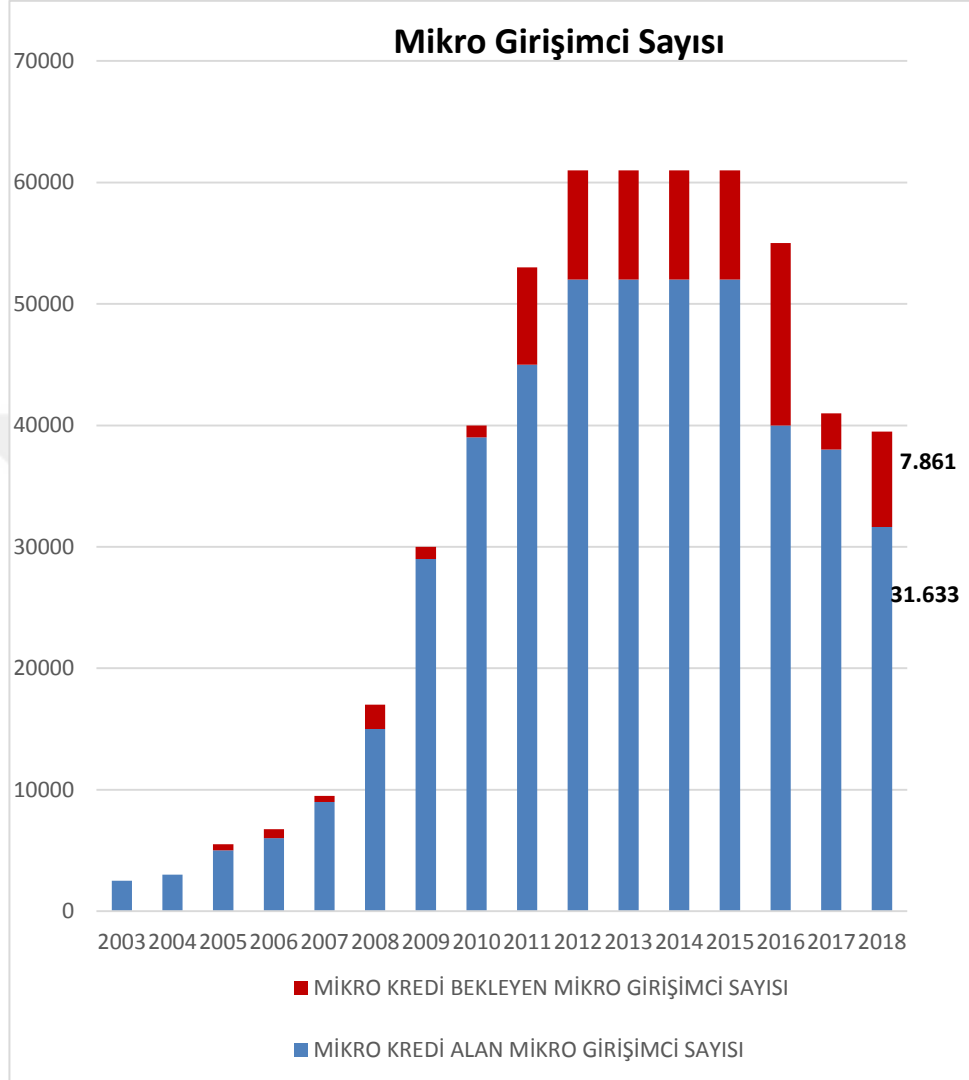
TGMP'nin resmi web sitesinden alınan bilgilere göre hazırlanan yukarıdaki şekilde kuruluşundan günümüze kadar TGMP şube sayıları gösterilmiştir. En yüksek şube sayısına 2015 yılında (110) ulaşan Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi, sonraki yıllarda şube sayılarında düşüşler yaşamıştır. 2018 yılı itibari ile 90 şubesi bulunan TGMP yoksul kadınları, yoksulluklarından kurtulmaları için kredi hizmetleri sunmaya devam etmektedir.

Şekil 3: Toplam Dağıtılan Mikro Kredi Miktarı, Kaynak: (TGMP: 2018)

Şekil 3'te TGMP tarafından dağıtılan toplam mikro kredi miktarları verilmiştir. 2003 yılından itibaren küçük miktarlarda kredi veren Türkiye Grameen Mikro Kredi

Projesi, 2012 yılı itibari ile girişimci kadınlara 100 milyonun üstünde krediler vermeye devam etmiştir. TGMP sonraki yıllarda sürekli artan bir seyirde kredileri dağıtmaya devam etmiş ve 2018 yılı Haziran ayı itibari ile 753 milyonun üstünde kredi dağıtmıştır.

Şekil 4: Mikro Girişimci Sayısı, Kaynak: (TGMP: 2018)

Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi'nden pek çok girişimci kadın kredi kullanmaktadır. Şekil 4'de TGMP'den mikro kredi alan ve mikro kredi bekleyen mikro girişimci sayısı gösterilmiştir. 2018 yılı itibari ile 31 bin 633 mikro girişimci kredi almakta iken 7 bin 861 mikro girişimci ise mikro kredi almak için beklemektedir.

3.9.3.Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu (SYDTF), 2001 yılındaki ekonomik krizin etkisini azaltmak amacıyla Dünya Bankası ile 500 milyon dolarlık

anlaşma imzalamıştır. Anlaşma ile birlikte Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) uygulanmaya koyulmuştur. Dünya Bankası'nın Türkiye temsilcisi olan Ajay Chibber'e göre projenin amacı; şubat krizinin yoksul aileler üzerindeki etkisini azaltmaktır (Zabcı, 2014: 217).

3.9.4. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV)

Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV), bir grup genç liderliğinde toplumsal barış ve dayanışmayı sağlamak maksadıyla Aralık 2002 yılında oluşturulan bir sivil toplum kuruluşudur. Proje, "Topluma Destek Projesi" adı altında ülke genelindeki 2,5 milyon insana ve öncelikli olarak kadınlara ulaşmayı amaçlamıştır. Proje sebebiyle HSBC Bankası ile protokol oluşturulmuştur. İlk olarak Samsun'da uygulanmaya başlanan proje dünyadaki diğer mikro kredi uygulamalarından ayrılmaktadır. Sebebi ise Toplum Gönüllüsü gençler tarafından oluşturulan Mikro Kredi Projesi'nde kredinin dağıtılması, takip edilmesi ve geri toplanması yine toplum gönüllüsü olan gençler tarafından takip edilmiştir (Ören, Negiz, ve Akman, 2012: 324).

3.9.5. İl Özel İdareleri

Ülkemizde mikro kredi uygulaması ile ilgili önemli bir diğer kurum da İl Özel İdareleridir. 22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6'ncı maddesi ile getirilen düzenleme ile "yoksullara mikro kredi verilmesi" İl Özel İdarelerinin görev alanı içerisinde yer almıştır (Ateş ve Öğütoğulları, 2012: 45).

3.10. Mikro Kredi Uygulamalarının Türkiye'deki Başarı Durumu

Mikro kredi uygulaması tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de ağırlıklı olarak kadınları hedef almaktadır. Bunun temel sebebi ise ekonomik, sosyolojik ve psikolojik boyutlarıyla yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur. Bu çalışmalar arasından en önemlileri ise yoksul ailelerin içinde kadınların daha zor koşullarla yaşamlarını devam ettirdikleri görülmüştür. Kadınların ailelerine ve çocuklarına daha iyi bir yaşam koşulları sağlamak istemeleri ya da çocuklarının eğitimleri için daha istekli ve azimli oldukları bilinmektedir. Aynı zamanda kadınların borçlarını ödemelerinde daha çok geri dönmeler olduğu için hedef kitle kadınlar seçilmiştir. Kadın girişimciliğini arttırmak ve kadınları girişimcilik için teşvik etmek mikro kredinin başarılarından biridir. Türkiye'de kadın girişimciliğinin az olması, kadının geçmişten günümüze kadar toplumsal olarak aile

içindeki konumundan kaynaklandığı kabul edilmektedir. Mikro kredi ile bu anlayışın kırılması, kadın girişimciliğin artırılması ve kadın yoksulluklarının azaltılması amaçlanmıştır (Altay, 2007: 65-66). Aşağıda mikro kredi ile ilgili bazı çalışmalara yer verilmiştir:

Artukoğlu (2008) 'Micro Credit Applications for Decreasing of Poverty in the World and Turkey' çalışmasında, gelişmemiş kırsal alanları bir model olarak kullanarak, 111 ülke ve Türkiye açısından mikro krediyi incelemiştir. Bu model, kırsal alanlarda gizli işsizliğin azaltılması ve kırsaldan kente göçün engellenmesi için umut verici bir alternatif olmuştur (Artukoğlu, 2008: 229-230).

Sevgili (2011) 'Micro credit as a Tool for Women Empowerment Maya Case' çalışmasında Türkiye'deki Maya projesinin, kadınların gelirleri üzerinde artışlar sağladığı ve kendilerine olan güven duygusunu da arttırdığına dair pozitif etkileri olduğu ifade edilmiştir (Sevgili, 2011).

Doğan ve Kaya (2013) 'Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Sistemi: Diyarbakır Örneği' başlıklı çalışmalarında yazarlar, mikro kredinin etkinliğini ekonomik güçlenme etrafında geliştiğini bunu sırasıyla özgüven yaklaşımı, yaşam kalitesi ve toplumsal ağlar gibi faktörlerin izlediğini görmüşlerdir. Yukarıdaki faktörler ile mikro kredi arasında doğrusal bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır (Doğan ve Kaya, 2013).

Sarica ve Cagli (2015) 'Women's Empowerment and Welfare Transformation in the Context of Microcredit in Turkey' çalışmalarının sonucunda, mali güvence olarak mikro kredinin kadınların istihdamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği için yararlı bir araç olabileceği öngörülmüştür (Sarica and Cagli, 2015)

Alpaslan (2015) 'Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü: Niğde Örneği' adlı çalışmasında, Niğde ilindeki kadınlara anket uygulanarak kadınların mikro kredi uygulamasından büyük ölçüde memnun oldukları ve mikro kredinin ekonomik, sosyal yaşamlarına önemli katkıları olduğu sonucuna varılmıştır (Alpaslan, 2015).

Mikro kredi uygulamaları, emek ve gelir konusunda çok önemli etkilere sahiptir. Kredi kullanan kadınlar, gelir düzeylerini arttıracak şekilde bir iş gerçekleştirmek için yeteneklerini kullanabilmektedirler. Ayrıca kadınların pazarlık gücü artarken çevreleri ile olan ilişkileri olumlu yönde gelişmektedir. Grameen Bank modeli, mikro kredi sisteminin

kurulması ve işleyişi için bir model olarak alınabilir. Böyle bir organizasyon, kırsal kesimden kente göçün önlenmesine ve kırsal alanlarda gizli işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca sistemin kentsel alanda, özellikle de kadınlara ve el sanatlarına yönelik faaliyetlerinin gelişmesi mümkündür (Artukoğlu M. , 2009: 228).

3.11.Mikro Krediye Yönelik Eleştiriler

Tüm bu olumlu görüşlere karşı mikro krediye yönelik eleştiriler de bulunmaktadır. Temel savlar şu şekilde sıralanabilir; mikro kredi, özellikle evde üretiminden dolayı mesleklerde çalışan kadınları kayıt dışı çalıştırmaya devam etmektedir. Mikro kredi sağlanırken her türlü güvence veya garanti muafiyeti geri ödeme başarısızlığı durumunda sermayenin boşa gitmesine neden olmaktadır. Kredinin her zaman yoksulların en fakir kesimine ulaşip ulaşamadığı konusunda kuşkular bulunmaktadır. Mikro kredi çoğunlukla kadınlara hitap etmesine rağmen, bazen diğer kişiler tarafından farklı amaçlar için kullanılmakta ve geri ödeme konusunda sorunlara neden olmaktadır. Dolayısıyla mikro kredi hedefine ulaşamamaktadır. Çoğu durumda mikro kredi tek başına yeterli olmamakta ve bireylerin pazardaki rekabet gücünü arttırmaktadır. Kişilerin ürünlerinin satılması için uygun koşulları oluşturmak ve bunun için belli bir yatırım yapılması gerekmektedir. Aksi halde bireylerin gelir getirici faaliyetlerde ilerlemeleri mümkün olmayacaktır. Mikro kredi, istikrarlı bir istihdam sektörü oluşturmak yerine, hükümetin elini bıraktığı ve kayıt dışı sektörün işleyişini sürdüren alanlar için geçici çözümler bulmaya çalışmaktadır. Kendi ayakları üzerinde duran, kendi kendine yeten birey mikro kredinin konseptini oluşturmakta ve krediye eşit erişim fırsatı verildiğinden bu kişilerin eşit statüye ulaşabileceği varsayımı bulunmaktadır. Ancak toplumsal, ekonomik ve siyasi gelişmeler bireylerin eşitlikten faydalanmalarını ve kredi sağlamalarını engelleyen problemler olarak sorgulanabilir. Tüm bu noktaların yanı sıra mikro kredi, ataerkil toplumsal düzende kadınları yetkilendirmeye yönelik önemli bir girişim olsa da ne yazık ki yetersiz kalmaktadır (Sarica and Çağlı, 2015: 119).

4.BARTINDA MİKRO KREDİ KULLANAN KADINLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bartın ilinde mikro kredi uygulaması, 22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na göre Bartın İl Özel İdaresi tarafından yürütülmektedir. Kredi uygulama esasları Bartın İli Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliği'nde (Ek.2) belirtilmiştir. Buna göre; Bartın ilinde 1 yıl ikamet eden ve yoksul olarak belirlenen² öncelikli olarak kadın ve gençlere, bilgi, beceri ve yeteneklerini kullanarak kendi geçimlerini sağlamaları için bir iş kurmalarını sağlayan başlangıç kredisi olarak mikro krediler verilmektedir.

Aynı mahallede oturan birinci derece akraba olmayan en az 5 kişilik gruplar ve-ya 10 kişilik gruplar halinde mikro krediler dağıtılmaktadır. İl Genel Meclisi'nin onayı ile her yıl İl Özel İdaresi bütçesinden mikro kredi uygulaması için ödenek ayrılmaktadır. Mikro kredide alt limit 1000 TL, üst limit ise 5000 TL olarak belirlenmiştir (İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü, 2014).

4.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Bartın ilinde 2008 yılından itibaren uygulanan mikro kredi uygulamasının kadın yoksulluğunu azaltmadaki etkinliğini araştırmaktır. Bu bağlamda mikro kredi kullanan kadınların, kredi kullanımı öncesi ve kredi kullanımı sonrası yaşamları arasında gelir, istihdam, refah, statü, sosyalleşme vb. açılardan bir değişim meydana gelip gelmediğini ortaya koymaktadır.

4.2.Araştırmanın Önemi

Tüm dünyada yoksullukla mücadelede uygulanan mikro kredi sistemi, Türkiye'de 2003 yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. Uygulama kadınlara yönelik kendi işlerini kurmaları ya da var olan işlerini geliştirmelerini öngörmektedir. Mikro kredi uygulaması ile ilgili birçok ilde yapılmış çalışmalar mevcuttur. Bartın'da 2008 yılından itibaren uygulanan mikro kredi, 2018 yılında 12 kişiye 40.000,00 TL, toplam on yılda ise 204 kişiye 369.500,00 TL kredi verildiği açıklanmıştır (Bartın İl Özel İdaresi: 2018). Bu

---

² Düzenli geliri olmayanlar ile geliri ve sosyal güvencesi olduğu halde, ailedeki kişi başına düşen aylık geliri asgari ücretin 1/3 ünü geçmeyenler yoksul kabul edilirler.

çalışma; mikro kredi uygulamasının Bartın'daki durum tespitini ve etkinliğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

4.3.Araştırmanın Yöntemi

Bilimsel çalışmalarda konunun önemine göre pek çok araştırma yöntemi kullanılabilir. Yöntem çok kısaca, bir araştırmada takip edilen yol olduğuna göre bu çalışmada doğru sonuca ulaşabilmek için en uygun yöntem olarak yüz yüze anket uygulaması tercih edilmiştir. Bu bağlamda Bartın ilinde yaşayan ve 2008-2016 yılları arasında mikro krediden faydalanan toplam 136 kadın olduğu tespit edilmiş ve mikro kredi kullanan bu kadınlardan bazılarının il dışına taşınması, bazılarının ise görüşmeyi reddetmelerinden dolayı 93 kişiye ulaşılmıştır. Anket çalışması ile mikro kredi kullanan kadınların demografik özellikleri, niçin kredi aldıkları, kredi almadan önceki gelirleri ile kredi aldıktan sonraki gelirleri, mikro krediyi tercih etme sebepleri, mikro kredinin katkıları, olumlu-olumsuz yönleri ve mikro kredinin etkinliği gibi konular üzerinde durulmuştur. Anket uygulamasında 75 adet çoktan seçmeli soru kadınlar tarafından cevaplandıktan sonra SPSS programında yorumlanmış ve analiz edilmiştir.

4.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bir bilimsel çalışmada araştırma sonucunu etkileyen pek çok unsur bulunabilir. Bu önemli unsurlardan biri de hiç şüphesiz konuyu sınırlayan unsurlardır. Bu çalışmada da bazı sınırlamalarla karşılaşmıştır. Mikro kredi kullanan kadınlardan bazılarının il dışına taşınması, bazılarının ise kredilerin geri ödemelerinden dolayı görüşmeyi reddetmeleri araştırma örnekleminin sınırlı sayıda tutulmasına neden olmuştur

4.5.Bulguların Yorumlanması

Çalışmada kullanılan veriler, Bartın İl Özel İdaresi'nde temin edilmiştir³. İlgili kurumdan elde edilen veriler doğrultusunda mikro kredi kullanan kadınlarla yüz yüze yapılan anket uygulaması sonucu elde edilen bulgular SPSS programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

---

³ Mikro kredi uygulamasından yararlanan kadınlara ilişkin verilerin temin edilmesi amacıyla 27.02.2017 tarih ve 1700013215 sayılı yazı ile Bartın İl Özel İdaresi Müdürlüğü'ne müracaat edilmiş, ilgili kurum tarafından 17.07.2018 tarih ve 8932 sayılı yazı ile gerekli bilgiler temin edilmiştir.

4.5.1.Frekans Dağılımları

Anket uygulamasında sorulan 75 adet çoktan seçmeli sorulara ait frekans dağılımları aşağıdaki gibidir:

Tablo 13: Katılımcıların yaş dağılımları

Yaş Aralığı	Frekans	Yüzde (%)
18-26	1	1,1
27-35	17	18,3
36-44	25	26,9
45-53	39	41,9
54 ve üstü	11	11,8
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların yaş aralığına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 13’de verilmiştir. Tabloya göre kadınların %1,1’i 18-26 yaş aralığında, %18,3’ü 27-35 yaş aralığında, %26,9’u 36-44 yaş aralığında, %41,9’u 45-53 yaş aralığında ve %11,8’i ise 54 yaş ve üstündedir. Krediden faydalanan kadınların büyük çoğunluğu %41,9 ile 45-53 yaş aralığında olan orta yaş grubundakilerdir.

Tablo 14: Katılımcıların yaşadıkları yere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
İl Merkezi	59	63,4
İlçe Merkezi	19	20,4
Köy	15	16,1
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların yaşadıkları yerlere göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 14’de verilmiştir. Kadınların büyük çoğunluğu %63,4’ü (59 kişi) il merkezinde yaşamaktadır. İlçe merkezlerinde %20,4’ü yaşamakta iken köylerde ise %16,1’i yaşamaktadır.

Tablo 15: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	5	5,4
İlköğretim	64	68,8
Lise	19	20,4
Yüksekokul	5	5,4
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların eğitim durumlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 15’de verilmiştir. Katılımcılar eğitim durumlarına göre okur-yazar değil, ilköğretim, lise ve yüksekokul olarak dört kategoriye ayrıldı. Tabloya göre kadınların %5,4’ü okur-yazar değil, %68,8’i ilköğretim, %20,4’ü ise lise mezunu iken %5,4’ü yüksekokul mezunudur. Çoğunlukla ilkokul mezunu olan kadınlar mikro krediden faydalanmışlardır.

Tablo 16: Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evli	82	88,2
Bekar	4	4,3
Dul	7	7,5
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların medeni durumlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 16’da verilmiştir. Toplamda 93 kadın ile görüşülmüş ve bu kadınların %88,2’si (82 kişi) evli iken %4,3’ü bekar ve %7,5’i ise duldur.

Tablo 17: Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yok	3	3,2
1	18	19,4
2	45	48,4
3	22	23,7
4 ve üstü	5	5,4
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların sahip oldukları çocuk sayısına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 17’de verilmiştir. Çocuk sahibi olmayan

kadınlar %3,2 iken tek çocuk, iki çocuk ve üç çocuk sahibi olan kadınlar sırası ile %19,4, %48,4 ve %23,7'dir. Kadınlardan dört ve üstü çocuk sahibi olanların oranı ise %5,4'tür.

Tablo 18: Katılımcıların mesleklere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Ev hanımı	71	76,3
Esnaf	4	4,3
İşçi	5	5,4
Kamu	4	4,3
Diğer	9	9,7
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mesleklere göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 18'de verilmiştir. Tabloya göre esnaf ve kamu çalışanı olan kadınların yüzde (%) oranları eşittir ve %4,3'tür. Kadın işçi olarak çalışanlar %5,4 iken diğer işlerde çalışan kadınların oranı ise %9,7'dir. Tabloya bakıldığında kadınların büyük çoğunluğunun %76,3 ile ev hanımı olduğu görülmektedir. Bu kadınların herhangi bir işle uğraşmayıp mikro kredi sayesinde ve kendi emekleri ile ürettikleri ürünleri satmaya çalıştıkları bilinmektedir.

Tablo 19: Katılımcıların sosyal güvencelere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yok	26	28,0
Yeşil Kart	2	2,2
SGK	51	54,8
Bağkur	8	8,6
Emekli Sandığı	6	6,5
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların sosyal güvence durumlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 19'da verilmiştir. Kadınların %28'i (26 kişi) hiçbir sosyal güvenceye sahip değildir. Kadınların %2,2'si Yeşil kart, %54,8'i SGK, %8,6'sı Bağkur ve %6,5'i Emekli Sandığı güvencesine sahiptir.

Tablo 20: Katılımcıların oturdukları evin durumuna göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Kira	45	48,4
Mülk	48	51,6
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların oturdukları evin durumuna göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 20’de verilmiştir. Kadınların %48,4’ünün kendilerine ait evleri yoktur ve kirada oturmaktadırlar. Kadınların %51,6’sının oturdukları evler ise kendilerine, eşlerine ya da aile büyüklerine aittir.

Tablo 21: Katılımcıların bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yok	5	5,4
1	13	14,0
2	13	14,0
3	34	36,6
4 ve üstü	28	30,1
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların bakmakla yükümlü oldukları kişi sayısına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 21’de verilmiştir. Tabloya bakıldığında kadınların %5,4’ü hiç kimseye bakmakla yükümlü değil iken, bir ya da iki kişiye bakmakla yükümlü olanların oranları eşittir ve %14’tür. Üç kişiye bakmakla yükümlü olanlar %36,6, dört kişiye bakmakla yükümlü olanlar ise %30,1’dir. Kadınların %60’dan fazlasının bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısına göre kalabalık bir aile yapısına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Katılımcıların ailesinde çalışan kişi sayısına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yok	33	35,5
1	48	51,6
2	11	11,8
3	1	1,1
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların ailelerinde çalışan kişi sayısına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 22’de verilmiştir. Tabloya bakıldığında kadınların %35,5’inin tek başına çalıştığı anlaşılmaktadır. Totale (93) göre tek başlarına çalışan kadınların yüzdesi yadsınamayacak kadar fazladır. Bu kadınların bazıları aile reisi görevini üstlenirken bazılarının eşleri düzensiz işlerde çalışmakta ya da hiç çalışmamaktadırlar. Kadınların %51,6’sının ailelerinde bir kişi, %11,8’inin iki kişi ve %1,1’inin ise üç kişi çalıştığı bilinmektedir.

Tablo 23: Katılımcıların yoksulluk tanımlarına verdikleri cevaplara göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Mutlak Yoksulluk	8	8,6
Nispi Yoksulluk	0	0
Gelir Yoksulluğu	55	59,1
İnsani Yoksulluk	2	2,2
Hepsi	28	30,1
Total	93	100,0

Anket soruları arasında yoksulluğun tanımlarından olan Mutlak Yoksulluk (gıda ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanamaması), Nispi Yoksulluk (sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanamaması), Gelir Yoksulluğu (asgari geçim düzeyi için gerekli gelir miktarının olmaması) ve İnsani Yoksulluktan (uzun yaşam, okur-yazarlık gibi temel insani gereksinimlerinden yoksul olmak) bahsedilmiştir. Mikro kredi kullanan kadınlara bu yoksulluk tanımlarından hangisinin yoksulluğu açıkladığını sorduk. Tablo 23’de kadınların %8,6’sı yoksulluğu Mutlak Yoksulluk, %59,1’i Gelir Yoksulluğu ve %2,2’si ise İnsani Yoksulluk olarak görmektedirler. Kadınlardan hiçbiri Nispi Yoksulluğun yoksulluğu tanımlamadığını düşünmektedir. Kadınların %30,1’i bu yoksulluk tanımlarının hepsinin yoksulluğu açıkladığını düşünmektedir.

Tablo 24: Katılımcıların kendilerini yoksul olarak görme durumlarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	35	37,6
Hayır	58	62,4
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların kendilerini yoksul görme durumlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 24’de verilmiştir. Kadınların

%37,6'sı kendilerini yoksul olarak görüyor iken %62,4'ü kendilerini yoksul olarak görmemektedirler. Kendilerini yoksul olarak görmeyen kadınların, mikro kredi ile belirli bir gelirin üstüne çıkmış olduklarını söyleyebiliriz (bkz. Tablo 29). Kendilerini yoksul olarak gören kadınlar ise mikro kredi uygulamasından gerekli faydayı sağlayamayan ya da mikro kredi uygulaması ile kâr elde etseler bile diğer koşullardan dolayı yoksulluklarından kurtulamayan kadınlardır.

Tablo 25: Katılımcıların kendi yoksulluklarının tanımlarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Gıda ve barınma gibi ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	14	15,1
Sinema veya tiyatro gibi sosyal ve kültürel ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	3	3,2
Sağlık ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	1	1,1
Gerekli eğitimim olmadığı için iş bulamıyorum	3	3,2
Gelecek ile ilgili endişelerim bulunmaktadır	14	15,1
Total	35	37,6
Kayıp	58	62,4
Toplam	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların kendi yoksulluk tanımlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 25'de verilmiştir. Tabloya göre kadınların %15,1'i gıda ve barınma ihtiyaçlarını karşılayamıyor, %3,2'si sinema gibi kültürel ihtiyaçlarını karşılayamıyor, %1,1'i ise sağlık ihtiyacını karşılayamıyor. Gerekli eğitimi olmadığı için iş bulamadığını söyleyen ve gelecekle ilgili endişelerinin olduğunu söyleyen kadınların oranı ise sırasıyla %3,2 ile %15,1'dir. Kendilerini yoksul görmeyen ve kendi yoksulluk tanımlarını yapmayan kadınların yüzdesi ise Tablo 25'de ki gibi %62,4 çıkmaktadır.

Tablo 26: Katılımcıların yoksulluk sınırına verdikleri cevaba göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
801-1200	3	3,2
1201-1600	3	3,2
1601-2000	21	22,6
2001 ve üstü	66	71,0
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların yoksulluk sınırına verdikleri cevaba göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 26'da verilmiştir. Kadınların %3,2'si eşit yüzdeler ile yoksulluk sınırının 801-1200 TL ve 1201-1600 TL olması gerektiği

cevabını vermiştir. Kadınların %22,6'sı yoksulluk sınırının 1601-2000 TL, %71'i ise 2001 TL ve üstü olması gerektiği cevabını vermiştir.

Tablo 27: Katılımcıların kadın yoksulluğuyla mücadelede verdikleri cevaba göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının açılmalıdır	20	21,5
Kadına yönelik politikalar arttırılmalıdır	14	15,1
Devletin kadınlara yönelik yardımları arttırılmalıdır	25	26,9
Mikro kredi ile kadınlara fırsatlar yaratılmalıdır	34	36,6
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların kadın yoksulluğu ile mücadele verdikleri cevaba göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 27'de verilmiştir. Tabloya göre kadınların %21,5'i kadın yoksulluğu ile mücadelede kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının açılması gerektiğini, %15,1'i kadına yönelik politikaların arttırılması gerektiğini, %26,9'u devletin kadınlara yönelik yardımlarının arttırılması gerektiğini ve %36,6'sının ise mikro kredi ile kadınlara fırsatlar yaratılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 28: Katılımcıların mikro kredi kullanmadan önceki aile ortalama gelirine göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
501-750	10	10,8
751-1000	1	1,1
1001-1250	7	7,5
1251-1500	48	51,6
1501 ve üstü	27	29,0
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi öncesi aile ortalama gelirine göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 28'de verilmiştir. Tabloya bakıldığında kadınların %10,8'i 501-750 TL, %1,1'i 751-1000 TL, %7,5'i 1001-1250 TL, %51,6'sı 1251-1500 TL, %29'u 1501 TL ve üstü mikro kredi öncesi aile ortalama gelirine sahiptir. Kadınların büyük çoğunluğu 1250 TL'nin üstünde mikro kredi öncesi aile ortalamasına sahip olmasına rağmen %19,4'lük kısımdaki kadınlar 1250 TL'nin altında gelir ile aile geçimlerini sağlamaktadırlar.

Tablo 29: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki aile ortalama gelirine göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Değişmedi	13	14,0
751-1000	2	2,2
1001-1250	5	5,4
1251-1500	8	8,6
1501 ve üstü	65	69,9
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi kullandıktan sonraki aile ortalama gelirine göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 29’da verilmiştir. Kadınların %14’ü mikro kredi sonrasında aile ortalama gelirlerinde hiçbir değişiklik yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ancak kadınların %2,2’si 751-1000 TL, %5,4’ü 1001-1250 TL, %8,6’sı 1251-1500 TL, %69,9’u ise 1501 TL ve üstü mikro kredi sonrası aile ortalama gelirlerine sahip olmuşlardır. Bir önceki tabloda (Tablo 29) mikro kredi öncesi aile ortalama geliri 1500 TL ve üstünde olanların oranı %29 iken mikro kredi sonrasında bu oran %69,9’a yükselmiştir. Tablo 30’da da görüldüğü gibi mikro kredi sonrasında aile ortalama geliri 1500 TL ve üstünde olanların oranlarında %40’dan fazla bir artış sağlanmıştır.

Tablo 30: Katılımcıların evde karar verme (özellikle ekonomi ile ilgili kararlar) durumlarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Eşim	18	19,4
Ben	12	12,9
Ortak	59	63,4
Aile Büyükleri	4	4,3
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların evde karar verme durumlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 30’da verilmiştir. Kadınların %19,4’ü evdeki kararların eşinin tarafından alındığını, %12,9’u evdeki kararların kendisi tarafından alındığını, %63,4’ü evdeki kararların ortak alındığını belirtirken, %4,3’ü ise evdeki kararların aile büyükleri tarafından alındığını belirtmiştir.

Tablo 31: Katılımcıların mikro kredi uygulamasından nasıl haber olduklarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
İlgili Kurumdan	17	18,3
Gazete-TV	2	2,2
Çevreden	30	32,3
Arkadaşlardan	36	38,7
Eşimden	8	8,6
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi uygulamasından nasıl haberdar olduklarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 31’de verilmiştir. Kadınların %18,3’ü mikro kredi uygulamasını ilgili kurumdan öğrendiklerini, %2,2’si Gazete ve TV’den, %32,3’ü çevreden, %38,7’si arkadaşlarından ve %8,6’sı eşlerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 32: Katılımcıların aldıkları mikro kredi tutarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
501-750	2	2,2
751-1000	3	3,2
1001-1500	46	49,5
1501-2000	6	6,5
2001 ve üstü	36	38,7
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların aldıkları mikro kredi tutarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 32’de verilmiştir. Kadınlardan 501-750 TL arasında kredi alanların oranı %2,2, 751-1000 TL arasında kredi alanların oranı %3,2, 1001-1500 TL arası kredi alanların oranı %49,5, 1501-2000 TL arası kredi alanları oranı %6,5 ve 2001 TL ve üstünde kredi alanların oranı ise %38,7’dir.

Tablo 33: Katılımcıların mikro kredi kullanarak yaptıkları işe göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Hamur Kolları	9	9,7
El İşi-El Örgüsü	63	67,7
Konfeksiyon-Terzi	5	5,4
Tarım-Hayvancılık	7	7,5
Diğer	9	9,7
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi kullanarak yaptıkları işe göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 33’de verilmiştir. Kadınların %9,7’si eşit yüzdeler ile hamur kollarında ve diğer işlerde çalışmaktadırlar. Mikro kredi kullanarak konfeksiyon-terzi ve tarım-hayvancılık işi ile uğraşan kadınların yüzdeleri sırasıyla %5,4 ile %7,5’tir. Toplamın büyük çoğunluğunu oluşturan el işi-el örgüsü işiyle uğraşan kadınların yüzdesi ise %67,7’dir.

Tablo 34: Katılımcıların yaptıkları işi yapma sürelerine göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
1-2	20	21,5
3-4	11	11,8
5-6	20	21,5
7-8	5	5,4
9 ve üstü	37	39,8
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların yaptıkları işi yapma sürelerine göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 34’de verilmiştir. Kadınların mikro kredi ile yaptıkları işi 1-2 yıl ve 5-6 yıldır yapanların yüzdeleri eşittir ve %21,5’tir. Yaptıkları işi 3-4 yıldır yapanlar %11,8, 7-8 yıldır yapanlar %5,4, 9 yıl ve üstünde yapanların yüzdeleri ise %39,8’dir.

Tablo 35: Katılımcıların Bartın’da kadının iş hayatına girmesine nasıl bakıldığına verdikleri cevaplara göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
İyi karşılanıyor	69	74,2
İyi karşılanmıyor	24	25,8
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların Bartın’da kadının iş hayatına girmesine nasıl bakıldığına verdikleri cevaba göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 35’de verilmiştir. Bartın’da kadının iş hayatına girmesi iyi karşılanıyor cevabı veren kadınlar büyük çoğunluğu oluşturmakta ve %74,2 oranı ile 69 kişidir. Fakat %25,8 ile 24 kadın Bartın’da kadının iş hayatına girmesinin iyi karşılanmadığı cevabını vermiştir.

Tablo 36: Katılımcıların mikro kredi ile kazandıkları kârı kullanılan alanlara göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Temel İhtiyaçlar	32	34,4
Genel İhtiyaçlar	30	32,3
Eğitim ve Sağlık	14	15,1
Tasarruf	4	4,3
Yatırım	13	14,0
Diğer	0	0
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi ile kazandıkları kârı kullandıkları alanlara göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 36’da verilmiştir. Kadınların %34,4’ü mikro kredi ile elde ettikleri kârı temel ihtiyaçlara, %32,3’ü genel ihtiyaçlara, %15,1’i eğitim ve sağlığa, %4,3’ü tasarruflara ve %14’ü ise yatırım alanlarına harcadıklarını belirtmişlerdir. Tabloya bakıldığında kadınların %66’dan fazlası kârlarını temel ve genel ihtiyaçlar için kullanmışlardır.

Tablo 37: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki harcamalarında meydana gelen değişikliklere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Harcamalarım Değişmedi	46	49,5
Harcamalarım Biraz Arttı	44	47,3
Harcamalarım Çok Arttı	3	3,2
Harcamalarım Düştü	0	0
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi kullandıktan sonraki harcamalarında meydana gelen değişikliklere göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 37’de verilmiştir. Kadınların %49,5’i harcamalarının değişmediğini belirtirken %47,3’ü ise harcamalarının biraz arttığını belirtmiştir. “Harcamalarım değişmedi” diyen kadınlar mikro krediden beklenen sonucu elde edememiş ve kredileri gelir getirecek bir işe değil, acil ihtiyaçlar doğrultusunda harcayan kadınlar olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan el emeği ürünleri üreten ya da bir iş yeri açamayıp evlerinden çalışan kadınların elde ettikleri düşük miktarlardaki kazançlar harcamaları biraz arttırmıştır. Düşük bir yüzde bile olsa kadınların %3,2’si mikro kredi sonrasında harcamalarının çok arttığını belirtmiştir. “Harcamalarım çok arttı” diyen kadınlar ise kendi adlarına bir iş yeri kurup ticaretle uğraşan kadınlardır. Mikro kredi kullanımı sonrasında alınan kredilerin geri ödemelerinde sorun yaşayan kadınlar da bulunmaktadır. Ancak hiçbir kadın mikro kredi kullanımı sonrasında harcamalarının düştüğünü belirtmemiştir.

Tablo 38: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki tasarruflarında meydana gelen değişikliklere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Tasarruflarım Değişmedi	77	82,8
Tasarruflarım Biraz Arttı	14	15,1
Tasarruflarım Çok Arttı	2	2,2
Tasarruflarım Düştü	0	0
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi kullandıktan sonraki tasarruflarında meydana gelen değişikliklere göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 38’de verilmiştir. Kadınların %82,2’si mikro kredi kullandıktan sonra tasarruflarında hiçbir değişiklik olmadığını belirtirken %15,1’i ise tasarruflarının biraz arttığını belirtmiştir. Kadınlar mikro kredi ile yüksek miktarlarda kazançlar elde edemedikleri için tasarruflarında değişmeler görülmemektedir. Elde edilen kazançlar çoğunlukla kadınların temel ve genel ihtiyaçları (bkz. Tablo 36) doğrultusunda kullanılmaktadır. Yine düşük bir yüzde olmasına rağmen kadınların %2,2’si mikro krediyi kullandıktan sonra tasarruflarının çok arttığını belirtmiştir. Hiçbir kadın mikro krediyi kullandıktan sonra tasarruflarının düştüğünü belirtmemiştir.

Tablo 39: Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonraki yaşam kalitelerinde meydana gelen değişikliklere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yaşam Kalitem Değişmedi	51	54,8
Yaşam Kalitem Biraz Arttı	34	36,6
Yaşam Kalitem Çok Arttı	4	4,3
Yaşam Kalitem Düştü	4	4,3
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi kullandıktan sonraki yaşam kalitelerinde meydana gelen değişikliklere göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 39’da verilmiştir. Kadınların %54,8’i mikro kredi kullandıktan sonra yaşam kalitelerinin değişmediğini belirtirken %36,6’sı ise mikro kredi kullanımı sonrasında yaşam kalitesinin biraz arttığını belirtmektedir. Kadınlar mikro kredi ile yeni arkadaşlıklar ve ortamlar kurarak kendilerini daha iyi hissetmektedirler. Yaşam kalitesinin mikro kredi kullandıktan sonra çok arttığını belirten kadınlar %4,3 ve yaşam kalitesinin düştüğünü belirten kadınlar ise aynı yüzde ile %4,3’tür. “Yaşam kalitem çok arttı” diyen kadınlar kendi adlarına bir iş yeri kurup ticaretle uğraşan kadınlardır. “Yaşam kalitem düştü” diyen kadınlar ise mikro krediyi amacı doğrultusunda kullanamayıp, krediyi acil ihtiyaçlar doğrultusunda kullandıktan sonra ödeme güçlüğü çeken kadınlar olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 40: Katılımcıların mikro kredi ile kaç kişiye istihdam sağladıklarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yok	87	93,5
1	2	2,2
2	1	1,1
3	0	0
4 ve üstü	3	3,2
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi ile kaç kişiye istihdam sağladıklarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 40’da verilmiştir. Tabloya bakıldığında mikro kredi ile hiç kimseye istihdam sağlayamayan kadınlar %93,5’tir. Bu kadınlar mikro kredi ile bir iş yeri kuramamış ya da evlerinde bireysel olarak çalışmaktadırlar. Kadınların %2,2’si bir kişiye istihdam sağlarken, %1,1’i iki kişiye, dört kişi ve üstüne istihdam sağlayanlar ise %3,2’dir. Kadınların büyük çoğunluğu genellikle el

iş-el örgüsü (bkz. Tablo 33) gibi işlerle uğraştıkları için işlerini evlerinden yürütmektedirler. Mikro kredi ile çok az sayıda kadın ise yeni bir iş yeri kurmuştur. Böylece Bartın’da mikro kredi çok istihdam yaratamamıştır.

Tablo 41: Katılımcıların mikro kredi ile istihdam ettikleri kişilerin daha önce çalıştıkları yerlere göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Ev hanımı	3	3,2
Özel Sektör	2	2,2
Diğer	1	1,1
Total	6	6,5
Kayıp	87	93,5
Toplam	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredi ile istihdam ettikleri kişilerin daha önce çalıştıkları yerlere göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 41’de verilmiştir. Kadınların %93,5’i bir önceki tabloda gösterildiği gibi kimseye istihdam sağlayamadığı için bu tabloda kayıp olarak alınmıştır. Mikro kredi ile istihdam edilenlerin %3,2’si daha önce çalışmamaktadır ve ev hanımıdır, %2,2’si özel sektörde çalışırken, %1,1’i ise diğer işlerde çalışmaktadır.

Tablo 42: Katılımcıların mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliğine verdikleri cevaba göre dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	62	66,7
Hayır	31	33,3
Total	93	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliğine verdikleri cevaba göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 42’de verilmiştir. Kadınların %66,7’si mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkin bir uygulama olduğunu düşünmektedir. Kadınların %33,3’ü ise mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkin bir uygulama olmadığını düşünmektedir. Totale (93) baktığımızda mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkin olmadığını belirten kadınların oranı yüksek bir yüzde olsa bile kadınların çoğunluğu mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkin bir uygulama olduğunu belirtmektedir.

Tablo 43: Katılımcıların mikro krediyi kullanım amaçlarına göre dağılımları

Mikro kredi kullanım amaçları	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kısmen Katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Toplam
	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Mikro krediyi yeni bir iş kurmak için kullandım.	84,9	2,2	1,1	3,2	8,6	100,0
Mikro krediyi mevcut işimi geliştirmek için kullandım.	11,8	1,1	11,8	0	75,3	100,0
Mikro krediyi ailemin borçlarını ödemek için kullandım.	67,7	4,3	17,2	0	10,8	100,0
Mikro krediyi geçimimi kolaylaştırmak için kullandım.	4,3	1,1	26,9	0	67,6	100,0
Mikro krediyi çocuklarımla eğitimi için kullandım.	50,5	9,7	22,6	0	17,2	100,0
Mikro krediyi eşimin isteği üzerine kullandım.	62,4	6,5	22,6	1,1	7,5	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro krediyi kullanım amaçlarına göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 43’de verilmiştir. Özet olarak kadınların çoğunluğu mikro kredi ile mevcut işlerini geliştirerek (%81 civarı) geçimlerini kolaylaştırmayı (%80,7 civarı) amaçlamıştır. Kadınların %20’si aile borçları için mikro krediyi kullanırken, %28,5’i çocuklarının eğitimi için mikro krediyi kullanmıştır. Mikro krediden tamamen habersiz olan ve eşlerinin isteği üzerine mikro krediyi kullanan kadınların oranı ise %19,9’dur. Eşlerinin isteği üzerine kredi kullanan kadınların bazıları ise mikro kredi ile hiçbir kâr elde edemedikleri ve söz konusu krediye eşlerinin sahip çıktığı görülmektedir.

Tablo 44: Katılımcıların mikro krediyi diğer bankalara tercih etme sebeplerine göre dağılımları

Mikro krediyi diğer bankalara tercih etme sebepleri	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kısmen Katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Toplam
	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Mikro kredide faizler düşüktür.	1,1	0	2,8	29,0	44,1	100,0
Mikro krediden istenen teminat azdır veya yoktur.	2,2	0	31,2	29,0	37,6	100,0
Mikro kredi miktarı tam ihtiyacıma uygun tutar.	11,8	0	36,6	31,2	20,4	100,0
Mikro kredide vade daha uygundur.	5,4	0	32,3	29,0	33,3	100,0
Mikro kredide formalite daha azdır.	2,2	1,1	34,4	29,0	33,3	100,0
Mikro kredide kısa sürede kredi alınabilir.	4,3	0	33,3	31,2	31,2	100,0
Mikro kredide risk daha azdır.	1,1	0	33,3	32,3	33,3	100,0
Mikro kredi veren kurum ilgi gösterir ve danışmanlık yapar.	2,2	0	34,4	31,2	32,3	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro krediyi diğer bankalara tercih etme sebeplerine göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 44’de verilmiştir. Kadınların %74,5’i mikro kredi faizlerinin düşük olmasından, %82,2’si mikro kredide istenilen teminatın az olması ya da hiç olmamasından, %69,6’sı mikro kredinin tam ihtiyacına uygun miktar olmasından, %78,3’ü mikro kredide vadenin daha uygun olmasından, %79,5’i mikro kredide formalitelerin daha az olmasından, %78,9’u mikro kredi ile kısa sürede kredi alabilmelerinden, %82,1’i mikro kredide riskin daha az olmasından, %80,7’si ise mikro kredi veren kurumun ilgi göstermelerinden ve danışmanlık yapmalarından dolayı mikro krediyi tercih etmektedirler.

Tablo 45: Katılımcıların mikro kredinin olumsuz yönlerine verdikleri cevaba göre dağılımları

Mikro kredinin olumsuz yönleri	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kısmen Katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Toplam
	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Mikro kredi miktarı yetersizdir.	22,6	4,3	14,0	0	59,1	100,0
Kredi taksitlerini geri ödeme süreleri yetersizdir.	45,2	4,3	18,3	0	32,3	100,0
Kredi taksitlerini geri ödemelerde zorluk çekiyorum.	53,8	5,4	17,2	1,1	22,6	100,0
Mikro kredi ile ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşıyorum.	47,3	4,3	15,1	0	33,3	100,0
Mikro kredi etkin bir uygulama değildir.	65,6	5,4	18,3	2,2	8,6	100,0
Mikro kredi kullanırken sorun yaşadım.	81,7	5,4	6,5	1,1	5,4	100,0
Mikro kredi kullanmaktan pişmanım.	89,2	5,4	4,3	0	1,1	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredinin olumsuz yönlerine verdikleri cevaplara göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 45’de verilmiştir. Tabloya bakıldığında kadınların %66,1’i mikro kredi miktarının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Kadınların %38,5’i kredileri geri ödeme sürelerinin yetersiz olduğunu, %32,2’si kredi taksitlerini geri ödemelerde zorluk çektiklerini ve %40,8 kadın ise mikro kredi ile ürettikleri ürünleri pazarlamada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 46: Katılımcıların mikro kredinin olumlu yönlerine verdikleri cevaba göre dağılımları

Mikro kredinin olumlu yönleri	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kısmen Katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Toplam
	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Mikro kredi miktarı yeterlidir.	60,2	0	11,8	4,3	23,7	100,0
Kredi taksitlerini geri ödeme süreleri yeterlidir.	32,3	0	17,2	4,3	46,2	100,0
Kredi taksitlerini geri ödemelerde zorluk çekmiyorum.	23,7	1,1	18,3	5,4	51,6	100,0
Mikro kredi ile ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşamıyorum.	34,4	0	15,1	4,3	46,2	100,0
Mikro kredi etkin bir uygulamadır.	10,8	2,2	17,2	5,4	64,5	100,0
Mikro kredi kullanırken hiçbir sorun yaşamadım.	7,5	1,1	6,5	6,5	78,5	100,0
Mikro kredi kullanmaktan memnunum.	3,2	1,1	4,3	5,4	86,0	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredinin olumlu yönlerine verdikleri cevaplara göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 46’da verilmiştir. Kadınların büyük çoğunluğu (%78,4) mikro kredi uygulamasını etkin bulduklarını, %88’i ise mikro kredi kullanırken hiçbir sıkıntı yaşamadıklarını ve %93,4 kadın mikro krediyi kullanmaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 47: Katılımcıların mikro kredinin katkılarına verdikleri cevaba göre dağılımları

Mikro kredinin katkıları	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kısmen Katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Toplam
	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Mikro kredi ile ailemin yaşam standardı yükseldi.	25,8	11,8	45,2	6,5	10,8	100,0
Mikro kredi, çevrem ile olan ilişkilerimi arttırdı.	12,9	10,8	49,5	7,5	19,4	100,0
Mikro kredi ile toplumdaki saygınlığım arttı.	12,9	11,8	50,5	6,5	18,3	100,0
Mikro kredi çocuklarıma eğitime destek oldu	51,6	6,5	26,9	0	15,1	100,0
Mikro kredi yeni bir iş kurmamı sağladı.	76,3	4,3	11,8	0	7,5	100,0
Mikro kredi mevcut işimi büyütmemi sağladı.	16,1	4,3	14,0	3,2	62,4	100,0
Mikro kredi ile ailemin bana olan desteği arttı.	6,5	7,5	50,5	5,4	30,1	100,0
Mikro kredi ile kendime olan özgüvenim arttı.	11,8	7,5	48,4	6,5	25,8	100,0
Mikro kredi ile yoksulluğum azaldı.	12,9	3,2	59,1	4,3	20,4	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların mikro kredinin katkılarına verdikleri cevaplara göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 47’de verilmiştir. Kadınlara pek çok katkı sağlayan mikro kredi ile kadınların kendilerine olan özgüvenleri artmıştır. Kadınların çevresi ile olan ilişkilerinde ve ailelerinin yaşam kalitelerindeki artışların yanı sıra toplumdaki saygınlıkları da artmıştır. Tablo incelendiğinde düşük yüzdeler bile olsa (%14,4) mikro kredi kadınların yeni bir iş kurmalarını sağlamıştır. Yeni bir iş kuramayan kadınlar ise mevcut işlerini geliştirerek (%72,6) yoksulluktan kurtulmaya çalışmışlardır.

Tablo 48: Katılımcıların Bartın’da mikro kredinin geleceğine yönelik verdikleri cevaba göre dağılımları

Bartın’da mikro kredinin geleceği	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kısmen Katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Toplam
	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Gelecekte yeniden mikro kredi almayı düşünüyorum.	22,6	0	22,6	3,2	51,6	100,0
Mikro kredi ile gelecekte daha karlı işler yapabilirim.	18,3	0	25,8	3,2	52,7	100,0
Mikro krediyi özgür olmak isteyen bayanlara öneririm.	3,2	1,1	17,2	4,3	74,2	100,0
Mikro kredi gelecekte Bartın’da daha da gelişecektir.	7,5	1,1	19,4	4,3	67,7	100,0

Mikro kredi kullanan ve ankete katılan kadınların Bartın’da mikro kredinin geleceğine yönelik verdikleri cevaplara göre frekans ve yüzde (%) dağılımları Tablo 48’de verilmiştir. Tabloya bakıldığında kadınların büyük çoğunluğu (%66,1) mikro krediyi gelecekte de almayı düşünmektedir ayrıca %68,8 kadın ise mikro kredi ileride daha karlı işler yapabileceklerini de belirtmişlerdir. Kadınların %95,7’si mikro krediyi özgür olmak isteyen diğer kadınlara da önermektedir. Yine kadınların çoğu (%81,7) mikro kredinin gelecekte Bartın’da daha da gelişeceğini düşünmektedir.

4.5.2.Çapraz Tablo Analizleri

Hipotezlerin sınanması için ki-kare testi yapılmıştır. Ki-kare analiz yönteminin kullanılmasının sebebi çapraz tabloda yer alan değişkenler arasındaki gözlem ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmektir. Ki-kare testinin sonucuna göre hipotezin kabulüne veya reddine karar verilmiştir.

H1: Kadınların yaş aralıkları ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur.

Tablo 49: Kadınların yaş aralıkları ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki

Yaş aralığınız?		Size göre yoksulluk aşağıdakilerden hangisidir?					Toplam
		Mutlak	Nispi	Gelir	İnsani	Hepsi	
18-26	Kişi Sayısı	0	0	1	0	0	1
	%	,0%	,0%	1,1%	,0%	,0%	1,1%
27-35	Kişi Sayısı	1	0	8	2	6	17
	%	1,1%	,0%	8,6%	2,2%	6,5%	18,3%
36-44	Kişi Sayısı	3	0	17	0	5	25
	%	3,2%	,0%	18,3%	,0%	5,4%	26,9%
45-53	Kişi Sayısı	3	0	22	0	14	39
	%	3,2%	,0%	23,7%	,0%	15,1%	41,9%
54 ve üstü	Kişi Sayısı	1	0	7	0	3	11
	%	1,1%	,0%	7,5%	,0%	3,2%	11,8%
Toplam	Kişi Sayısı	8	0	55	2	28	93
	%	8,6%	,0%	59,1%	2,2%	30,1%	100,0%

$\chi^2=12,435$; $sd=12$; $p=0.411^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 1; “Kadınların yaş aralıkları ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 49: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların yaş aralıkları ile yoksulluk tanımları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Her yaş grubundan kadınlar yoksulluğu gelir yoksulluğu (%59,1) olarak tanımlamaktadırlar. Yine her yaş grubundan kadınlar hepsi (%30,1) yoksulluğu tanımlamaktadır cevabı vermişlerdir.

H2: Kadınların eğitim durumları ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur.

Tablo 50: Kadınların eğitim durumları ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki

Eğitim durumunuz?		Size göre yoksulluk aşağıdakilerden hangisidir?					Toplam
		Mutlak	Nispi	Gelir	İnsani	Hepsi	
Okur-Yazar Değil	Kişi Sayısı	0	0	1	1	3	5
	%	,0%	,0%	1,1%	1,1%	3,2%	5,4%
İlköğretim	Kişi Sayısı	5	0	43	0	16	64
	%	5,4%	,0%	46,2%	,0%	17,2%	68,8%
Lise	Kişi Sayısı	2	0	9	1	7	19
	%	2,2%	,0%	9,7%	1,1%	7,5%	20,4%
Yüksek Okul	Kişi Sayısı	1	0	2	0	2	5
	%	1,1%	,0%	2,2%	,0%	2,2%	5,4%
Toplam	Kişi Sayısı	8	0	55	2	28	93
	%	8,6%	,0%	59,1%	2,2%	30,1%	100,0%

X²=16,299; sd=9; p=0.061^{ns}

ns: önemsiz; *p<0.05; **p<0.01

Hipotez 2; “Kadınların eğitim durumları ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 50: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir (p>0.05). Yani bu durum; kadınların eğitim durumları ile yoksulluk tanımları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Eğitim düzeyleri ne olursa olsun kadınlar için yoksulluk tanımları aynıdır.

H3: Kadınların meslekleri ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur.

Tablo 51: Kadınların meslek durumları ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki

Mesleğiniz nedir?		Size göre yoksulluk aşağıdakilerden hangisidir?					Toplam
		Mutlak	Nispi	Gelir	İnsani	Hepsi	
Ev Hanımı	Kişi Sayısı	6	0	46	2	17	71
	%	6,5%	,0%	49,5%	2,2%	18,3%	76,3%
Esnaf	Kişi Sayısı	0	0	1	0	3	4
	%	,0%	,0%	1,1%	,0%	3,2%	4,3%
İşçi	Kişi Sayısı	0	0	3	0	2	5
	%	,0%	,0%	3,2%	,0%	2,2%	5,4%
Kamu	Kişi Sayısı	1	0	3	0	0	4
	%	1,1%	,0%	3,2%	,0%	,0%	4,3%
Diğer	Kişi Sayısı	1	0	2	0	6	9
	%	1,1%	,0%	2,2%	,0%	6,5%	9,7%
Toplam	Kişi Sayısı	8	0	55	2	28	93
	%	8,6%	,0%	59,1%	2,2%	30,1%	100,0%

X²=15,064; sd=12; p=0.238^{ns}

ns: önemsiz; *p<0.05; **p<0.01

Hipotez 3; “Kadınların meslekleri ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 51: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların meslekleri ile yoksulluk tanımları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Her meslek grubundaki kadınlar için yoksulluk çoğunlukla bir gelir yoksulluğudur.

H4: Kadınların sosyal güvenceleri ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur.

Tablo 52: Kadınların sosyal güvenceleri ile yoksulluk tanımları arasındaki ilişki

Sosyal güvenceniz var mı?		Size göre yoksulluk aşağıdakilerden hangisidir?					Toplam
		Mutlak	Nispi	Gelir	İnsani	Hepsi	
Yok	Kişi Sayısı	3	0	15	0	8	26
	%	3,2%	,0%	16,1%	,0%	8,6%	28,0%
Yeşil Kart	Kişi Sayısı	1	0	1	0	0	2
	%	1,1%	,0%	1,1%	,0%	,0%	2,2%
SGK	Kişi Sayısı	2	0	33	2	14	51
	%	2,2%	,0%	35,5%	2,2%	15,1%	54,8%
Bağkur	Kişi Sayısı	1	0	4	0	3	8
	%	1,1%	,0%	4,3%	,0%	3,2%	8,6%
Emekli Sandığı	Kişi Sayısı	1	0	2	0	3	6
	%	1,1%	,0%	2,2%	,0%	3,2%	6,5%
Toplam	Kişi Sayısı	8	0	55	2	28	93
	%	8,6%	,0%	59,1%	2,2%	30,1%	100,0%

$X^2=10,539$; $sd=12$; $p=0.569^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 4; “Kadınların sosyal güvenceleri ile yoksulluk tanımları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 52: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların sosyal güvenceleri ile yoksulluk tanımları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların sosyal güvenceleri değişse bile yine yoksulluk tanımlarına verdikleri cevaplar aynıdır.

H5: Kadınların yaş aralıkları ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur.

Tablo 53: Kadınların yaş aralıkları ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki

Yaş aralığınız?		Günümüzde kadınlar daha yoksul olarak bilinmektedirler. Bu durumda kendinizi yoksul olarak görüyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
18-26	Kişi Sayısı	1	0	1
	%	1,1%	,0%	1,1%
27-35	Kişi Sayısı	3	14	17
	%	3,2%	15,1%	18,3%
36-44	Kişi Sayısı	10	15	25
	%	10,8%	16,1%	26,9%
45-53	Kişi Sayısı	17	22	39
	%	18,3%	23,7%	41,9%
54 ve üstü	Kişi Sayısı	4	7	11
	%	4,3%	7,5%	11,8%
Toplam	Kişi Sayısı	35	58	93
	%	37,6%	62,4%	100,0%

$X^2=5,207$; $sd=4$; $p=0.267^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 5; “Kadınların yaş aralıkları ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 53: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların yaş aralıkları ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Her yaş grubundan kadınların 35’i kendisini yoksul olarak görüyor iken 58 kadın kendisini yoksul olarak görmemektedir. Kadınların yaş aralıkları ile kendilerini yoksul olarak görme durumları benzerlik göstermektedir.

H6: Kadınların eğitim durumları ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur.

Tablo 54: Kadınların eğitim durumları ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki

Eğitim durumunuz?		Günümüzde kadınlar daha yoksul olarak bilinmektedirler. Bu durumda kendinizi yoksul olarak görüyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Okur-Yazar Değil	Kişi Sayısı	2	3	5
	%	2,2%	3,2%	5,4%
İlköğretim	Kişi Sayısı	25	39	64
	%	26,9%	41,9%	68,8%
Lise	Kişi Sayısı	6	13	19
	%	6,5%	14,0%	20,4%
Yüksek Okul	Kişi Sayısı	2	3	5
	%	2,2%	3,2%	5,4%
Toplam	Kişi Sayısı	35	58	93
	%	37,6%	62,4%	100,0%

$\chi^2=0,376$; $sd=3$; $p=0.945^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 6; “Kadınların eğitim durumları ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 54: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların eğitim durumları ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Eğitim durumu ne olursa olsun kadınların 35’i kendisini yoksul olarak görüyor iken 58 kadın kendisini yoksul olarak görmemektedir. Kadınların eğitim durumları ile kendilerini yoksul olarak görme durumları benzerlik göstermektedir.

H7: Kadınların meslekleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur.

Tablo 55: Kadınların meslekleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki

Mesleğiniz nedir?		Günümüzde kadınlar daha yoksul olarak bilinmektedirler. Bu durumda kendinizi yoksul olarak görüyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Ev Hanımı	Kişi Sayısı	31	40	71
	%	33,3%	43,0%	76,3%
Esnaf	Kişi Sayısı	1	3	4
	%	1,1%	3,2%	4,3%
İşçi	Kişi Sayısı	0	5	5
	%	,0%	5,4%	5,4%
Kamu	Kişi Sayısı	0	4	4
	%	,0%	4,3%	4,3%
Diğer	Kişi Sayısı	3	6	9
	%	3,2%	6,5%	9,7%
Toplam	Kişi Sayısı	35	58	93
	%	37,6%	62,4%	100,0%

X²=6,873; sd=4; p=0.143^{ns}

ns: önemsiz; *p<0.05; **p<0.01

Hipotez 7; “Kadınların meslekleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 55: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir (p>0.05). Yani bu durum; kadınların meslekleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Meslek grupları ne olursa olsun kadınların 35’i kendisini yoksul olarak görüyor iken 58 kadın kendisini yoksul olarak görmemektedir. Kadınların mesleki durumları ile kendilerini yoksul olarak görme durumları benzerlik göstermektedir.

H8: Kadınların sosyal güvenceleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur.

Tablo 56: Kadınların sosyal güvenceleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasındaki ilişki

Sosyal güvenceniz var mı?		Günümüzde kadınlar daha yoksul olarak bilinmektedirler. Bu durumda kendinizi yoksul olarak görüyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Yok	Kişi Sayısı	11	15	26
	%	11,8%	16,1%	28,0%
Yeşil Kart	Kişi Sayısı	1	1	2
	%	1,1%	1,1%	2,2%
SGK	Kişi Sayısı	14	37	51
	%	15,1%	39,8%	54,8%
Bağkur	Kişi Sayısı	5	3	8
	%	5,4%	3,2%	8,6%
Emekli Sandığı	Kişi Sayısı	4	2	6
	%	4,3%	2,2%	6,5%
Toplam	Kişi Sayısı	35	58	93
	%	37,6%	62,4%	100,0%

$X^2=6,888$; $sd=4$; $p=0.142^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 8; “Kadınların sosyal güvenceleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 56: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların sosyal güvenceleri ile kendilerini yoksul görme durumları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Sosyal güvenceleri farklılık gösteren kadınların 35’i kendisini yoksul olarak görüyor iken 58 kadın kendisini yoksul olarak görmemektedir. Kadınların sosyal güvence durumları ile kendilerini yoksul olarak görme durumları benzerlik göstermektedir.

H9: Kadınların yaş aralıkları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur.

Tablo 57: Kadınların yaş aralıkları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki

Yaş aralığınız?		Mikro kredi kullandıktan sonra elde ettiğiniz kârı en çok hangi alana harcadınız?					Toplam
		Temel İhtiyaçlar	Genel İhtiyaçlar	Eğitim ve Sağlık	Tasarruf	Yatırım	
18-26	Kişi Sayısı	1	0	0	0	0	1
	%	1,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,1%
27-35	Kişi Sayısı	7	3	0	2	5	17
	%	7,5%	3,2%	,0%	2,2%	5,4%	18,3%
36-44	Kişi Sayısı	7	12	3	1	2	25
	%	7,5%	12,9%	3,2%	1,1%	2,2%	26,9%
45-53	Kişi Sayısı	15	9	11	1	3	39
	%	16,1%	9,7%	11,8%	1,1%	3,2%	41,9%
54 ve üstü	Kişi Sayısı	2	6	0	0	3	11
	%	2,2%	6,5%	,0%	,0%	3,2%	11,8%
Toplam	Kişi Sayısı	32	30	14	4	13	93
	%	34,4%	32,3%	15,1%	4,3%	14,0%	100,0%

$X^2=27,051$; $sd=16$; $p=0.041^{nd}$

nd: önemli; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 9; “Kadınların yaş aralıklarının ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 57: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($p<0.05$). Yani bu durum; kadınların yaş aralıkları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Her yaş grubundan kadınların %66,7’si mikro kredi sonrası elde edilen kârı en çok temel ve genel ihtiyaçlar için harcamışlardır.

H10: Kadınların eğitim durumları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur.

Tablo 58: Kadınların eğitim durumları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki

Eğitim durumunuz?		Mikro kredi kullandıktan sonra elde ettiğiniz kârı en çok hangi alana harcadınız?					Toplam
		Temel ihtiyaçlar	Genel ihtiyaçlar	Eğitim ve Sağlık	Tasarruf	Yatırım	
Okur-Yazar Değil	Kişi Sayısı	2	0	1	1	1	5
	%	2,2%	,0%	1,1%	1,1%	1,1%	5,4%
İlköğretim	Kişi Sayısı	22	24	9	1	8	64
	%	23,7%	25,8%	9,7%	1,1%	8,6%	68,8%
Lise	Kişi Sayısı	5	5	4	2	3	19
	%	5,4%	5,4%	4,3%	2,2%	3,2%	20,4%
Yüksek Okul	Kişi Sayısı	3	1	0	0	1	5
	%	3,2%	1,1%	,0%	,0%	1,1%	5,4%
Toplam	Kişi Sayısı	32	30	14	4	13	93
	%	34,4%	32,3%	15,1%	4,3%	14,0%	100,0%
$X^2=11,600$; $sd=12$; $p=0.478^{ns}$							

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 10; “Kadınların eğitim durumları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 58: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların eğitim durumları ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların eğitim durumları ne olursa olsun mikro kredi ile elde edilen kârın harcama alanları benzerlik göstermektedir.

H11: Kadınların meslekleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur.

Tablo 59: Kadınların meslekleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki

Mesleğiniz nedir?		Mikro kredi kullandıktan sonra elde ettiğiniz kârı en çok hangi alana harcadınız?					Toplam
		Temel İhtiyaçlar	Genel İhtiyaçlar	Eğitim ve Sağlık	Tasarruf	Yatırım	
Ev Hanımı	Kişi Sayısı	24	24	11	4	8	71
	%	25,8%	25,8%	11,8%	4,3%	8,6%	76,3%
Esnaf	Kişi Sayısı	1	0	0	0	3	4
	%	1,1%	,0%	,0%	,0%	3,2%	4,3%
İşçi	Kişi Sayısı	2	0	2	0	1	5
	%	2,2%	,0%	2,2%	,0%	1,1%	5,4%
Kamu	Kişi Sayısı	0	3	1	0	0	4
	%	,0%	3,2%	1,1%	,0%	,0%	4,3%
Diğer	Kişi Sayısı	5	3	0	0	1	9
	%	5,4%	3,2%	,0%	,0%	1,1%	9,7%
Toplam	Kişi Sayısı	32	30	14	4	13	93
	%	34,4%	32,3%	15,1%	4,3%	14,0%	100,0%

$\chi^2=25,232$; $sd=16$; $p=0.066^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 11; “Kadınların meslekleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 59: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların meslekleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Tüm meslek grubundaki kadınların mikro kredi ile elde ettikleri kârı harcama alanları benzerlik göstermektedir.

H12: Kadınların sosyal güvenceleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur.

Tablo 60: Kadınların sosyal güvenceleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasındaki ilişki

Sosyal güvenceniz var mı?		Mikro kredi kullandıktan sonra elde ettiğiniz kârı en çok hangi alana harcadınız?					Toplam
		Temel ihtiyaçlar	Genel ihtiyaçlar	Eğitim ve Sağlık	Tasarruf	Yatırım	
Yok	Kişi Sayısı	8	6	7	0	5	26
	%	8,6%	6,5%	7,5%	,0%	5,4%	28,0%
Yeşil Kart	Kişi Sayısı	2	0	0	0	0	2
	%	2,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,2%
SGK	Kişi Sayısı	18	21	7	2	3	51
	%	19,4%	22,6%	7,5%	2,2%	3,2%	54,8%
Bağkur	Kişi Sayısı	2	2	0	1	3	8
	%	2,2%	2,2%	,0%	1,1%	3,2%	8,6%
Emekli Sandığı	Kişi Sayısı	2	1	0	1	2	6
	%	2,2%	1,1%	,0%	1,1%	2,2%	6,5%
Toplam	Kişi Sayısı	32	30	14	4	13	93
	%	34,4%	32,3%	15,1%	4,3%	14,0%	100,0%

$X^2=23,450$; $sd=16$; $p=0.102^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 12; “Kadınların sosyal güvenceleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 60: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların sosyal güvenceleri ile mikro krediden elde edilen kârın harcama alanları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınlar hangi sosyal güvenceye sahip olursa olsunlar mikro kredi sonrası elde edilen kârın harcama alanları benzerlik göstermektedir.

H13: Kadınların mikro kredi öncesi ailelerinin ortalama gelirleri ile mikro kredi sonrası ailelerinin ortalama gelirleri arasında farklılık yoktur.

Tablo 61: Mikro kredi öncesi ve sonrası ailelerin ortalama gelirleri arasındaki ilişki

Mikro kredi kullanmadan önceki ailenizin ortalama geliri nedir?		Mikro kredi sonrası ailenizin ortalama geliri nedir?					Toplam
		Değişmedi	751-1000	1001-1250	1251-1500	1501 ve üstü	
501-750	Kişi Sayısı	3	2	2	0	3	10
	%	3,2%	2,2%	2,2%	,0%	3,2%	10,8%
751-1000	Kişi Sayısı	0	0	1	0	0	1
	%	,0%	,0%	1,1%	,0%	,0%	1,1%
1001-1250	Kişi Sayısı	0	0	1	3	3	7
	%	,0%	,0%	1,1%	3,2%	3,2%	7,5%
1251-1500	Kişi Sayısı	6	0	1	5	36	48
	%	6,5%	,0%	1,1%	5,4%	38,7%	51,6%
1501 ve üstü	Kişi Sayısı	4	0	0	0	23	27
	%	4,3%	,0%	,0%	,0%	24,7%	29,0%
Toplam	Kişi Sayısı	13	2	5	8	65	93
	%	14,0%	2,2%	5,4%	8,6%	69,9%	100,0%

$X^2=61,519$; $sd=16$; $p=0.000^{nd}$

nd: önemli; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 13; “Kadınların mikro kredi öncesi ailelerinin ortalama gelirleri ile mikro kredi sonrası ailelerinin ortalama gelirleri arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 61: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($P<0.05$). Yani bu durum; kadınların mikro kredi öncesi ailelerinin ortalama gelirleri ile mikro kredi sonrası aile ortalama gelirleri arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Kadınların aile ortalama gelirleri mikro kredi kullanımı sonrasında artmıştır. Mikro kredi ile kadınlar aile gelirlerine katkıda bulunmuşlardır.

H14: Kadınların mikro kredi kullanımı ile harcamaları arasında farklılık yoktur.

Tablo 62: Mikro Kredi ile harcamalar arasındaki ilişki

Şimdiye kadar alınan mikro kredi tutarı nedir?		Mikro kredi kullandıktan sonra harcamalarınızda nasıl bir değişiklik meydana geldi?				Toplam
		Harcamalarım Değişmedi	Harcamalarım Biraz Arttı	Harcamalarım Çok Arttı	Harcamalarım Düştü	
501-750	Kişi Sayısı	2	0	0	0	2
	%	2,2%	,0%	,0%	,0%	2,2%
751-1000	Kişi Sayısı	3	0	0	0	3
	%	3,2%	,0%	,0%	,0%	3,2%
1001-1500	Kişi Sayısı	24	21	1	0	46
	%	25,8%	22,6%	1,1%	,0%	49,5%
1501-2000	Kişi Sayısı	3	3	0	0	6
	%	3,2%	3,2%	,0%	,0%	6,5%
2001 ve üstü	Kişi Sayısı	14	20	2	0	36
	%	15,1%	21,5%	2,2%	,0%	38,7%
Toplam	Kişi Sayısı	46	44	3	0	93
	%	49,5%	47,3%	3,2%	,0%	100,0%

$X^2=7,501$; $sd=8$; $p=0.484^{ns}$

ns:önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 14; “Kadınların mikro kredi kullanımı ile harcamaları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 62: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların mikro kredi kullanımı ile harcamaları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Mikro kredi uzun vade kullanımında güzel sonuçlar vermektedir. Kadınların şimdiye kadar aldıkları mikro kredi miktarları ile mikro kredi sonrası harcamalarındaki değişiklikler benzerlik göstermekte iken tablo 37 incelendiğinde %50,5 oranında kadının mikro kredi sonrasında harcamalarında artışlar yaşandığı gözlemlenmiştir.

H15: Kadınların mikro kredi kullanımı ile tasarrufları arasında farklılık yoktur.

Tablo 63: Mikro kredi ile tasarruflar arasındaki ilişki

Şimdiye kadar alınan mikro kredi tutarı nedir?		Mikro kredi kullandıktan sonra tasarruflarınızda nasıl bir değişiklik meydana geldi?				Toplam
		Tasarruflarım Değişmedi	Tasarruflarım Biraz Arttı	Tasarruflarım Çok Arttı	Tasarruflarım Düştü	
501-750	Kişi Sayısı	2	0	0	0	2
	%	2,2%	,0%	,0%	,0%	2,2%
751-1000	Kişi Sayısı	3	0	0	0	3
	%	3,2%	,0%	,0%	,0%	3,2%
1001-1500	Kişi Sayısı	40	6	0	0	46
	%	43,0%	6,5%	,0%	,0%	49,5%
1501-2000	Kişi Sayısı	5	1	0	0	6
	%	5,4%	1,1%	,0%	,0%	6,5%
2001 ve üstü	Kişi Sayısı	27	7	2	0	36
	%	29,0%	7,5%	2,2%	,0%	38,7%
Toplam	Kişi Sayısı	77	14	2	0	93
	%	82,8%	15,1%	2,2%	,0%	100,0%

$X^2=5,054$; $sd=8$; $p=0.752^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 15; “Kadınların mikro kredi kullanımı ile tasarrufları arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 63: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların mikro kredi kullanımı ile tasarrufları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların şimdiye kadar aldıkları mikro kredi miktarları ile kredi kullanım sonrasında tasarruflarındaki değişimler benzerlik göstermektedir. Ancak tablo 38 incelendiğinde düşük yüzdeler de olsa %17,3 oranında kadının tasarruflarında artışlar yaşandığı gözlemlenmiştir.

H16: Kadınların mikro kredi kullanımı ile yaşam kaliteleri arasında farklılık yoktur.

Tablo 64: Mikro kredi ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişki

Şimdiye kadar alınan mikro kredi tutarı nedir?		Mikro kredi kullandıktan sonra yaşam kalitenizde nasıl bir değişiklik meydana geldi?				Toplam
		Yaşam Kalitem Değişmedi	Yaşam Kalitem Biraz Arttı	Yaşam Kalitem Çok Arttı	Yaşam Kalitem Düştü	
501-750	Kişi Sayısı	2	0	0	0	2
	%	2,2%	,0%	,0%	,0%	2,2%
751-1000	Kişi Sayısı	3	0	0	0	3
	%	3,2%	,0%	,0%	,0%	3,2%
1001-1500	Kişi Sayısı	28	15	1	2	46
	%	30,1%	16,1%	1,1%	2,2%	49,5%
1501-2000	Kişi Sayısı	3	1	0	2	6
	%	3,2%	1,1%	,0%	2,2%	6,5%
2001 ve üstü	Kişi Sayısı	15	18	3	0	36
	%	16,1%	19,4%	3,2%	,0%	38,7%
Toplam	Kişi Sayısı	51	34	4	4	93
	%	54,8%	36,6%	4,3%	4,3%	100,0%

$\chi^2=23,622$; $sd=12$; $p=0.023^{nd}$

nd: önemli; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 16; “Kadınların mikro kredi kullanımı ile yaşam kaliteleri arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 64: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($P<0.05$). Yani bu durum; kadınların mikro kredi kullanımı ile yaşam kaliteleri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Kadınların şimdiye kadar aldıkları mikro kredi miktarları ile kredi kullanım sonrasında yaşam kalitelerinde değişimler meydana gelmiştir. Tablo 39 incelendiğinde %40,9 oranında kadının mikro kredi sonrasında yaşam kalitelerinde artışlar yaşanmıştır.

H17: Kadınların şimdiye kadar kullandıkları mikro kredi kullanımı ile yoksulluklarının azalması arasında farklılık yoktur.

Tablo 65: Mikro kredi ile yoksullukların azalması arasındaki ilişki

Şimdiye kadar alınan mikro kredi tutarı nedir?		Mikro kredi ile yoksulluğum azaldı.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
501-750	Kişi Sayısı	0	0	2	0	0	2
	%	,0%	,0%	2,2%	,0%	,0%	2,2%
751-1000	Kişi Sayısı	1	0	2	0	0	3
	%	1,1%	,0%	2,2%	,0%	,0%	3,2%
1001-1500	Kişi Sayısı	5	2	30	3	6	46
	%	5,4%	2,2%	32,3%	3,2%	6,5%	49,5%
1501-2000	Kişi Sayısı	1	1	2	0	2	6
	%	1,1%	1,1%	2,2%	,0%	2,2%	6,5%
2001 ve üstü	Kişi Sayısı	5	0	19	1	11	36
	%	5,4%	,0%	20,4%	1,1%	11,8%	38,7%
Toplam	Kişi Sayısı	12	3	55	4	19	93
	%	12,9%	3,2%	59,1%	4,3%	20,4%	100,0%

$\chi^2=13,874$; $sd=16$; $p=0.608^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 17; “Kadınların şimdiye kadar kullandıkları mikro kredi kullanımı ile yoksulluklarının azalması arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 65: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; kadınların şimdiye kadar kullandıkları mikro kredi kullanımı ile yoksulluklarının azalması arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların şimdiye kadar kullandıkları mikro krediler ile yoksulluklarının azalmadığı gözlemlenmiştir. Ancak tablo 47 incelendiğinde kadınlara yöneltilen “mikro kredi ile yoksulluğum azaldı” sorusuna %24,7 oranında kadın yoksulluklarının azaldığını belirtir iken %59,1 oranında kadın ise yoksulluklarının kısmen azaldığını belirtmişlerdir.

H18: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredi kullanımının memnuniyeti arasında farklılık yoktur.

Tablo 66: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredi kullanımının memnuniyeti arasındaki ilişki

Mikro kredi yoksullukla mücadele etkin bir uygulamadır.		Mikro kredi kullanmaktan memnunum.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evet	Kişi Sayısı	2	1	0	2	57	62
	%	2,2%	1,1%	,0%	2,2%	61,3%	66,7%
Hayır	Kişi Sayısı	1	0	4	3	23	31
	%	1,1%	,0%	4,3%	3,2%	24,7%	33,3%
Toplam	Kişi Sayısı	3	1	4	5	80	93
	%	3,2%	1,1%	4,3%	5,4%	86,0%	100,0%

$X^2=10,856$; $sd=4$ $p=0.028^{nd}$

nd: önemli; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 18; “Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredi kullanımının memnuniyeti arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 66: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($p<0.05$). Yani bu durum; mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredi kullanımı arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği sorusuna “evet” cevabı veren kadınların sadece 3’ü krediyi kullanmaktan memnun olmadığını belirtir iken diğer 59 kadının krediyi kullanmaktan memnun oldukları tabloda görülmektedir. Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği sorusuna “hayır” cevabı veren 31 kadından 1’i hariç diğer 30 kadın krediyi kullanmaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

H19: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin yeni bir iş kurmayı sağlaması arasında farklılık yoktur.

Tablo 67: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin yeni bir iş kurmayı sağlaması arasındaki ilişki

Mikro kredi yoksullukla mücadele etkin bir uygulamadır.		Mikro kredi yeni bir iş kurmamı sağladı.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evet	Kişi Sayısı	51	0	3	4	4	62
	%	54,8%	,0%	3,2%	4,3%	4,3%	66,7%
Hayır	Kişi Sayısı	20	0	1	7	3	31
	%	21,5%	,0%	1,1%	7,5%	3,2%	33,3%
Toplam	Kişi Sayısı	71	0	4	11	7	93
	%	76,3%	,0%	4,3%	11,8%	7,5%	100,0%

$\chi^2=5,808$; $sd=3$; $p=0.121^{ns}$

ns: önemsiz; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 19; “Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin yeni bir iş kurmayı sağlaması arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 67: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilememiştir ($p>0.05$). Yani bu durum; mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin yeni bir iş kurmamı sağlaması arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınlar mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkin bir uygulama olduğunu düşünseler de yeni bir iş kuramamışlardır. Aynı şekilde uygulamayı etkin bulmayan kadınlar da mikro kredi ile yeni bir iş kuramamışlardır. Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği sorusuna “evet” ya da “hayır” cevabı veren kadınlar, mikro kredi yeni bir iş kurmamı sağladı sorusuna verdikleri cevaplar benzerlik göstermektedir.

H20: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin mevcut işimi büyütmemi sağlaması arasında farklılık yoktur.

Tablo 68: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin mevcut işimi büyütmesi arasındaki ilişki

Mikro kredi yoksullukla mücadele etkin bir uygulamadır.		Mikro kredi mevcut işimi büyütmemi sağladı.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evet	Kişi Sayısı	6	2	7	3	44	62
	%	6,5%	2,2%	7,5%	3,2%	47,3%	66,7%
Hayır	Kişi Sayısı	9	2	6	0	14	31
	%	9,7%	2,2%	6,5%	,0%	15,1%	33,3%
Toplam	Kişi Sayısı	15	4	13	3	58	93
	%	16,1%	4,3%	14,0%	3,2%	62,4%	100,0%

$X^2=9,968$; $sd=4$; $p=0.041^{nd}$

nd: önemli; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 20; “Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin mevcut işimi büyütmemi sağlaması arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 68: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($p<0.05$). Yani bu durum; mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin mevcut işimi büyütmemi sağlaması arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği sorusuna “evet” ya da “hayır” cevabı veren kadınlar genellikle mikro kredi ile ellerindeki mevcut işlerini geliştirmişlerdir.

H21: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların kendilerine olan özgüveni sağlaması arasında farklılık yoktur.

Tablo 69: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların kendilerine olan özgüveni sağlaması arasındaki ilişki

Mikro kredi yoksullukla mücadele etkin bir uygulamadır.		Mikro kredi ile kendime olan özgüvenim arttı.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evet	Kişi Sayısı	5	5	26	6	20	62
	%	5,4%	5,4%	28,0%	6,5%	21,5%	66,7%
Hayır	Kişi Sayısı	6	2	19	0	4	31
	%	6,5%	2,2%	20,4%	,0%	4,3%	33,3%
Toplam	Kişi Sayısı	11	7	45	6	24	93
	%	11,8%	7,5%	48,4%	6,5%	25,8%	100,0%

$X^2=9,899$; $sd=4$; $p=0.042^{nd}$

nd: önemli; * $p<0.05$; ** $p<0.01$

Hipotez 21; “Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların kendilerine olan özgüveni sağlaması arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 69: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($p<0.05$). Yani bu durum; mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların kendilerine olan özgüveni sağlaması arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği sorusuna “evet” ya da “hayır” cevabı veren kadınların 18’i mikro kredinin kendilerine olan özgüvenlerini arttırmadığını belirtir iken 45 kadın mikro kredinin kendilerine olan özgüvenlerini kısmen arttırdığını belirtmiştir. Diğer 30 kadın ise mikro kredinin kendilerine olan özgüvenlerini arttırdığını belirtmiştir.

H22: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların yoksulluklarının azalmasını sağlaması arasında farklılık yoktur.

Tablo 70: Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların yoksulluklarının azalması arasındaki ilişki

Mikro kredi yoksullukla mücadele etkin bir uygulamadır.		Mikro kredi ile yoksulluğum azaldı.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evet	Kişi Sayısı	4	1	38	4	15	62
	%	4,3%	1,1%	40,9%	4,3%	16,1%	66,7%
Hayır	Kişi Sayısı	8	2	17	0	4	31
	%	8,6%	2,2%	18,3%	,0%	4,3%	33,3%
Toplam	Kişi Sayısı	12	3	55	4	19	93
	%	12,9%	3,2%	59,1%	4,3%	20,4%	100,0%

$\chi^2=10,935$; $sd=4$; $p=0,027^{nd}$

nd: önemli; * $p<0,05$; ** $p<0,01$

Hipotez 22; “Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların yoksulluklarının azalmasını sağlaması arasında farklılık yoktur” şeklinde kurulmuştur. Tablo 70: Ki-kare testi incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak önemli bir farklılık yoktur hipotezi red edilmiştir ($p<0,05$). Yani bu durum; mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların yoksulluklarının azalmasını sağlaması arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği sorusuna “evet” ya da “hayır” cevabı veren kadınların 15’i mikro kredi yoksulluklarının azalmasını sağlamadığını belirtir iken 55 kadın mikro kredinin yoksulluklarını kısmen azalttığını belirtmiştir. Diğer 23 kadın ise mikro kredinin yoksulluklarını azalttığını belirtmişlerdir.

Buraya kadar verilen bilgiler toparlanacak olursa, mikro kredi uygulamasından yararlanan kadınlar, aile ortalamalarına katkı sağlamışlardır. Söz konusu krediyi kullanan kadınlarda özgüven duygusu artmıştır. Mikro kredi, kadınların harcamalarında artışlar sağlamış ve pek çok kadın temel ve genel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye geldiğinden kendisini yoksul olarak görmemiştir.

Genel olarak bakıldığında Bartın’da mikro kredi kullanan kadınlar, uygulamayı etkin bulduklarını ve bu uygulamadan memnun olduklarını ayrıca gelecekte uygulamadan tekrar faydalanarak daha kârlı işler yapabileceklerini belirtmişlerdir.

SONUÇ

Yoksulluk, en genel anlamı ile “yokluk” halinin, ihtiyaçları karşılayacak temel maddi imkânlardan “yoksun” olmayı ifade etmektedir. Yoksulluk süreci kadın ve erkekleri farklı şekillerde etkilemektedir. Bu bağlamda yoksulluk bütün insanlık için bir sorun olmakla birlikte özellikle kadınlar tarafından daha fazla hissedilen bir olgudur. Literatür incelemeleri sonucunda toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri kadın yoksulluğunu arttırmıştır. Kadının hane içindeki konumu, eğitimde eşitsizlikler ve adil olmayan kaynak dağılımı ise kadın yoksulluğunun nedenleridir. Bu nedenleri anlamak ve bilmek kadının yoksulluğu ile mücadelede son derece önemlidir. Kadın yoksulluğu ile mücadelede pek çok uygulama bulunmakla birlikte bunlardan en önemlisi 2006 yılı Nobel ödülü alan Prof. Muhammed Yunus tarafından literatüre kazandırılan ve geliştirilen mikro kredi uygulamasıdır.

Mikro kredi, finansal kurumların küçük işletmelere başlamak için herhangi bir teminat almadan, yoksulluğa maruz kalan kişilere verdikleri bir kredidir. Hem Dünya Bankası hem de UNDP gibi uluslararası kuruluşlar tarafından ve en gelişmekte olan ülkeler tarafından teşvik edilen yoksullukla mücadelede önemli bir araçtır. Türkiye’de ilk olarak 2002 yılında bir sivil toplum örgütü tarafından mikro kredi uygulaması başlatılmıştır. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV), 2002 yılında kurduğu mikro ekonomik destek işletmesi ile özellikle yoksul kadınlara girişimcilik konusunda sermaye ve teknik destek sağlamaya devam etmektedir. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Bangladeş’teki Grameen Bank’ın birlikteliği ile 2003 yılında Diyarbakır’ın Elibol köyünde mikro kredi ikinci kez uygulanmıştır. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV), Topluma Destek projesi ile Türkiye’de 2.5 milyon insana özellikle kadınlara ulaşma hedefinden hareketle HSBC Bankası ile bir protokol imzalamış ve mikro kredi uygulaması gönüllü gençler tarafından ilk olarak Samsun’da uygulanmıştır. Mikro kredi uygulaması 22 Şubat 2005 tarihli 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6. maddesindeki, İl Özel İdaresi görevleri arasında yer almış ve çıkarılan bu yasa ile İl Özel idareleri tarafından dağıtılmaya başlanmıştır.

Mikro kredi, Bartın’da ilk olarak 2008 yılında uygulanmıştır. Krediler, Bartın’da ilk olarak girişimci kadınlar tarafından uzun yıllar yaptıkları el emeği ürünlerin sermayesini ve pazarlamasını sağlamak için kullanılmıştır. Mikro kredi Bartın İlinde dağıtılmaya başlandığı yıldan itibaren, Bartın İl Özel İdaresi İnsan Kaynakları Müdürlüğü’nce yoksul

kesime (özellikle kadınlara) yönelik krediler vermeye devam etmektedir. Bartın'daki kadınların yoksulluklarının azalmasında mikro kredinin etkin bir uygulama olup olmadığını anlamak için kredi kullanan kadınlar ile yüz yüze anket çalışması uygulanmıştır. Müdürlük tarafından verilen kredilerin, kadın yoksulluğu üzerindeki etkisine yönelik 93 kadınla yapılan yüz yüze anket uygulamasının değerlendirilmesinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

- Bartın İlinde mikro kredi kullanan kadınların çoğunluğu, ilkokul eğitim düzeyinde olan, evli ve ev hanımı olan, uzun yıllardır öğrendiği el emeği ürünlerini mikro kredi ile pazarlama imkânı bulan kadınlardır.
- Katılımcılara kendilerini yoksul görüp görmedikleri soruldu ve kadınların %62,4'ü kendisini yoksul olarak görmemektedir. Kadınların mikro kredi kullanımı ile belirli bir gelirin üstüne çıkmaları bu durumu açıklayabilir.
- Kadınların %29'unun mikro kredi öncesi aile ortalama gelirleri 1501 TL ve üstü iken %69,9 kadının ise mikro kredi sonrası aile ortalama gelirleri 1501 TL ve üstü gelir düzeyine ulaşmıştır. Aynı gelir düzeyinde mikro kredi öncesi ve sonrasında %40'tan fazla bir artış yaşandığı analiz sonucunda ortaya çıkmıştır.
- Kadınlar mikro kredi ile elde ettikleri kârı genellikle temel ve genel ihtiyaçlar için harcamışlardır.
- Mikro kredi ile %50,5 oranında kadının harcamaları artmıştır.
- Bartın ilinde mikro kredi kullanan kadınlar çoğunlukla bireysel olarak evlerinden çalışmakta iken mikro kredi ile kendine işyeri açamayan kadınlar ise yanlarında kimseyi çalıştıramadıklarından dolayı istihdama yeterince katkı sağlayamamaktadırlar.
- Kadınların genel olarak mikro kredi kullanmaktan memnun oldukları ve çoğu kadının krediyi mevcut işlerini geliştirmek, aile geçimini kolaylaştırmak için kullandıkları ortaya çıkmıştır.
- Mikro kredi kadınların sosyal ve aile çevresine de olumlu katkılar sağlamıştır.
- Ayrıca mikro kredi ile kadınların kendilerine olan özgüvenlerinde artışlar yaşanmıştır.
- Mikro kredinin yoksullukla mücadelede etkinliği ile mikro kredinin kadınların yoksulluklarının azalmasını sağlaması incelendiğinde, uygulamanın kadın yoksulluğunun azalmasını sağlaması üzerinde mikro kredinin yoksullukla

mücadelede etkin bir uygulama olduğu durumunun istatistiksel açıdan önemli olduğu ($p<0,05$) görülmüştür.

Mikro kredinin olumlu yönlerinin yanında olumsuz yönleri de tespit edilmiştir. Bunlar ise şöyledir; kadınların kredi miktarlarını yetersiz bulmaları, bazı kadınların ise kredilerin geri ödemelerinde ve ürettikleri ürünleri pazarlamada sıkıntılar çektikleri anket sonucunda ortaya çıkmıştır.

Kısaca belirtmek gerekirse, Bartın'da mikro kredi kullanan kadınların krediyi kullanmaktan pişman olmadıkları ve bazı kadınların ise gelecekte tekrar mikro krediyi almak istedikleri ayrıca bu uygulamayı özgür olmak isteyen bütün kadınlara da önerdikleri görülmüştür. Tüm bunlardan hareketle uygulama, kadınların sosyal çevrelerine sağladıkları katkılar ile ortalama hane gelirlerinde ve harcamalarında artışlar sağladığından dolayı Bartın'da uygulanan mikro kredi uygulaması kadın yoksulluğunu azaltmada etkin bir uygulama olduğu söylenebilir.

Mikro kredi uygulamasının daha başarılı olabilmesi için öncelikle uygulama konusunda kadınlar daha çok bilinçlendirilmelidir. Bu konuda ilgili kurum veya kuruluşların mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetlerini artırmaları, verilen kredileri modern anlamda gelir getirici projelere dönüştürmeleri, kadınların işgücüne katılımını artıracak istihdam alanlarının oluşturulmaları ve en önemlisi de proje döngüsünün verimli çalışması için kontrol ve denetim mekanizmasını daha etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Son olarak il ölçeğinde kendi alanında özgün bir nitelik taşıyan bu çalışmanın ilgili alanda yapılacak pek çok çalışma ve projede yardımcı olabileceği umulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, R. (2010). Kadın Yoksulluğu Üzerine Bir İnceleme. *Hakem Heyeti*, 45.
- Aksan, G. (2012). Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 9-19.
- Aktan, C. C., ve Vural, İ. Y. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri, Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ed. *Coşkun Can Aktan, Ankara, Hak-İş Konfederasyonu Yayınları*, 1-32.
- Alpaslan, C. (2015, Temmuz). *Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü: Niğde Örneği*. Niğde Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Altay, A. (2005). Yoksulluk Sadece Devletin Sorunu mu? Kamu Harcamaları Açısından Bir Değerlendirme. *Sosyoekonomi*, 2(2), 155-178.
- Altay, A. (2007). Küreselleşen Yoksulluk Olgusunun Önlenmesinde Mikrofinansman Yaklaşımı. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(510), 57-67.
- Artukoğlu, M. M. (2009). Micro Credit Applications for Decreasing of Poverty in the World and Turkey. *Ege Ün. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 46(3), 225-230.
- Aslan, Ö. F. (2016). Mikro Kredinin Türkiye ve Bazı Seçilmiş Ülkelerdeki Uygulamalarına Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(35), 527-538.
- Ateş, G., ve Ögütoğulları, E. (2012). Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Mikrokredi Uygulamaları. *Trakya University Journal Of Social Science*, 14(2), 33-54.
- Aydın, K., ve Güloğlu, T. (2011). Türkiye'de Nispi Yoksulluğun Sosyo-Ekonomik Analizi. *Iktisat Ve İctimaiyat Enstitüsü. Sosyal Siyaset Konferansları*, (60), 89-118.
- Balkız, Ö. (2015). Mikro Kredi Ve Toplumsal Cinsiyet: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 14(3), 535-557.
- Balkız, Ö. I., ve Öztürk, E. (2013). Neo-Liberal Gelişme Anlayışı ve Kadın: Mikro Finans Uygulamaları Kadınları Güçlendiriyor mu? *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 1-21.
- Bartın İl Özel İdaresi. (2018). *Haberler*. Nisan 6, 2018 tarihinde Bartın İl Özel İdaresi Web Sitesi: <http://bartinozelidare.gov.tr/mikro-kredi-dagitimi-torene-gerceklestirildi> adresinden alındı
- Başaran, A. A., ve Çetinkaya, M. (2013). Türkiye'de Sübjektif Yoksulluk Profili: 2003-2008. *Sosyoekonomi*, 19(19), 243-262.
- Bateman, M. (2014). The Rise and Fall of Muhammad Yunus and The Microcredit Model. *International Development Studies Working Paper Series*, 1-36.

- Bilen, M., Şan, M. K., ve Aydın, M. K. (2005). Yoksulluk Sorunu Üzerine *Bilgi*, 10(1), 1-26.
- Bünyamin, E. R., ŞAHİN, Y. ve Mutlu, M. (2015). Girişimciler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 1(1), 31-54.
- Çiftçi, N., ve Akkul, R. (2013). Cinsiyetler Arası Gelir Eşitsizliğini Gidermede Bir Araç Olarak Mikro Kredi: Bilecik İli Uygulaması. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2).
- Dağdemir, Ö. (2002). Türkiye Ekonomisinde Yoksulluk Sorunu ve Yoksulluğun Analizi: 1987-1994. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Konfederasyonu Yayını, Ankara*, 1-19.
- Diñçoflaz, N. J. *Kentteki Kadının Yoksulluğu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Kadın Yoksulluğuyla Mücadele Politikaları*, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009.
- Doğan, B. B., ve Kaya, M. (2013). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Sistemi: Diyarbakır Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 45(45), 144-170.
- Durmaz, Ş. (2016). İşgücü Piyasasında Kadınlar ve Karşılaştıkları Engeller. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 37-60.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir?. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 83-88.
- Ensari, S. (2010). TÜİK'in Yoksulluk Analizleri Üzerine. *Maliye Finans Yazıları*, 1(87), 9-15.
- Esty, K. (2011). Lessons From Muhammad Yunus and The Grameen Bank. *OD Pract*, 43(1), 24-28.
- Eştürk, Ö., ve Kılıç, A. Türkiye Kırsalında Kadın Yoksulluğu. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (3), 143-153.
- Food And Agriculture Organization Of The United Nations. *The State of Food and Agriculture 2000*. Birleşmiş Milletler, 2000.
- Foster, J., Greer, J., and Thorbecke, E. (1984). A Class of Decomposable Poverty Measures. *Econometrica: Journal of The Econometric Society*, 761-766.
- Genç, M. (2010). Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığına Yönelik Kamu Faaliyetleri ve Bu Faaliyetlerin Mali Yansımaları. *Maliye Dergisi*, (159), 476-495.
- Global Compact Türkiye. *"Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubu"*. Global Compact Türkiye, 2014.
- Gündoğan, N. (2008). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele. *ASOMEDYA (Ankara Sanayi Odası Dergisi)*, 42-56.

- Gündüz, A. Y. (2006). Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(15), 34-55.
- Günel, G. and Aytulun, O. (2006). Assistance or Subjugation: The Impact of Micro Credit on The Poor (Growth and Development). In *International Conference on Human and Economic Resources, Izmir, Turkey, Proceedings book* (151-166).
- Gürses, D. (2007). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 59-74.
- Güvercin, C. H. (2004). Sosyal Güvenlik Kavramı Ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(02).
- Güzel, S. (2011). Kadın Yoksulluğu ile Mücadelede Dünya Bankası ve Mikro Kredi Uygulaması: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. *Azerbaycan Vergi Haberleri*, 8, 79-96.
- Haughton, J., and Khandker, S. R. *Handbook on Poverty+ Inequality*. World Bank Publications, Washington, 2009.
- Helvacıoğlu, E. T., ve Yaprak, Ş. (2014). Kadınların Çalışma Yaşamına Katılımının Arttırılmasında Mikro Kredi Uygulamasının Önemi ve Afyonkarahisar Örneği. *Ekonomi Bilimler Dergisi*, 25-26.
- Hermes, N., and Lensink, R. (2007). The Empirics of Microfinance: What Do We Know?. *The Economic Journal*, 117(517).
- İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü. (2014). *Mikro Kredi Uygulama Yönetmeliği*. Bartın, Türkiye : T.C. Bartın İl Özel İdaresi .
- Kabakçı, E., ve Günsoy, G. (2012). Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü ve Eskişehir Uygulaması. *Türkiye Ekonomi Kurumu (TEK)*, 3, 1-36.
- Kabaş, T. (2006). A. Sen’in Kapasite Yaklaşımına Göre Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları. *Ekonomik Yaklaşım*, 17(60-61), 77-92.
- Kabaş, T., ve Kandır, E. D. (2013). Türkiye’de Demografik Geçiş Ve Yoksulluk İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 411-426.
- Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı. (2017). *Ekonomik Güçlendirme*. Mayıs 20, 2017 tarihinde Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı Web Sitesi: <http://www.kedv.org.tr/programlar/ekonomik-guclendirme/> adresinden alındı
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü . (2014). *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Alanında Çalışan Personele Yönelik El Kitabı* . Ankara : T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı .
- Karnani, A. (2017). Marketing and Poverty Alleviation: The Perspective of the Poor. *Markets, Globalization & Development Review*, 2(1), 1-21.

- Kayaoğlu, A. (2016). Sefaletin Psikolojisi: Yoksulluk Üzerine Kuramsal İlknotlar. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 20(20), 219-230.
- Kılıç, S. (2013). Çevre Sorunları Ve Yoksulluk. *Journal Of Alanya Faculty Of Business/Alanya İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 9-20.
- Kocabacak, S. (2014). Kadın Yoksulluğu Ve Kadın Sağlığı Üzerine Yansımaları. *Sosyal Güvence*, (6), 135-161.
- Latifee, H. I. (2003, June). Microcredit And Poverty Reduction. In *International Conference On Poverty Reduction Through Microcredit. Taksim-Istanbul*, 1-12.
- Legislative Council Secretariat, Causes of Women's Poverty. China, 2006.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 144-161.
- Metin, B. (2013). Türkiye’de 2000 Sonrası Dönemde Uygulanan Ekonomik Ve Sosyal Politikalar Temelinde Yoksulluk Sorunu “Ankara’da Uygulamalı Bir Araştırma”. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Metin, B. (2014). Yoksullukla Mücadeleye İnsan Hakları Açısından Bakmak: Amartya Sen’in Kapasite (Capability) Yaklaşımı Temelinde Bir Değerlendirme. *Journal of Yaşar University*, 9(36), 6315-6327.
- Moghadam, V. M. (2005). The 'Feminization of Poverty' and Women's Human Rights.
- Okumuş, Ş. *Dünyada ve Türkiye’de Mikro Finansman ve Yoksulluğun Azaltılması: Teori ve Uygulamalar*. İstanbul : İstanbul Ticaret Odası, 2010.
- Ökten, Z., ve Kale, T. (2009). Türkiye’de Bölgesel Yoksulluğun Yapısı ve Yoksulluğa Karşı Politikalar. *Amme İdaresi Dergisi*, 42(3), 59-91.
- Ören, K., Negiz, N., ve Akman, E. (2012). Kadınların Yoksullukla Mücadele Aracı Mikro Kredi: Deneyimler Üzerinden Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 313-338.
- Öz, C. S., ve Çolakoğlu, C. (2014). Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamasının Sakarya İli Özelinde İncelenmesi. *Calisma Ve Toplum*, 43(4), 177-206.
- Özmen, Ö. G. D. F. (2012). Türkiye’de Kadın İstihdamı Ve Mikro Kredi. *Visionary E-Journal/Vizyoner Dergisi*, 3(6), 109-130.
- Sarı Gerşil, G., ve Yeşilyurt, H. (2014). Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk: Türkiye’de ve Dünyadaki Perspektifi. In *International Conference on Eurasian Economies, Makedonya*, (1-9).
- Sarica, Y. P. S., and Cagli, E. (2016). Women's Empowerment And Welfare Transformation In The Context Of Microcredit In Turkey. *Global Business Research Congress*, (1), 115-131.

- Sen, A. (1976). Poverty: An Ordinal Approach to Measurement. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, (44), 219-231.
- Sevgili, E. (2011). "Microcredit as A Tool for Women Empowerment Maya Case"(International Political Economy Science of Master, İstanbul Bilgi Üniversitesi).
- Singla, P. (2010). Yoksul Kadınların Yetkilendirilmesi: Hindistan Yöntemi. *Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu: Deneyimler ve Fikirler* (s. 397). İstanbul: T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü .
- Soyak, M. (2013). Kadın Girişimciliği Ve Mikrofinans: Türkiye Deneyimi. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (24), 129-144.
- Şener, Ü. *Kadın Yoksulluğu*. TEPAV Değerlendirme Notu. Ankara, 2009.
- Şengül, S., ve Fisunoğlu, M. (2014). Türkiye’de Kadın Yoksulluğu. *International Conference On Eurasian Economies*, (1), 1-5.
- Şengür, M., ve Taban, S. (2012). Yoksullukla Mücadele Stratejisi Olarak Mikro Kredi Uygulaması: Eskişehir İli Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1).
- Şenol, D., ve Mazman, İ. (2014). Yoksulluğun Getirdiği Yetişkin ve Çocuk İşgücü. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(3), 243-259.
- Şiriner, İ. (2015). Mikro kredilerin Makro Ekonomik Etkileri: Türkiye Ve Dünyadaki Çalışmaların Katkısı Üzerine Bir Literatür Araştırması. *Is, Guc: The Journal Of Industrial Relations & Human Resources*, 17(1), 54-77.
- Şirin, İ. (2011). *Türkiye’de İşsizlik Sigortası Uygulamasının Aktüeryal Esaslara Göre İncelenmesi*, Ankara; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Uzmanlık Tezi.
- Taşcı, F. (2009). Yoksulluğa ve Yoksullara Dönük Ahlâk Yaklaşımları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (57), 481-514.
- Tepekule, U., Özcan, P. M., ve Kayalidere, G. (2016). Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Türkiye Örneği. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi-Journal Of The Human And Social Science Researches*, 5(7), 2316-2331
- TGMP. (2018). *Haber ve Etkinlikler*. Haziran 26, 2018 tarihinde Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Web Sitesi: <http://www.tgmp.net/tr/haber/175-bin-kisiye-725-milyon-lira-mikro-kredi-verdik.../254/> adresinden alındı
- TGMP. (2018). *Mikro Kredi Nedir?*. Haziran 19, 2018 tarihinde Türkiye Grameen Mikro Finans Programı Web Sitesi: <http://www.tgmp.net/tr/> adresinden alındı
- TGMP. (2018). *TGMP Sunumu*. Haziran 28, 2018 tarihinde Türkiye Grameen Mikro Finans Programı Web Sitesi: <http://www.tgmp.net/tr/> adresinden alındı
- The World Bank. (2015). *Middle East and North Africa Makes Progress on Gender Equality, But Severe Barriers Persist, says WBG Report*. Haziran 23, 2018 tarihinde The World Bank Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/en/news/press->

release/2015/09/09/middle-east-and-north-africa-makes-progress-on-gender-equality-but-severe-barriers-persist-says-wbg-report adresinden alındı

The World Bank. (2015). *South Asia Extreme Poverty Falls, but Challenges Remain*. Haziran 23, 2018 tarihinde The World Bank Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2015/10/15/south-asia-extreme-poverty-falls-but-challenges-remain> adresinden alındı

The World Bank. (2015). *Despite Challenges, Sub-Saharan Africa Continues to Remove Barriers to Women's Advancement: WBG report*. Haziran 23, 2018 tarihinde The World Bank Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2015/09/09/despite-challenges-sub-saharan-africa-continues-to-remove-barriers-to-womens-advancement-wbg-report> adresinden alındı

The World Bank. (2015). *Poverty in Europe and Central Asia*. Haziran 23, 2018 tarihinde The World Bank Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/en/region/eca/brief/europe-and-central-asia-poverty> adresinden alındı

The World Bank. (2018). *East Asia and Pacific Cities: Expanding Opportunities for the Urban Poor*. Haziran 23, 2018 tarihinde The World Bank Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/en/region/eap/publication/east-asia-and-pacific-cities-expanding-opportunities-for-the-urban-poor> adresinden alındı

The World Bank. (2018). *A " Stalled Revolution" for Latin American Women*. Haziran 23, 2018 tarihinde The World Bank Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/03/08/una-revolucion-estancada-para-la-mujer-latinoamericana> adresinden alındı

The Global Development Research Center. (2015). *Microfinance - Credit Lending Models*. Mayıs 14, 2017 tarihinde The Global Development Research Center Web Sitesi: <http://www.gdrc.org/icm/model/model-fulldoc.html> adresinden alındı

The Global Development Research Center. (2017). *ROSCAs*. Mayıs 14, 2017 tarihinde The Global Development Research Center Web Sitesi: <http://www.gdrc.org/icm/suppliers/rosca.html> adresinden alındı

The Global Development Research Center. (2018). *About the GDRC: Introduction*. Haziran 26, 2018 tarihinde The Global Development Research Center Web Sitesi: <http://www.gdrc.org/about/introduction.html> adresinden alındı

Topgöl, S. (2013). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadınlaşması. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 277-296.

Tömen, G., ve Sarvan, F. (2015). Mikrofinans Programlarının Kadın Yoksulluğu ve Girişimciliği Üzerine Etkileri: Bir Araştırma ve Bir İşbirliği Modeli Önerisi. *Mediterranean Journal of Humanities*, (1), 343-369.

Tunç, A. (2014). Yoksulluk Sorunu, Yeni Yoksulluk Kavramı Çerçevesinde Gezi Parkı Olayları ve Kamu Yöneticilerine Bazı Öneriler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 231-257.

- Tunç, A. (2015). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Açısından "Sosyal Yardım Yönetimine" Yönelik Bir Değerlendirme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 7(13).
- TÜİK. (2008). *TÜİK Yoksulluk Çalışmaları*. Ankara.
- TÜİK. (2016). *İşgücü İstatistikleri*. Nisan 15, 2017 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 adresinden alındı
- TÜİK. (2016). *İstatistiklerle Kadın, 2015*. Nisan 14, 2017 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: <http://www.tuik.gov.tr>: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21519> adresinden alındı
- TÜİK. (2016). *Yoksulluk Çalışması, 2015*. Nisan 27, 2018 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21867> adresinden alındı
- TÜİK. (2017). *İşgücü İstatistikleri*. Nisan 15, 2017 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 adresinden alındı
- TÜİK. (2018). *Gelir Dağılımı ve Yaşam Koşulları İstatistikleri*. Haziran 27, 2018 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1011 adresinden alındı
- Türk, T., ve Ünlü, H, (2016). Yoksullukla Mücadele Politikaları: 2000 Sonrası Türkiye Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(14), 92-104.
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği. *Gözden Geçirme Notları*. Ankara : İktisadi Raporlama ve İstatistik Müdürlüğü, 2011.
- T.C. Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı. (2018). *Hakkımızda: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları*. Nisan 25, 2018 tarihinde T.C. Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı Web Sitesi: <https://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari> adresinden alındı
- Uçar, C. (2011). Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Sosyal Politika Araçları ve Etkinlikleri. *Başbakanlık Kadının Statüsü, Genel Müdürlüğü, Ankara*.
- Ulutaş, Ç. Ü. (2009). Yoksulluğun Kadınlaşması ve Görünmeyen Emek. *Çalışma ve Toplum*, 2(21), 25-40.
- UNDP. *İnsani Gelişim Raporu* . ABD: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 2015.
- Uzun, A. M. (2001). Yoksulluk olgusu ve Dünya Bankası. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 155-174.
- Üzümcü, A., ve Korkat, M. (2014). Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği Ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012). *Kafkas Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(8), 135-166.

- Wagle, U. (2002). Rethinking Poverty: Definition and Measurement. *International Social Science Journal*, 54(171), 155-165.
- Widiyanti, E., Pudjihardjo, P., and Saputra, P. M. A. (2018). Tackling Poverty through Women Empowerment: The Role of Social Capital in Indonesian Women's Cooperative. *Jurnal Ekonomi dan Studi Pembangunan*, 10(1), 44-55.
- World Bank. *The Little Data Book on Gender 2016*. DC: World Bank, Washington, 2016.
- Yakışık, H. (2010). Fakirlikle Savaşta Uzun Dönemli Politikaların Önemi: Düzenleyici Politikalar ve Eğitim Konuları. *Uluslararası Yoksullukla Mücadele Sempozyumu: Deneyimler ve Yeni Fikirler* (s. 33). İstanbul: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlüğü .
- Yakışık, H., ve Zülfikar, B. Ş. (2013). 2000 Sonrası Türkiye'de Kırsal Ve Kentsel Yoksulluk: Kırsal Yoksullukla Mücadele Uygulama Örnekleri. *Çukurova Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 29-49.
- Yanar, R., ve Şahbaz, A. (2013). Gelişmekte Olan Ülkelerde Küreselleşmenin Yoksulluk ve Gelir Eşitsizliği Üzerindeki Etkileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(3), 55-74.
- Yaprak, Ş., ve Helvacıoğlu, E. T. (2014). Kadınların Çalışma Yaşamına Katılımının Arttırılmasında Mikro Kredi Uygulamasının Önemi Ve Afyonkarahisar Örneği. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 6(2), 20-35.
- Yıldırım, Ö. A. M. (2011). Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 60-76.
- Yıldırımalp, S., ve Özdemir, A. (2013). Yapabilirlikten Yoksunluk Bağlamında Türkiye’de Kadın Yoksulluğu. *Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*, 2(4), 50-83.
- Yunus, M. (1999). The Grameen Bank. *Scientific American*, 281(5), 114-119.
- Yunus, M. *What is Microcredit?*. Village Volunteers, 2006.
- Yunus, M. (2007). Credit for The Poor: Poverty as Distant History. *Harvard International Review*, 29(3), 20.
- Yurdakul, F. (2010). Amartya Sen'in Yoksulluk Üzerine Düşünceleri ve Sen Yoksulluk İndeksi: Türkiye Uygulaması. *Social Sciences*, 5(3), 276-286.
- Yusufoğlu, Ö. Ş., ve Açıkgöz, R. (2012). Türkiye’de Yoksulluk Olgusu Ve Toplumsal Yansımaları. *Journal of the Human and Social Science Researches (itobiad)*, 1(1), 76-117.
- Yücel, D. (2017). Women Poverty And Women In Secondary Labor. *Social Sciences Research Journal*, 6(3), 12-21.
- Zabcı, F. C. (2003). Sosyal Riski Azaltma Projesi: Yoksulluğu Azaltmak Mı, Zengini Yoksuldan Korumak Mı?. *Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi*, 58(01), 215-239.

EKLER

EK A. KADIN YOKSULLUĞUNU AZALTMADA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: BARTIN İLİ ÖRNEĞİ ANKET ÇALIŞMASI

Bu anket çalışması Bartın Üniversitesi İİBF İktisat Bölümünde Yrd. Doç. Dr. Ramazan ARSLAN danışmanlığında yürütülen ve yüksek lisans öğrencisi Emine ÇEKİ tarafından hazırlanan “Kadın Yoksulluğunu Azaltmada Mikro Kredi Uygulamaları: Bartın İli Örneği” isimli tezde kullanılmak üzere veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Anketten elde edilen veriler bilimsel yayın dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Anket katılımcısından isim ve soy isim gibi özel bilgiler talep edilmeyecektir. Verdiğiniz destekten dolayı teşekkür ederiz.

A. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Lütfen aşağıdaki sorularda uygun gördüğünüz şıkkı işaretleyiniz.

1.Yaş aralığınız?

]18-26   ]27-35   ]36-44   ]45-53   ]54-üstü

2. Nerede kalıyorsunuz?

İl merkezi   İlçe merkezi   Köy

3.Eğitim durumunuz?

Okur-yazar değilim   İlköğretim   Lise   Yüksekokul

4.Medeni durumunuz?

Evli   Bekar   Dul

5.Kaç çocuğunuz var? Varsa sayısı?

Yok   1   2   3   4-üstü

6.Mesleğiniz nedir?

Ev Hanımı   Esnaf   İşçi   Kamu   Diğer

7.Sosyal güvenceniz var mı?

Yok   Yeşil kart   SSK   BAĞKUR   Emekli Sandığı

8.Oturduğunuz evin durumu nedir?

Kira   Mülk

9.Ailenizde bakmakla yükümlü olduğunuz kişi var mı? Varsa kişi sayısı?

Yok   1   2   3   4-üstü

10. Ailenizde sizden başka çalışan var mı? Varsa kişi sayısı?

- Yok   1   2   3   4-üstü

B. YOKSULUKLA İLGİLİ SORULAR

Lütfen aşağıdaki sorularda uygun gördüğünüz şıkkı işaretleyiniz.

11. Size göre yoksulluk aşağıdakilerden hangisidir?

- Gıda ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanamaması (Mutlak yoksulluk)
 Sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanamaması (Nispi yoksulluk)
 Asgari geçim düzeyi için gerekli gelir miktarının olmaması (Gelir yoksulluğu)
 Uzun yaşam, okur-yazarlık gibi temel insani gereksinimlerinden yoksul olmak (İnsani yoksulluk)
 Hepsi

12. Günümüzde kadınlar daha yoksul olarak bilinmektedirler. Bu durumda kendinizi yoksul olarak görüyor musunuz?

- Evet   Hayır

13. Aşağıdaki yoksulluk tanımlarından hangisi size daha yakındır?

- Gıda ve barınma gibi ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum
 Sinema veya tiyatro gibi sosyal ve kültürel ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum
 Sağlık ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum
 Gerekli eğitimim olmadığı için iş bulamıyorum
 Gelecek ile ilgili endişelerim bulunmaktadır

14. Size göre bir ailenin yoksul sayılmaması için gerekli olan gelir miktarı kaç TL'dir?

- 0-400 TL   401-800 TL   801-1200 TL
 1201-1600 TL   1601-2000 TL   2000 TL-üstü

15. Size göre kadın yoksulluğu ile mücadele için aşağıdakilerden hangisine öncelikler verilmelidir?

- Kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının açılması
 Kadına yönelik politikalar arttırılmalıdır
 Devletin kadınlara yönelik yardımları arttırılmalıdır
 Mikro kredi ile kadınlara fırsatlar yaratılmalıdır

C. MİKRO KREDİ İLE İLGİLİ SORULAR

Lütfen aşağıdaki sorularda uygun gördüğünüz şıkkı işaretleyiniz.

16. Mikro krediyi ilk ne zaman aldınız? (Ay ve Yıl). . . . .

17. Mikro kredi kullanmadan önceki ailenizin ortalama geliri nedir?

]501-750 TL   ]751-1000 TL   ]1001-1250 TL   ]1251-1500 TL   ]1501 TL-üstü

18.Mikro kredi sonrası ailenizin ortalama geliri nedir?

]Değişmedi   ]751-1000 TL   ]1001-1250 TL   ]1251-1500 TL   ]1501 TL-üstü

19.Evde kararları kim vermektedir? (Özellikle ekonomi ile ilgili kararları)

]Eşim   ]Ben   ]Ortak karar alırız   ]Aile büyükleri

20.Mikro kredi sisteminden nasıl haberdar oldunuz?

]İlgili kurumdan   ]Gazete-TV   ]Çevreden   ]Arkadaşlardan   ]Eşimden   ]Diğer

21.Şimdiye kadar alınan mikro kredi tutarı nedir?

]500-750 TL   ]750-1000 TL   ]1000-1500 TL   ]1500-2000 TL   ]2000-üstü TL

22.Kaç kere mikro kredi kullandınız?

]1   ]2   ]3   ]4   ]5-üstü

23.Mikro kredi kullanarak yaptığınız iş var mı? Nedir?

]Hamur kolları   ]El işi-El örgüsü   ]Konfeksiyon-Terzi
 ]Tarım-Hayvancılık   ]Diğer

24.Şu anda yaptığınız işi ne zamandan beri yapıyorsunuz?

]1-2 yıl   ]3-4 yıl   ]5-6 yıl   ]7-8 yıl   ]8-9 yıl   ]9 yıl-üstü

25.Bartın'da kadının iş hayatına girmesi sizce nasıl karşılanıyor?

]İyi karşılanıyor   ]İyi karşılanmıyor

26.Mikro kredi kullandıktan sonra elde ettiğiniz kârı en çok hangi alana harcadınız?

]Temel ihtiyaçlar   ]Genel ihtiyaçlar   ]Eğitim ve sağlık   ]Tasarruf   ]Yatırım   ]Diğer

27.Mikro kredi kullandıktan sonra harcamalarınızda nasıl bir değişiklik meydana geldi?

]Harcamalarım değişmedi   ]Harcamalarım biraz arttı
 ]Harcamalarım çok arttı   ]Harcamalarım düştü

28.Mikro kredi kullandıktan sonra tasarruflarınızda nasıl bir değişiklik meydana geldi?

]Tasarruflarım değişmedi   ]Tasarruflarım biraz arttı
 ]Tasarruflarım çok arttı   ]Tasarruflarım düştü

29.Mikro kredi kullandıktan sonra yaşam kalitenizde nasıl bir değişiklik meydana geldi?

]Yaşam kalitem değişmedi   ]Yaşam kalitem biraz arttı
 ]Yaşam kalitem çok arttı   ]Yaşam kalitem düştü

30.Mikro kredi kullanımı ile kaç kişiye istihdam sağladınız?

Hiç 1 2 3 4-üstü

31.Mikro kredi kullanımı ile işe aldığınız kişiler daha önce hangi işle uğraşmaktaydılar?

İşçi Emekli Ev hanımı Özel Sektör Diğer

32.Mikro kredi kullanmasaydınız şu an hangisi ile tanımlanırdınız?

İş arıyordum Geçinemezdim Boşa zaman harcıyordum Pek bir şey değişmezdi

33.Mikro kredi yoksullukla mücadele etkin bir uygulamadır.

Evet Hayır

Açıklama: Anketin bu bölümünde katılımcıların mikro kredi ile ilgili amaçları, memnuniyetleri, mikro kredinin olumlu-olumsuz yönleri ve katkıları üzerine sorular yöneltilmiştir. Her bir soruyu görüşünüze ve alışkanlıklarınıza göre “5 (kesinlikle katılıyorum)”, “4 (katılıyorum)”, “3 (kısmen katılıyorum)”, “2 (katılmıyorum)”, “1 (kesinlikle katılmıyorum)” seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyiniz.	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Mikro kredi kullanım amaçları					
34.Mikro krediyi yeni bir iş kurmak için kullandım.					
35.Mikro krediyi mevcut işimi geliştirmek için kullandım.					
36.Mikro krediyi ailemin borçlarını ödemek için kullandım.					
37.Mikro krediyi geçimimi kolaylaştırmak için kullandım.					
38.Mikro krediyi çocuklarımla eğitimi için kullandım.					
39.Mikro krediyi eşimin isteği üzerine kullandım.					
Mikro krediyi diğer bankalara tercih etme sebepleri					
40.Mikro kredide faizler düşüktür.					
41.Mikro krediden istenen teminat azdır veya yoktur.					
42.Mikro kredi miktarı tam ihtiyacıma uygun tutar.					
43.Mikro kredide vade daha uygundur.					

44.Mikro kredide formalite daha azdır.					
45.Mikro kredide kısa sürede kredi alınabilir.					
46.Mikro kredide risk daha azdır.					
47.Mikro kredi veren kurum ilgi gösterir ve danışmanlık yapar.					

Mikro kredinin olumsuz yönleri					
48.Mikro kredi miktarı yetersizdir.					
49.Kredi taksitlerini geri ödeme süreleri yetersizdir.					
50.Kredi taksitlerini geri ödemelerde zorluk çekiyorum.					
51.Mikro kredi ile ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşıyorum.					
52.Mikro kredi etkin bir uygulama değildir.					
53.Mikro kredi kullanırken sorun yaşadım.					
54.Mikro kredi kullanmaktan pişmanım.					

Mikro kredinin olumlu yönleri					
55.Mikro kredi miktarı yeterlidir.					
56.Kredi taksitlerini geri ödeme süreleri yeterlidir.					
57.Kredi taksitlerini geri ödemelerde zorluk çekmiyorum.					
58.Mikro kredi ile ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşamıyorum.					
59.Mikro kredi etkin bir uygulamadır.					
60.Mikro kredi kullanırken hiçbir sorun yaşamadım.					

61. Mikro kredi kullanmaktan memnunum.					
--	--	--	--	--	--

Mikro kredinin katkıları					
62.Mikro kredi ile ailemin yaşam standardı yükseldi.					
63.Mikro kredi, çevrem ile olan ilişkilerimi arttırdı.					
64.Mikro kredi ile toplumdaki saygınlığımı arttı.					
65. Mikro kredi çocuklarımla eğitime destek oldu					
66.Mikro kredi yeni bir iş kurmamı sağladı.					
67.Mikro kredi mevcut işimi büyütmemi sağladı.					
68.Mikro kredi ile ailemin bana olan desteği arttı.					
69.Mikro kredi ile kendime olan özgüvenim arttı.					
70. Mikro kredi ile yoksulluğum azaldı.					

Bartın' da mikro kredinin geleceği					
71.Gelecekte yeniden mikro kredi almayı düşünüyorum.					
72.Mikro kredi ile gelecekte daha kârlı işler yapabilirim.					
73.Mikro krediyi özgür olmak isteyen bayanlara öneririm.					
74.Mikro kredi gelecekte Bartın'da daha da gelişecektir.					

EK B. BARTIN İL ÖZEL İDARESİ MİKRO KREDİ UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Yasal Dayanak ve Tanımlar

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı İl Özel İdaresi bütçesinden mikro kredi verilmesine ve geri alınmasına ait usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 -Bu Yönetmelik, Bartın ilinde en az bir yıl ikamet eden ve yönetmelik hükümlerine göre yoksul olarak belirlenen, ya da evine gelir getirici bir faaliyette bulunmak isteyen **kişi ve guruplara** İl Özel İdaresi bütçesinden yapılacak mikro kredi yardımlarını kapsar.

Yasal Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik 22/02/2005 tarih ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin verdiği yetkiye dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

Grup: Aynı mahallede oturan birinci derece akraba olmayan en az 5 en fazla 10 kişiden oluşan **gruplar ile kişileri** ifade eder.

İdare: Bartın İl Özel İdaresini,

Komisyon: İl Encümenini,

Mikro Kredi: Öncelikle yoksul kadınlar ile yoksul gençler olmak üzere, bilgi beceri ve yeteneğini kullanarak kendi adına geçimini sağlayacak, evine gelir getirici bir faaliyette bulunacak, bir iş yapabilmesine imkân sağlamak için verilen başlangıç kredisini,

Vali: Bartın Valisini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esasları, Mikro Kredi Ödeneği, Alt Üst Limitlerin Belirlenmesi, Mikro Kredi Alma Şartları, Başvuru Belgeleri

Genel Esaslar

Madde 5- 1) Kredi kullanma talebinde öncelikler; muhtaç olma derecesi, aciliyet durumu, gelir getirici işin niteliği ve müracaat sırası esas alınarak belirlenir.

2) Verilen kredilerin yoksul kişiler için, muhtaç durumdan kurtulup en kısa sürede kendi imkânlarıyla geçinebilecekleri bir hale gelebilecekleri fırsatı sağlama anlayışı içinde kullandırılması esastır.

3) Mikro krediden yararlanacak olanların tespitinde idarenin alan taraması sonucu elde edilen veriler esastır. Daha önce mikro kredi kullanmış olmak bir hak kazandırmaz.

4) Mikro kredilere faiz tahakkuk ettirilmeyecektir.

5) Kredisinin geri ödemesini zamanında yapmayanlara ve kredisinin tamamını geri ödemeyenlere tekrar kredi verilmeyecektir.

6) İlk ve yeniden kredi kullanacak üyelerden geri ödemeler eşit olarak yansıtılarak aylık geri ödeme şeklinde tahsil edilecektir.

7) Mikro krediden faydalanan kişilerle ilgili bütün bilgiler kişilerin adlarına açılan dosyalar ile kayıt altına alınacaktır.

8) Mikro kredi kullananlardan ipotek alınmayacaktır.

Mikro Kredi Ödeneği, Limitlerin Belirlenmesi ve Uygulama Yetkisi

Madde 6 – 1) İl Özel İdaresi bütçesinden mikro kredi verilmesi için, İl Genel Meclisi kararı ile her yıl uygun görülen miktarda ödenek ayrılır.

2) Mikro kredinin bir kişiye verilecek alt limiti 1.000-TL (Bin Türk Lirası), üst limiti 5.000.-TL (Beş bin Türk Lirası)'dir. Bu limitler her yıl, İl Genel Meclis onayına sunulularak yeniden değerlendirme yapılarak artırılır.

3) Mikro kredi uygulaması; İl Özel İdare bütçesinden ayrılan ödenekle yürütülebileceği gibi proje karşılığı farklı kaynaklardan temin edilen proje bütçesi ile de yürütülebilir. Mikro kredi uygulamasında karar vermeye İl Encümeni yetkilidir. İl Encümeni mikro kredi birimi kurarak bu hizmeti yürütür. Mikro kredi, bu amaçla çalışan Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliği veya yapılacak protokol çerçevesinde yürütülebilir.

Mikro Kredi Alma Şartları

Madde 7- 1) Başvuru tarihi itibariyle, en az bir yıldır Bartın'da ikamet eden, aynı muhtarlığa bağlı, birinci derecede yakın akraba olmayan ve bankalardan kredi kullanamayan, iş kurma isteği olan, bilgi, beceri ve yeteneklerine inanan, iş yapma kapasitesine sahip, kendi hesabına iş yapmak kaydıyla üretim ya da pazarlama yapan, evine gelir getirici bir faaliyetle bulunmak isteyen, öncelikle kadınlar ve gençler olmak üzere yoksul kişi ve gruplar, mikro kredi kullanmak için başvurabilir.

2) Düzenli geliri olmayanlar ile geliri ve sosyal güvencesi olduğu halde, ailedeki kişi başına düşen aylık geliri asgari ücretin 1/3 ünü geçmeyenler yoksul kabul edilirler.

3) Aralarında birinci dereceden akrabalık bağı bulunan kişiler aynı grup içinde yer alamazlar.

4) **Kişi ve grup üyeleri** idarenin gerek görmesi halinde sosyo-ekonomik durumlarının araştırılmasını kabul eder, kabul etmeyenlerin talepleri değerlendirmeye alınmaz.

5) **Kişi ve grup üyelerinin** sosyo-ekonomik durumları Tek Adımda Hizmet Bürosundan da tespit edilebilir.

Başvuru Belgeleri

Madde 8-1) Nüfus kimlik fotokopisi,

2) Başvuru Formu,

3) İdarece düzenlenen belgeler

a) Mikro kredi başvurusu,

b) Mikro kredi kullanıldığına dair üyeler tarafından imzalanacak sözleşme,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Müracaat ve İlk Görüşme, Sosyal İnceleme, Sosyal İnceleme Raporu, Eğitim, Kredi Kullandırma, Borçlanma Şekli, Kredi Kullanmaktan Vazgeçme, Kredinin Amaca Uygun Kullanılması, Kredinin Geri Ödeme Şartları, Gruptan Ayrılma

Müracaat ve İlk Görüşme

Madde 9- Kredi kullanmak isteyen **kişi ve gruplar**; bizzat İdare'ye gelerek veya kurum telefonunu arayarak, adres bilgilerine ulaşıldığında proje personeli adrese giderek, mikro kredi talebinde bulunabilirler. Kredi kullanma talebinde bulunanlar İdare tarafından bir ön görüşmeye tabi tutulur. Bu görüşme sonunda, **mikro krediden faydalanma** şartlarını taşıdıkları ve yaptıkları ya da yapacakları işin kredi kullanmaya uygun olduğu anlaşıldığı takdirde **talep eden** için dosya açılarak sıraya alınır.

Sosyal İnceleme

Madde 10- İdare tarafından gerek duyulduğu takdirde, **kişi ve grup üyelerinin** ikametinde, aile ve çevre şartları ile sosyal ve ekonomik durumlarını kapsayan bir inceleme yapılabilir.

Sosyal İnceleme Raporu

Madde 11-İdare tarafından yapılan gözlem, görüşme ve hazırlanan belgelere göre sosyal inceleme raporu düzenlenir.

Düzenlenen bu raporda; dar gelirlili **kişi ve grup üyelerinin** hali hazırdaki özellikleri, yapacakları işin özellikleri, girişimcilik kapasitesi, kişisel ve ailevi bilgilerin yanında, sosyo- ekonomik şartlar, konut durumu, varılan kanaat ile ilgili bilgiler yer alır. Kişi veya grup hakkında yeterli kanaat oluşmadığında, İdarenin; kişinin sosyo-ekonomik durumunu araştırma hakkı saklıdır.

Sosyal İnceleme Raporları kişiye özel olduğu için ilk sayfanın sağ ast köşesine kırmızı renkli 'GİZLİ' ibaresi konularak dosyalarında muhafaza edilir.

Eğitim

Madde 12- İdare tarafından sırası gelen kişi ve grup üyelerine kredi kullandırılmasında esas olacak üç günlük eğitim programı uygulanır. Eğitimde mikro kredi projesinin kurallarını, düzenini, işleyiş prosedürünü ve geri ödemeleri içeren bilgiler verilir.

Grupça kredi kullanıldığında üyeler arasından grup lideri ve yardımcısı seçimi yapılır, diyaloglar grup lideriyle yürütülür.

Kredi Kullandırma

Madde 13- Eğitim süreci tamamlandıktan sonra **kişi ve grup** üyeleri için sosyal inceleme raporu düzenlenerek Komisyona sunulur.

Komisyon kararı onaylanmasından itibaren mikro kredi kullandırmaya başlanılır.

Komisyon kararının onaylanmasından itibaren beş iş günü içinde mikro krediler kişi ve grup üyelerine kullandırılır.

20 iş günü içinde alınmayan krediler ilgili tertibine iade edilir.

Borçlanma Şekli

Madde 14- 1) Gurup üyeleri için İdare tarafından hazırlanan borçlanma senedi ile.

2) Kişiler için İdare tarafından hazırlanan borçlanma sözleşmesi ve 1 kefil ile borçlandırılır, grup içerisindekiler birbirilerinc kefil olabilirler.

Kredi Kullanmaktan Vazgeçme

Madde 15 - Kişiye verilmek üzere işlemleri tamamlanan (kullanıma hazır) krediyi almaktan **vazgeçen kişi ve gurup üyeleri**, kredi almaktan vazgeçtiğini dilekçe ile bildirir.

Komisyon Kararı ile dosya işleminden kaldırılır. Kullandırılmayan kredi ilgili tertibine iade edilir.

Kredinin Amaca Uygun Kullanılması

Madde 16- Kredi alındıktan sonra, bir ay içerisinde hangi amaçla alınmışsa o amaç için kullanılmalıdır. Kullanılmayan mikro kredi idareye bilgi verilmek suretiyle aynı veya uygun bir amaç için yine onbeş gün içinde kullanılacak aksi halde İdareye iade edilecektir. İdarece kredinin amaca uygun **kullanılmadığı** yerinde tespit edilen kişi ve üyeler bir daha mikro kredi imkânlarından yararlanamaz.

Kredinin Geri Ödeme Şartları

Madde 17- 1) Mikro kredi; en az ayda 4 defa (haftada bir) en fazla 12 ay taksitle geri ödenir.

2) Ödemeler mikro kredinin kullanılmaya başlanıldığı tarihten itibaren;

a) Tarım için kullanılacak ise 2 ay (iki ay) sonra başlamak üzere 1 yıl (bir yıl) içinde geri ödenir.

b) Hayvancılık için kullanılacak ise 2 ay (iki ay) sonra başlamak üzere 1 yıl (bir yıl) içinde geri ödenir.

c) Ticaret için kullanılacak ise 2 ay (iki ay) sonra başlamak üzere 1 yıl (bir yıl) içinde geri ödenir.

d) Hizmet, üretim için kullanılacak ise 1 ay (bir ay) sonra başlamak üzere 1 yıl (bir yıl) içinde geri ödenir.

3) Kullanılan mikro kredi taksitleri krediyi kullanan **kişi veya grup üyeleri** tarafından İdarenin banka hesabına açıklaması ile yatırılır, (örneğin, 1 taksit.) bankadan alınan Banka dekontunun bir nüshasını da, mikro kredi şubesine teslim eder.

4) Kredi alan kişi veya gruplar banka işlemlerini yapamayacak kadar, okuryazarlıkları yok ise, taksitlerini mikro kredi şubesine makbuz karşılığında yapacaklardır.

5) **Kişi veya grup üyeleri** isterse vadesi gelmeyen taksitlerini önceden ödeyebilir.

6) Borcunu ödemekte zorlanan üyenin borcu, ödeyebileceği şartlarda idare tarafından yeniden yapılandırılabilir, yapılandırma neticesinde ödemesi bitiminden itibaren, kişiye 2 yıl (iki yıl) boyunca tekrar mikro kredi verilemez.

7) Borçlu süresinden önce kredisini öderse dahi 12 ay (on iki ay) dolmadan ikinci kredi talepleri işleme alınmaz.

Gruptan Ayrılma

Madde 18- Projeye karşı sorumluluğunu yerine getirmeyen **grup üyesi** kendi isteği ile gruptan ayrılabilir. Ayrılmadan önce **kredinin** tamamını geri ödemek zorundadır.

Ödemeden ayrıldığı takdirde (kişinin Vefatından dolayı olmamak kaydı ile) grubun diğer üyeleri kalan tutan geri ödemekle yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetim

Madde 19- Kredinin tamamı geri ödenene kadar, İdare krediyle ilgili projeyi her aşamada kontrol eder. Gerek duyulduğunda bu kontrollerde komisyon üyeleri de bulunabilir.

Yürürlük

Madde 20 - Bu Yönetmelik 22/02/2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 10 ncu maddesinin (k) bendi uyarınca İl Genel Meclisince kabul edildikten ve 10/12/2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (a) bendi, 03/12/2010 tarih ve 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 27 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca Sayıştay'ın görüşü alındıktan sonra, 24/05/1984 tarih ve 3011 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanunun 2 nci maddesi gereğince mahallinde çıkan gazete veya diğer yayın yolları ile ilan olunduktan sonra yürürlüğe girer.

Konu ile ilgili olarak; daha önce kabul edilen ve uygulanan tüm yönetmelik, yönerge, tebliğ ve genelgeler yürürlükten kaldırılmış olup, bu yönetmelik hükümleri uygulanır.

Yönetmeliğin Uygulanması

Madde 21 - Bu yönetmelik hükümlerini Bartın Valisi yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Emine ÇEKİ
Doğum Yeri ve Tarihi : Ordu/Fatsa-1992

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi, İktisat
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İletişim

E-posta Adresi : emineceki19@gmail.com

Tarih : .././2018